

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
HRS-2016-0001

DUYGUSAL ZEKA BECERİLERİ GELİŞTİRME
EĞİTİMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN
KİŞİLERARASI İLİŞKİLERİNE ETKİSİ

Orkun ERKAYIRAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Fatma DEMİRKIRAN

AYDIN-2016

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Orkun ERKAYIRAN tarafından hazırlanan “Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkilerine Etkisi” başlıklı tez, aşağıdaki jüri tarafından Doktora/Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: .. /.. /2016

Üye : Prof. Dr. Fatma DEMİRKIRAN Adnan Menderes Üniversitesi.....
(Tez Danışmanı)

Üye : Doç. Dr. Hülya ARSLANTAŞ Adnan Menderes Üniversitesi.....

Üye : Doç. Dr. Neziha UĞURLU Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.....

ONAY:

Bu tez Adnan Menderes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun görülmüş ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünün ..... tarih ve .....sayılı oturumunda alınan .....nolu Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ahmet CEYLAN
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans ve tez çalışması süresince, farklı bakış açısı, bilgi ve deneyimleri ile bana ışık tutan, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, tecrübelerinden yararlanırken göstermiş olduğu hoşgörü ve sabrından dolayı danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Fatma DEMİRKİRAN'a,

Yüksek lisans süresince teorik ve klinik uygulamalarda, değerli bilgi ve deneyimleri ile her konuda bana yardımcı olan, yapıcı geri bildirimleri ile yol gösteren, ilgi ve desteklerini hissettiğim değerli hocam Doç. Dr. Hülya ARSLANTAŞ'a,

Desteğini, bilgisini, dostluğunu her zaman hissettiğim, kendisinden öğrenmiş olduğum istatistiği, tez süresince sayesinde geliştirme imkânı bulduğum, her fırsatta zamanımı çaldığım, değerli dostum, arkadaşım, Arş. Gör. Hakan ÖZTÜRK'e,

Ders dönemini birlikte almamış olsakta, tez süresince beraber yol aldığım, karşılıklı bilgi ve deneyimlerimizi paylaştığımız, sorunları sorun olmaktan çıkardığımız, ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliği anabilim dalında uyumlu bir ekip işi ortaya koyduğumuz değerli meslektaşım Arş. Gör. Süleyman Ü. ŞENOCAK'a,

Hayatımın her döneminde beni bugüne kadar destekleyen, arkamda olan, maddi-manevi her zaman varlıklarını hissettiğim Ailem'e,

Tanıdığım ilk günden beri, her türlü zorluk karşısında beni cesaretlendiren, destek olan, kendisini örnek aldığım, lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince başarılarımı borçlu olduğum, geleceğe umutla bakmama yardımcı olan, tez süresince bilgi ve deneyimlerini paylaşan, değerli hayat arkadaşım Betül YEŞİLTEPE'ye,

En içten teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY	i
TEŞEKKÜR	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	7
2.1. Duygu Kavramı	7
2.2. Zekâ Kavramı	8
2.3. Duygu ve Zekâ İlişkisi	9
2.4. Duygusal Zekânın Tanımı ve Gelişimi	10
2.5. Bilişsel Zekâ IQ ve Duygusal Zekâ EQ İlişkisi	11
2.6. Duygusal Zekâ Modelleri	12
2.6.1. Yetenek Modeli Yaklaşımı	14
2.6.1.1. Mayer ve Salovey'in Duygusal Zekâ Modeli	14
2.6.2. Karma Model Yaklaşımı	16
2.6.2.1. Bar-On'un Duygusal Zekâ Modeli	16
2.6.2.2. Goleman'ın Duygusal Zekâ Modeli	19
2.6.2.3. Cooper- Sawaf'ın Duygusal Zekâ Modeli	20
2.7. Duygusal Zekânın Önemi	22
2.8. Hemşirelerde Duygusal Zekânın Önemi	23
2.9. Duygusal Zekâ ve Kişilerarası İlişki Tarzları	24
2.10. Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi	25

3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	27
3.1. Araştırmanın Tipi	27
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri	28
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Büyüklüğü.....	28
3.4. Deney ve Kontrol Grubu için Örnekleme Alma ve Dışlanma Kriterleri.....	28
3.5. Randomizasyon	29
3.6. Araştırmanın Hipotezleri	33
3.7. Duygusal Zekâ Beceri Geliştirme Eğitimi Hazırlama ve Uygulama Süreci.....	34
3.7.1. Deney Grubuna Verilen Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi.....	34
3.7.2. Kontrol Grubuna Verilen Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi.....	35
3.8. Araştırma Değişkenleri.....	36
3.9. Veri Toplama Araçları.....	36
3.9.1. Kişisel Bilgi Formu	37
3.9.2. Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği	37
3.9.3. Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeği	39
3.10. Araştırmanın Planı.....	40
3.11. Analiz Yöntemleri	41
3.12. Araştırmanın Sınırlılıkları	42
3.13. Araştırmada Karşılaşılan Güçlükler	42
3.14. Araştırma Etiği	43
4. BULGULAR	44
5. TARTIŞMA.....	52
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	56
6.1. Sonuçlar.....	56
6.2. Öneriler.....	56
KAYNAKLAR.....	58

EKLER	69
ÖZGEÇMİŞ.....	86

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

EQ	: Emotional Quotient
IQ	: Intelligence Quotient
DZ	: Duygusal Zekâ
KİTÖ	: Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeği

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Araştırmanın Akış Şeması.	29
Şekil 2. Araştırma Planı	40

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.	Bilişsel Zekâ-Duygusal Zekâ Farkı.....	11
Tablo 2.	Mayer ve Salovey'in Duygusal Zekâ Modeli.....	16
Tablo 3.	Bar-On Duygusal Zekâ Modeli.....	18
Tablo 4.	Goleman'ın Duygusal Zekâ Modeli.....	20
Tablo 5.	Cooper- Sawaf'ın Duygusal Zekâ Modeli.....	22
Tablo 6.	Ön Test- Son Test Kontrol Gruplu Model.....	27
Tablo 7.	Çalışmaya ait Araştırma Modeli.....	2
Tablo 8.	Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sosyo Demografik Özelliklerinin Karşılaştırılması.....	30
Tablo 9.	Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Anne ve Baba Mesleklerine İlişkin Karşılaştırılması.....	31
Tablo 10.	Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Aile Tipi ve Aile Sosyo Ekonomik Durumlarının Karşılaştırılması.....	31
Tablo 11.	Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Hemşirelik Bölümü Tercih ve Akademik Başarı Durumlarının Karşılaştırılması.....	32
Tablo 12.	Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Kitap Okuma, Kişilerarası İlişki ve Sosyo Etkinliklere İlişkin Özelliklerinin Karşılaştırılması.....	32
Tablo 13.	Deney Grubu Öğrencilerine verilen Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitim İçeriği ve Süreç.....	35
Tablo 14.	Kontrol Grubu Öğrencilerine verilen Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitim İçeriği ve Süreç.....	36
Tablo 15.	Duygusal Zekâ Ölçeği Güvenirlilik Analizi Sonuçları.....	39
Tablo 16.	Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği Güvenirlilik Analizi Sonuçları.....	40
Tablo 17.	Deney Grubu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Beceri Geliştirme Eğitimi Öncesi ve Eğitim Sonrası Bar-On Duygusal Zekâ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	45

Tablo 18.	Deney Grubu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Beceri Geliştirme Eğitimi Öncesi ve Eğitim Sonrası Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	47
Tablo 19.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi Öncesi ve Eğitimi Sonrası Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	48
Tablo 20.	Kontrol Grubu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	49
Tablo 21.	Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi Öncesi ve Eğitimi Sonrası Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği ve Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği Puan Ortalamaları.....	50

ÖZET

DUYGUSAL ZEKÂ BECERİLERİ GELİŞTİRME EĞİTİMİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLERARASI İLİŞKİLERİNE ETKİSİ

Erkayıran O. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2016.

Hemşirelik mesleğinde, hastaya bakım verme, hasta ve hasta yakınları ile olan kişilerarası ilişkilerinde duygusal zekânın önemli bir yeri vardır.

Araştırmanın amacı; geleceğin sağlık profesyonelleri olacak hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ becerilerini geliştirme eğitimi ile öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin, kişilerarası ilişkilerine olan etkisini incelemektir.

Araştırmanın tipi yarı deneyseldir. Öntest-sontest kontrol gruplu model kullanılarak yapılan randomize kontrollü bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini hemşirelik bölümünde öğrenim gören 252 hemşirelik 1. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini deney grubunda 36, kontrol grubunda 36 olmak üzere toplam 72 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubu öğrencilerine, Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi verilmiştir. Çalışmanın verileri, Kişisel Bilgi Formu, Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği ve Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Çalışmanın verileri, Ki-Kare testi, İlişkili Örneklem t-Testi, İlişkisiz Örneklem t-Testi ile değerlendirilmiştir.

Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi sonrasında, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, duygusal zekâ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Deney grubu öğrencilerinin eğitim sonrası kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitiminin, hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâlarının ve kişilerarası ilişkilerinin gelişimine katkısı olduğu saptanmıştır. Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitiminin, hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerine katkı sağlaması için yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zekâ, Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi, Hemşirelik, Hemşirelik Öğrencileri

ABSTRACT

THE EFFECTS OF EMOTIONAL INTELLIGENCE SKILLS TRAINING ON INTERPERSONAL RELATIONSHIPS OF NURSING STUDENTS

Erkayıran O. Adnan Menderes University Institute of Health Sciences Mental Health Nursing Master's Thesis, Aydın, 2016.

Emotional intelligence has an important place in the nursing profession, in caring patients and in the interpersonal relationships with patients and their relatives.

This research aimed to investigate the effect of emotional intelligence skills training on emotional intelligence and interpersonal relationship levels of nursing students which will be health care professionals in future.

This is a quasi-experimental, randomized controlled study in which pretest-posttest control group model was performed. It was conducted with 1st grade nursing students. Emotional Intelligence Skills Development Training was performed to the experimental group. 72 students participated to the research; 36 for experimental group and 36 for control group. The data obtained by personal information form, Bar-On Emotional Intelligence Scale and Interpersonal Relationship Style Scale. Data was evaluated by chi-square test, paired samples t-test and willcoxon t-test.

Significant differences were found between emotional intelligence scores of both experimental and control group after emotional intelligence skills development training, also another significant difference was found between pretest and posttest interpersonal relationship style scores of experimental group. It was concluded that emotional intelligence skills development training contributed to development of emotional intelligence and interpersonal relationships levels of nursing students. It is recommended to universalize emotional intelligence skills development training to contribute interpersonal relations of nursing students.

Keywords: Emotional Intelligence, Emotional Intelligence Skills Development Training, Nursing, Nursing Students

1. GİRİŞ

Son yıllarda herkes tarafından sık sık telafüz edilen duygusal zeka (EQ), içeriği tam olarak bilinmeyen, bilişsel zeka (IQ) karşısında yeteri kadar değer görmeyen kavram olmuştur. Salovey ve Mayer'in ifadesine göre duygusal zekâ; “bireyin kendisinin ve başkalarının hislerini ve duygularını algılayabilmesi, anlayabilmesi tanımlayabilmesi, onları ayırt edebilmesi, yönetebilmesi ve bu bilgiyi düşünce ve davranışlarında rehber olarak kullanabilmesidir.” (Salovey ve ark., 2004). Yeteri kadar ilgi görmemesine rağmen duygusal zeka, akademik, iş ve sağlık alanında yükselen bir kavram olarak ilgi çekiciliği artmıştır. Duygusal zekanın çekiciliği sezgisel görünüyorsa da, bireylerin ilişkilerinin doğasını ve bireylerin diğerleri ile olan etkinliği, bu kavramın önemini anlamada takdir edilebilir bir yere sahiptir.

Duygusal zeka, ilk olarak Thorndike tarafından önerilen sosyal zekadan köken almaktadır. Thorndike, sosyal zekanın insan etkileşimleri ve ilişkileri açısından önemli olduğunu vurgulamıştır. Sosyal zekanın, bilişsel zekadan ayrı bir yetenek olduğunu ve pratik hayatın başarısının anahtarı olduğunu söylemiştir (Thorndike, 1920).

Duygusal zeka terimi bilimsel literatüre ilk defa 1990'lı yılların başında, Salovey ve Mayer tarafından sosyal zekanın bir alt grubu olarak, duygu ve duyguların kapasitesini incelemeyi içeren, kişinin eylemleri ve nedenleri arasındaki ilişkiyi ayırt etmek amacıyla tanımlanmıştır (Salovey ve Mayer, 1990). Bilim insanları tarafından ilgi görmesi ise Daniel Goleman tarafından Duygusal Zeka (1995) ve Duygusal Zeka ile Çalışma (1998) adlı iki kitabının yayınlanması ile olmuştur. Goleman, duygusal zeka kavramının çok geniş kapsamlı olduğu düşüncesinden hareketle duygusal zekanın, duygularının farkında olma, kendini motive etme, duygularını yönetme, sosyal beceriler ve empati olarak boyutlandırıp yeniden tanımlamıştır (Goleman, 1998). Goleman'ın tanımı, duygusal zekayı boyutlarına ayırması ile, Salovey ve Mayer'in (1990) tanımlamasından daha açık bir tanımlama olmuştur (Salovey ve Mayer, 1990). Goleman'ın bu tanımlaması ile duygusal zeka, zor ampirik çalışmalar için kullanılabilir hale gelmiştir (Mayer ve ark., 2008).

Duygusal zekanın, kişilerarası ilişkilerde önemli bir yere sahip olmasında hiç şüphesiz ki duyguların rolü ön plandadır. Duygular, kişilerarası ilişkide, iletişimde olduğumuz kişiye dair anlamlı bilgiler sağlamak için önemlidir. Duygular sırasıyla dikkati

ve düşünceyi değiştirebilmesinin yanı sıra davranışları da değiştirip bireyi motive eder (Bechara, 2004; Caruso ve Salovey, 2004; Clore ve Huntsinger, 2007). Duygular insanların ne düşündüğü, nasıl düşündüğü ve insanların sorunlarının çözümünde mümkün olan en uygun kararları almasında, değişimle baş etmede ve başarıda etkilidir (Caruso ve Salovey, 2004). Bazı araştırmacılar, karar verirken ve eyleme geçerken, duyguların mantıksal ve entelektüel (zihinsel) düşünceler kadar önemli olduğunu savunmaktadırlar (Appelbaum, 1998; Cadman ve Brewer, 2001).

Hemşirelik mesleği, hayati kararlar alma durumu ile karşı karşıya kalabilen ve bu süreçte karşılaştığı durumlarda hissettiği duygular nedeniyle zor bir meslek olarak kabul edilebilir (Benner ve ark., 1996). Hemşirelerin gelişmiş karar verme ve problem çözme başarılarında, duygusal zekanın, etkili hemşirelik performansının bir özelliği olarak tespit edilmiştir (McQueen, 2004; Moyer ve Wittmann-Price, 2008).

Hemşirelerdeki duygusal zeka düzeyinin ve hemşirelik becerilerini arttırmaya yarayan girişimleri denemek ve geliştirmek için ilk önce duygusal zekanın, hemşirelik ile olan ilişkisinin araştırılması önemlidir (Chang, 2007).

Hemşirelik mesleğinde ve özellikle ruh sağlığı bakımı uygulamalarında, anlamlı hemşire-hasta ilişkileri kurabilecek hemşirelere ihtiyaç vardır (Akerjordet ve Severinsson 2004; Megens ve van Meijel 2006; Edward ve Warelow 2007; Hurley ve Rankin 2008). Hastalarda görülen belirli sorunlar ve davranışlar, örneğin depresyon, anksiyete, çeşitli sanrılar, saldırganlık, karşı gelme, intihar, kendine zarar verme ve güvensizlik gibi durumlar, hemşirelerde ciddi duygusal yoğunluğa neden olabilir. Hemşireler hastalarına bakım verirken hastalarının öfke, tahrik ve sabırsızlık duyguları ile çok sık karşı karşıya kalırlar, hatta bu yüzden hemşirelerin çoğu tükenmişlik yaşayabilmektedir. Hemşireleri, etkileyen bu hasta davranışları ve hemşirelerin hissettikleri; hemşirelerin, hastaları ile ilişkilerinin kalitesini, özellikle iletişim, etkileşim, terapötik işbirliği ve tedavi sonuçlarını etkilemektedir (Akerjordet ve Severinsson 2004; Megens ve van Meijel 2006). Evans ve Allen, hemşirelerde duygusal zekanın, bakım vermede önemli olduğunu, hemşirenin hastayı anlayabilme, onların duygularını yönetebilme yeteneğini vurgular (Evans ve Allen 2002; McQueen 2003).

Hemşireler ve özellikle ruh sağlığı hemşireleri günlük uygulamalarında, hasta ve hasta yakınları ile ilişki içerisinde bulunmakta ve yaşadıkları nedeniyle “duygu emekçisi”

rolünü yerine getirmektedir (Mann ve Coburn 2005). Hemşirelerin üstlenmiş olduğu “duygusal emekçisi” rolünü daha iyi anlayabilmek için Hochschild (1983)’ın duygusal emek tanımına bakılabilir. Hochschild (1983)’na göre, duygusal emek, ücretli iş rolünün bir parçası olarak duygusal ifadeler ve duyguların düzenlenmesi; ya da belirli durumlarda hasta yararına olacak şekilde duyguları yönetme şeklinde ifade edilmiştir (Hochschild, 1983).

Hemşirelerin bir parçası olan “duygusal emek” hemşirenin kendisine, hastaya ve hasta yakınına faydaları olabilmektedir. Hastalar, bakım verildiği hissini davranışları ile hemşireye yansıtmakta ve ihtiyaçları için hemşire ile pozitif tutum içinde olmaktadır (Smith 1992). Hemşireler hastalarına bakım verirken, onların duygularının göstergesi olan beden dili mesajlarından ipuçları yakalaması, hastaların ihtiyaçlarını ve isteklerini tahmin edebilirler. Bu sayede, hastaya bütüncül yaklaşım ile fiziksel ve ruhsal yönden bakımın verilmesi bakımın kalitesini arttırabilir. Henderson, hemşireler tarafından hastaya yaklaşımda duygusal ilgisinin olmasının yani hastaların duygularını anlayabilmesi, bakımın kalitesini arttırdığını söylemektedir. Çünkü hemşirelerin çoğunluğu, hemşirelik uygulamalarının mükemmelliğinin gerekliliği nedeni ile duygusal sorumluluk algılarının olduğunu ifade etmiştir (Henderson, 2001).

Sosyal bir varlık olan insan, kişilerarası ilişkilerde hem etkileyen hem etkilenen konumdadır. Kişilerarası ilişkilerde, taraflardan her biri alışkın olduğu kendi ilişki tarzını korurken aynı zamanda, diğer kişinin tarzına da uyum sağlayacak şekilde hareket eder (Sadler ve Woody, 2003). İnsanların günlük hayatta ihtiyaçlarını karşılayan ve yaşamasını sürdürmesini sağlayan “kişilerarası ilişkilerini” güçlendirmek temel bir amaç olarak görünmektedir (Becerra, Greenblatt ve Serafetinides, 1982; Fisher, 1987).

Hemşirelere yönelik yapılmış olan araştırmalarda, klinik ortamda hemşirelerde tükenmişlik görülmekte olup, belirtileri çok spesifik olmamakla birlikte azalmış özgüven, güvensizlik, zayıf iş doyumunu, hayattan zevk almamanın yanısıra diğer insanlarla ilişkilerinde yorgunluk, baş ağrısı, yeme problemleri, uykusuzluk, sinirlilikve duygusal istikrarsızlık görülmektedir (Poncet ve ark., 2007; Gillespie ve Melby, 2003).

Hemşirelerin kişilerarası yeterlilikleri hastalara sağlık ve esenlik kazandırmadahasta bakımı için gerekli anahtardır (Peplau, 1997). Kişilerarası ilişki tarzlarını geliştirmeye yönelik yetileri kazandırmak, hemşirelerin kişilerarası ilişkilerdeki etkinliğini arttırarak,

ruh sağlıklarını destekleyip koruyabilmelerinin yanı sıra hasta ve hasta yakını ile olan ilişkilerindeki kaliteyi artırmasında yardımcı olacaktır.

Cadman ve Brewer, hemşirelik mesleğini seçecek olanların hemşirelik eğitime alınmadan önce duygusal zeka becerilerinin değerlendirilmesi gerektiğine inanmaktadırlar. Bununla birlikte kişilerarası ilişkilerinin hemşirelik eğitimi sırasında geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler (Cadman ve Brewer, 2001). McQueen'e göre duygusal zeka sadece hemşirelik eğitimi sırasında değil, yaşam boyu geliştirilmesi gereken bir beceridir (McQueen, 2003).

Bakım sürecinde hemşire ile hastanın karşılıklı etkileşim içinde olmaları hemşirelik mesleği için vazgeçilmez bir durumdur. Bu nedenle, hemşire-hasta etkileşimi, hemşirelik uygulamalarının olmazsa olmazıdır. Bu etkileşim, sadece sohbet etmek değildir. Bu etkileşim, hemşirelerin algısında içeren, hasta duygularının anlaşılması ve etkili hasta bakımı hedefleri doğrultusunda hasta bakımını yönetmede karışık bir süreçtir.

McQuenn, tarafından yapılan bir gözden geçirme çalışmasında, günümüz hemşirelerinin hasta bakımında başarılı olmaları için gereksinim duydukları becerinin, duygusal zeka olduğu sonucuna ulaşmıştır (McQuenn, 2004). Hiç şüphesiz ki hemşirelikte duygusal zeka, olumlu tutumlara, uyuma, ilişkilerin geliştirilmesi ve pozitif değerlere doğru artan bir yönelime rehberlik etmektedir (Akerjordet ve Elisabeth, 2007).

Freshwater ve Stickley (2004), duygusal zekanın, hemşirelik eğitimi için Transformatif öğrenme (dönüşümsel/dönüşerek öğrenme) modeline göre, hemşirelik mesleğine daha gerçekçi ve uygun olması açısından entegre edilmesi gerektiğini önermektedirler (Freshwater ve Stickley, 2004). Transformatif öğrenme, kişisel ve bilişsel olarak gelişmek için kişinin, inançlarını, hislerini ve bakış açılarını amaçlı olarak sorgulayıp öğrenmesidir (Akpınar, 2010). Bugün, duygusal zeka, başarılı hemşirelik liderliği oluşturmak, hemşirelik performansını artırmak ve hemşirelerde tükenmişliğin azaltılması için önemli bir özellik olarak incelenmektedir (Vitello-Cicciu, 2002). Hemşirelik eğitimine duygusal zekayı dahil etmenin amaçları, kendisini ve diğerlerini anlamasını geliştirmek, ve psikososyal ihtiyaçları ele alması için becerilerini geliştirmek olmalıdır.

Hastalar hastaneye yatış yaptıklarında, hemşirelerin hastalar ile hızlı ve güven temelli bir ilişki kurmalarına ihtiyaç vardır. Bu ilişki daha sonraki, güven ilişkilerinin geliştirilip

hastaların tedavileri ile ilişkili kişisel ve hassas konuları da tartışabileceklerini hissetmeleri açısından gereklidir. Bu durumun sağlanması için ise hemşirelik eğitim programları hemşirelerin yeteri kadar kendilerini tanımlarına ve onlara çalışmalarını sırasında psikolojik destek sağlayabilecek şekilde hazırlanmalıdır. Öz farkındalığın ve hastaları anlayabilme, hemşirelik eğitimi içinde yer alması önemlidir (Mason ve ark., 1991; Wells-Federman 1996). Ancak, bazı hemşireler, sosyal, kişilerarası ve rollerinin gerektirdiği duygusal talepler karşısında eğitimleri sırasında yetersiz hazırlandıklarını düşünmektedirler (Henderson, 2001).

McMullen'in ifadesine göre, bilişsel zekanın tıp kariyeri boyunca karşılaşılan durumlarda ortaya çıkan duygusal zorluklar için sadece küçük bir hazırlık sunduğunu söylemektedir. Bu söyleminin doktorlar için geçerli olduğunu, çünkü hemşirelerin yakın hasta-hemşire etkileşimlerinin olması ve ilişkilerinin hemşirelik uygulamaları sırasında gelişmekte olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, duygusal zorlukların sadece hastalarla olan ilişkilerde sınırlı olmayabileceğini, aynı zamanda meslektaşları ve hasta yakınları ile ortaya çıkabildiğini belirtmiştir (McMullen, 2003).

Bennett ve Sawatzky, duygusal zeka programı ve eğitiminin hemşirelerin işyerinde yaşayabileceği zorbalıkları azaltacağını varsaymaktadır. Çünkü hemşirelerin, uygunsuz davranışları ele almak için gerekli olan bilgileri sayesinde duyguları ve sonuçlarını önceden yorumlayabildiklerini söylemişlerdir (Bennett ve Sawatzky, 2013).

Joyce'in ifadesine göre, araştırmalar duygusal zekası yüksek hemşirelerde, güçlü öz farkındalık ve yüksek düzeyde kişilerarası ilişkileri olduğunu göstermekte, onların empatik ve daha uyumlu, hasta ile kolayca ilişki bağı kurabilen ve hastaların ihtiyaçlarını karşılayabilmelerinin daha olası olduğunu ifade etmektedir (Joyce, 2010). Duygusal zekası gelişmiş hemşireler yaşam doyumları daha fazla olup, hedeflerine ulaşmada başarılı, zor şartlara uyum sağlayabilen ruhsal yönden sağlıklı bireylerdir.

Yapılan araştırmalarda hemşirelerin bakım verirken hastaların sadece fizyolojik ihtiyaçları ile değil, duygusal ihtiyaçları ile de ilgilenip uygun yaklaşımlarda bulunması bakımın kalitesini artıracaktır (Bellack, 1991; Akerjordet ve Severinsson, 2004; Benson ve ark., 2010).

Duygusal zekanın gelişmeye açık olduğu bu çalışmalardan da anlaşılmaktadır. Ülkemizde duygusal zekayı geliştirmeye yönelik yapılmış çalışma sayısı oldukça az

olmakla birlikte, hemşire ve hemşirelik öğrencileri ile ilgili girişimsel bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir.

Bütün bu bilgiler doğrultusunda, bu araştırma; geleceğin sağlık profesyonelleri olacak hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ becerilerini geliştirme eğitimi ile kişilerarası ilişkilerine etkisini incelemek amacıyla planlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Duygu Kavramı

İnsanlar günlük hayatlarının yaklaşık olarak 17 saatini uyumadan geçirdiği varsayılırsa, bu zaman sürecinde toplam 456 adet duyguyu yaşadığı ve bunu yanı sıra bu yaşanan duyguların yaklaşık iki milyon tanesi iş yaşamında ortaya çıktığı belirtilmektedir. Hemşirelerin iş yaşamı göz önünde bulundurulduğunda duygu kavramının önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır (Bradberry ve Greaves, 2006).

Türk Dil Kurumu duygu kavramı şu şekilde açıklamıştır: “duyularla algılama, his. Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim, önsezi. Nesnelere veya olayları ahlaki ve estetik yönden değerlendirme yeteneği. Kendine özgü bir ruhsal hareket ve hareketlilik” şeklinde tanımlamaktadır (TDK, erişim tarihi: 10.12.2015)

Latince’de duygu kavramı, “motus anima” ile ifade edilmiş olup “bizi harekete geçiren ruh” olarak söylenebilir (Cooper ve Sawaf, 2003). Duyguyu daha kapsamlı olarak ifade etmek gerekirse; fizyolojik, zihinsel, motive etmeye dayalı, uyum sağlayıcı organize tepkiler ve bireyin fizyolojik tepkileri, şuuru, farkındalığı gibi çeşitli psikolojik alt sistemleri yöneten içsel olaylar olarak etki göstermekte olduğu şeklinde açıklanabilir (Mayer ve ark., 2000).

Damasio (1999), duyguların, soyut varlıklar olduğunu, ifade ettikleri düşüncelerin somut içerikleriyle yan yana olmalarının zor olduğunu söyler. Duygular, iletişimde olduğumuz kişiden gelen mesajlara rehberler olup, sağlıklı iletişim kurması için kişilere yol gösterir (Damasio, 1999).

Cooper ve Sawaf (1997), duyguların, insan enerjisinin içtenliği ve güdüsünün en güçlü kaynağı olarak var olduklarını, duyguları, kalpten gelen kaynağa benzetip, kişinin kendisine karşı dürüst olması, güvenilir kişiler arası ilişkiler kurmasında yardımcı olmaktadır. Kişilerin yaşamları ve meslekleri adına kişide içsel bir yön gösterici görevi yaparak, zor koşullarda yol gösterdiğini ifade ederler (Cooper ve Sawaf, 2003).

2.2. Zekâ Kavramı

Zekâ kavramı farklı bilim dalları tarafından farklı yorumlanmıştır. Herkesten tarafından kabul edilen bir zekâ tanımını yapmak mümkün değildir. Zekânın en eski tanımı Descartes'e göre doğruyu yanlıştan ayırabilme yetisidir (Salovey ve Mayer, 1990).

Zekâ latince "intellectus" kelimesi ile ifade edilmekte ve bu tanım, bilme, algılama, tanıma, anlayış anlamında kullanılmaktadır (Köknel, 1999). TDK zekâ kavramını; "insanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlık, dirayet, zeyreklik, feraset şeklinde tanımlamaktadır." (TDK, erişim tarihi:10.10.2015)

Weschler ise zekâ tanımını "kişinin amaçlı davranışları gereği, mantıklı düşüncesi ve çevre ile etkili şekilde baş edebilmek için giriştiği çabaların bütünü kapsayan genel bir yetenek" şeklinde ifade etmiştir. Weschler ise zekâyı; "dünyayı anlayabilme, düşünebilme ve zorluklarla karşı karşıya kaldığında var olan kaynaklarını etkili bir biçimde kullanabilme becerisidir." (Akt: Çakar ve Arbak, 2004; Kulaksızoğlu, 2005).

Boozin (1991)'in ifade ettiğine göre zekâ kavramı üzerinde düşünölmeye başlandıktan sonra 19. yüzyıl sonlarında zekânın belirlenebilmesi, sayısal tespiti için çok ciddi çabalar sarf edilmiştir. Bu anlamda ilk bilimsel çalışmalar 1884 yılında Galton tarafından Londra'da gerçekleştirilmiştir. Zekâ testinin modern anlamdaki ilk örneği ise 1905 yılında "Binet ve Simon" tarafından geliştirilmiştir. Çeşitli araştırmalarda IQ (Intelligence quotient) seviyesinin büyük ölçüde genetik faktörler tarafından belirlendiği bulunmuştur (Akt: Acar 2001). İlk zekâ testini geliştiren Alfred Binet ise zekâyı; "belirli bir amaca yönelmek, amaca erişmek için direnmek, uyum sağlayabilmek ve kendini eleştirebilmek eğilimidir" (Kulaksızoğlu, 2005). Bilişsel zekâ, bireyin hatırlama, anlama, mantıksal düşünme, problem çözme ve öğrendiklerini uygulamaya geçirme kapasitesini tespit etmekten öteye gidememektedir (Baron, 1997).

Thorndike, 1920 yılında zekâyı üç farklı boyutta tanımlamıştır (Bagshaw, 2000). Buna göre birinci boyutunda zekâ; "soyut, analitik ve sözlü yetenekleri" içermektedir. Zekânın ikinci boyutu; "görsel uzay, mekanik ve harekete dayalı yetenekleri" içermektedir. Üçüncü boyut ise; "sosyal zekâyı" kapsamaktadır (Boyce, 2001). Sosyal zekâ kavramını ilk olarak Thorndike tanımlamış ve insanları anlamak ve ilişkilerde zekice hareket etmek

olarak nitelendirmiştir. Bunun yanısıra Thorndike sosyal zekânın da ölçülebileceğini ifade etmiştir (Salovey ve Mayer 1990).

Howard Gardner'e göre “zekânın tek bir boyutu değil, çok farklı boyutları vardır ve bireylerin bu farklı boyutlar çerçevesinde değerlendirilmesi” gerekmektedir. Howard Gardner; zekâyı yeniden tanımlayıp ifade etmiştir. Ona göre zekâ; “değişen dünyada yaşamak ve değişimlere uyum sağlamak amacıyla her insanda kendine özgü bulunan yetenekler ve beceriler bütünüdür.” (Kuşaklı, 2008).

2.3. Duygu ve Zekâ İlişkisi

Duygu ve zekâ ilişkisi geçmişten günümüze tarih boyunca sürekli insanları meşgul eden bir konu olmuştur. Antik dönem felsefede Stoacılar, “bilge kişinin hiçbir duygu ya da hissin etkisinde kalmayan kişi olduğunu” savunmuştur. Aristo, “duyguların bilinç fonksiyonları ile beraber ortaya çıktıklarını ve bu fonksiyonların refakatçileri olduklarını” savunmuştur. Descartes döneminde ise, akılcılık yaklaşımı sistematik olarak ifade edilmiştir. “Cogito ergo sum” (Düşünüyorum, öyleyse varım) temel varsayımıyla hareket eden Descartes, duygularında, kişilerin düşüncelerine bağlı olarak ortaya çıktığını savunmuştur (Özdemir, 2003).

Yapılan son çalışmalarda ise duygu ve düşünce ilişkisi ortaya çıkmıştır. Çalışmalar düşüncelerin kişilerin duygularını genellediğini ortaya çıkarmaktadır. Yılmaz (2002)'nin ifadesine göre, duygusal zekâ, “duygusal ya da zihinsel yeteneklere karşı değildir. Duygusal zekâ, duyguların daha zekice düşünme ve duygular hakkında zekice düşünceler ile ilgili fikirler vermektir”.

Duygular, zihnimizde var olan şemaları aktive ettiklerinde, olaylar karşısında duygu ve düşünce etkileşimi önemli bir ilişki ortaya çıkarmaktadır. Duygular ve düşünceler aynı işlemin parçaları ve parselleridir. Bir düşünce, bir duyguyu harekete geçirmekte ve böylece duygular düşüncelere yön vermektedirler (Goleman, 2001).

2.4. Duygusal Zekânın Tanımı ve Gelişimi

Duygusal zekânın ne olduğu konusunda birçok tanım bulunmaktadır. Salovey ve Mayer'in ifadesine göre duygusal zekâ; "bireyin kendisinin ve başkalarının hislerini ve duygularını algılayabilmesi, anlayabilmesi tanımlayabilmesi, onları ayırt edebilmesi, yönetebilmesi ve bu bilgiyi düşünce ve davranışlarında rehber olarak kullanabilmesidir." (Salovey ve ark., 2004). Daniel Goleman, duygusal zekâyı, "kişinin kendi duygularını anlaması, başkalarının duygularına empati beslemesi ve duygularını yaşamı zenginleştirecek biçimde düzenleyebilme yetisi" olarak tanımlamaktadır. Goleman'a göre; beynin düşünen mekanizması, beynin duygusal kısmından ortaya çıkmaktadır. Beynin düşünme ve duygusal mekanizmaları genellikle yaptığımız bütün işte, durumda, birlikte çalışır ve hem iş hayatında hemde özel hayatta mutlu ve başarılı olmak, insanların duygusal zekâ becerilerine bağlıdır (Goleman, 1998).

Entellektüel zekâyaya, olan ilginin son zamanlarda duygusal zekâyaya yönelmesi, son zamanlarda, yapılmış olan çalışmaların, duyguların düşünceye olan katkısını, özelliğini keşfetmesi ile gerçekleşmiştir (Aslan ve Özata, 2006).

Thorndike zekânın, soyut, mekanik ve sosyal zekâ olmak üzere üçe ayrılan birbirinden bağımsız ve çok sayıda değişik faktörden oluştuğunu belirtmiştir. Bu konudaki duygusal faktörler David Wechsler tarafından keşfedilmiştir (Stein ve Book, 2003).

Amerikalı araştırmacı Leeper 1948 yılında "duygusal düşünce" adını verdiği kavramın "mantıklı düşünce"ye etkisinin olduğunu ifade etmiştir. Fakat bu çalışma psikologlar ve eğitmenler tarafından çok fazla dikkate alınan bir tez olmamıştır. Klasik bilişsel zeka, görüşüne ciddi anlamda Howard Gardner karşı çıkmıştır. Gardner, tek başına bilişsel zekânın olmadığını ve zekânın 8 temel boyutu olan geniş yetenekler bütünlüğü olduğunu öne sürmüştür (Gardner, 2006).

Duygusal zekâ, terimi ilk defa 1990 yılında Salovey ve Mayer tarafından kullanılmıştır. 1995 yılında ise Daniel Goleman'ın "Duygusal Zekâ" isimli kitabını çıkarması ile kavram pek çok alanda ilgi çekmiş, tartışılmaya başlanmış ve bilimsel camianın ve insanların gündemine girmiştir (Yeşilyaprak, 2001; Smith, Profetto ve Cummings, 2009).

2.5. Bilişsel Zekâ (IQ) ve Duygusal Zekâ (EQ) İlişkisi

Bilim adamları, duyguların ortaya çıkmasında sebep olan şeyin ne olduğunu, duyguların amaçları ve sonuçları ne olduğu konusunu anlamaya çalışmaktadırlar. Buna rağmen, duygulara ilişkin güçlü olan düşünce, duyguların zekâdan çok farklı ve zekânın zıttı olduğu yönündedir. Bu konudaki, genel görüş ise, duyguların kişilerin olaylar karşısında sakin ve mantıksal hareket etmesini engellediği şeklinde idi (Davis, 2004). Bu nedenle daha çok bilişsel zekâyâ önem veriliyordu.

Araştırmalarda yüksek zekâyâ sahip bireylerin hayatta hep başarılı ve mutlu olmadıkları gözlenmiştir. Weisinger'e (1998) göre, duygusal zekâ kavramı “duyguların akıllı kullanımı” olarak ortaya çıkmıştır. Goleman'a (2007) göre, “bilişsel zekâ ve duygusal zekâ birbirine karşıt kavramlar değil, birbirinden ayrı yetiler” olan kavramlardır.

İnsanlarda bilişsel zekâ ve duygusal zekâ olmasına rağmen yine de insanı insan yapan özelliklerin çoğu duygusal zekâdan gelmektedir. Kılıçarslan (2010) ise duygusal zekâyı “duygusal, bilişsel zekâyı akılcı olan iki zihin bölümü” olarak görmektedir. Nasıl bir hayat yaşadığımız her ikisi tarafından belirlenir (Kılıçarslan, 2010). Brockert ve Braun (2000), bilişsel zekâ ile duygusal zekâ farkını maddeler halinde sıralamışlardır. Aşağıdaki tabloda bilişsel zekâ ve duygusal zekâ farkı gösterilmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Bilişsel Zekâ-Duygusal Zekâ Farkı

Bilişsel Zekâ	Duygusal Zekâ
Düşünmek	Hissetmek
Kelimeler ve sayılar	İnsanlar ve durumlar
Geçmiş anlamak	Geleceği etkilemek
Mantık	Psiko mantık
Eğer ve fakat	Burada ve şimdi
Bütün verileri toplamak	Yeni fikirler bulmak
Mantıkla yönetilen	Duygusal
Beynin sol yarısı	Beynin sağ yarısı
Soğuk, kesin	Sıcak, bulanık
Gerçek veriler	Esnek bilgi

Bilişsel zekâ ve duygusal zekâ insanlarda çeşitli fonksiyonları yerine getirmekte ve birbirlerini tamamlamaktadırlar.

Konrad ve Hendl (2004), sadece bilişsel zekânın, kişinin yaşamında başarılı olması için yeterli olmadığını, duygularla ilişkilendirildiği zaman, başarılı olabileceğini ifade etmektedirler. Duygusal zekânın, bilişsel zekâyâ bir alternatif olmadığını, kişinin elinden geleni ortaya koyabilmesi için her iki zekâyâ da gereksinimi olduğunu belirtmiştir.

Baltaş (2006), bilişsel zekâ ve duygusal zekâ arasındaki ilişkiyi “akıl-gönül birliği” olarak tanımlamıştır. Baltaş (2006)’ya göre bu durum, bireyin potansiyelini ortaya koyma gücü, akıldan geçenle gönülden geçenin kesişmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden akıl gücü, duygusal zekâ olmadan verimli olamaz.

2.6. Duygusal Zekâ Modelleri

Konuya ilişkin bilimsel kaynaklar incelendiğinde, duygusal zekânın yetenek modeli yaklaşımı ve karma model yaklaşımı şeklinde ele alındığı görülmektedir. Modellerin sınıflandırılmasında teorilerin temelini oluşturan fikirler, farklı yaklaşımlar temel alınarak oluşturulmuştur. Modellerin kendine özgü ölçümleri vardır (Lailawati, 2007). Modellerin birincisi olan yetenek modeli; duygusal zekâyı, bir yetenekler grubu olarak tanımlamaktadır. Duygusal bilginin önemi ve bu bilgiyle akıl yürütmenin potansiyel kullanımı hakkında iddialarda bulunmaktadır (Cobb ve Mayer, 2000).

Dört seviyeli hiyerarşi sürecine göre yetenek; birinci seviyesinde, “duyguyu algılamaktadır”. İkinci seviyedeki yetenek ise “bilmeyi kolaylaştırmak için duyguyu kullanan bir zekâyı” yansıtmaktadır. Üçüncü seviyedeki yetenek, d”uyguyu anlamada ve analiz etmede rol oynamakta”, duygusal zekânın en karmaşık seviyesinde ise “bilmeyi ve duyguları kolaylaştırmak için duyguları düzenlemektedir” (Newsome ve ark., 2000). Yetenek modelinde duygusal zekâ, zekâyı tamamlayan bir katman olarak yer almaktadır. Duygu ve zekânın etkileşiminin çevreye uyum için gerekli olduğu belirtilmektedir (Caruso ve ark., 2002).

Yetenek modeli 1997’de güncelleştirilmiştir. Duygusal zekâyı dört bölüme ayırmaktadır. Birinci bölüm olan duyguları algılama ve ifade yeteneğini içermektedir ve kendinin ve başkalarının duygularını doğru bir şekilde değerlendirmeyi kapsamaktadır.

İkinci bölüm, düşünceleri kolaylaştırmak için duyguları kullanmayı kapsamaktadır, düşünceyi geliştirmek için duyguları kullanma yeteneği ve başkalarının duygularını doğru değerlendirmeyi içermektedir. Üçüncü bölüm, duyguları anlamadır, bölümlerin içindeki duyguyu analiz etme, bir duygudan diğerine geçişi anlama ve sosyal durumlar içerisindeki karmaşık duyguları anlamayı içermektedir. Son olarak dördüncü bölüm duyguları yönetmedir, kendinin ve başkalarının duygularını yönetebilme yeteneğini içermektedir (Mayer, 2001a).

İkinci yaklaşım olan karma model ise daha popüler yönelimlidir. Bu yaklaşım; bir yetenek olarak duygusal zekâyı; sosyal yetenekler, kişisel özellikler ve davranışlarla birleştirmekte ve bu zekânın başarısı hakkında iddialarda bulunmaktadır (Cobb ve Mayer, 2000). Bu alternatif yaklaşım duygusal zekâyı sadece duygu ve zekâyı içeren bir kavram olarak değil aynı zaman da motivasyon, eğilimler, özellikler ve genel anlamda kişisel ve sosyal fonksiyonları içeren bir kavram olarak kabul etmektedir (Mayer, Caruso ve Salovey, 1999a). Karma model yaklaşımı bilişsel olmayan yetenekler olarak da tanımlanabilir. Beş kategoriyle başlar.

- 1.İçedönüklük, kendini gerçekleştirme, bağımsızlık ve duygusal farkındalık gibi nitelikleri.
- 2.Kişilerarası ilişkiler, empati ve sosyal sorumluluk gibi nitelikleri.
- 3.Uyum yeteneği, problem çözme, gerçekleri sınama gibi nitelikleri.
- 4.Stres yönetimi, strese tahammül etme ve dürtü kontrolünü.
- 5.Genel ruh hali, mutluluk ve iyimserliği içerir (Mayer, 2001a).

Yapılan araştırmada genel olarak kabul gören dört adet duygusal zekâ modeli belirlenmiştir. Bunlar; Mayer ve Salovey'in duygusal zekâ modeli, (yetenek ve karma model yaklaşımı), Goleman'ın duygusal zekâ modeli, Bar-On'un duygusal-sosyal zekâ modeli ve Cooper ve Sawaf'ın duygusal zekâ modelidir (Karma model yaklaşımı).

2.6.1. Yetenek Modeli Yaklaşımı

2.6.1.1. Mayer ve Salovey'in Duygusal Zekâ Modeli

Mayer ve Salovey'in duygusal zekâyla ilgili olarak yaptıkları çalışmalar 1997'den önceki ve sonraki çalışmalar olarak iki ayrı bölümde incelenmektedir. Salovey ve Mayer'ın 1997'den önceki çalışmaları karma model yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilirken, 1997'den sonraki çalışmaları ise yetenek modeli yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilmektedir. Salovey ve Mayer 1990'da modellerini açıklarken; zihinsel süreçlerin duygusal bilgileri de içerdiğini belirtmişlerdir. Zihinsel süreçler;

- 1.** Kendinin ve başkalarının duygularını anlama ve ifade etme,
- 2.** Kendinin ve başkalarının duygularını düzenleme,
- 3.** Uyumluluk yolunda duyguları kullanmayı içermektedir.

Bu süreçler herkes için geçerli olmasına rağmen sunulan model ayrıca uygulama stili ve yeteneklerde bireysel farklılıkları da ele almaktadır. Bireysel farklılıklar iki nedenden dolayı çok önemlidir. Birincisi, insanların duyguları anlama ve ifade etme kapasiteleri farklıdır. İkincisi bu farklılıklar, öğrenilebilen dolayısıyla insanların zihinsel sağlığına katkıda bulunabilen yeteneklerin altında yatan temel farklılıklar kökleşmiş olabilir (Salovey ve Mayer, 1990a).

Salovey ve Mayer 1997'de duygusal zekâ modellerini revize etmişlerdir. Buna göre yetenek modeli yaklaşımında duygusal zekâ yetenekleri dört bölümde incelenmektedir. Bu yetenekler;

- a)** Duyguları algılama,
- b)** Duyguları düşünceye yardımcı olacak şekilde kullanma,
- c)** Duyguları anlama
- d)** Duyguları yönetmedir.

Duyguları algılamayı ifade eden birinci bölüm, başkalarının yüz ve beden ifadelerindeki duyguları fark edebilme kapasitesini içermektedir. Bu ifadeler yüz, ses ve

ilgili iletişim kanallarındaki duygusal ifadeleri ve sözsüz algılamaları kapsamaktadır (Mayer, Salovey ve Caruso, 2004).

Eğer kişiler kendi ve başkalarının duygularının farkında olurlarsa bu duygular ve çevreleri hakkında, algılamaları, değerlendirmeleri, motivasyonları, niyetleri gibi duyguları ve pek çok bilgiyi de edinirler (Casey ve ark., 2008).

İkinci bölüm, duyguların düşünceye yardımcı olma kapasitesini içermektedir. Birçok duygu teorisi hisleri tamamlayıcı bir parça olarak görmekte ve bazı duyguların psikolojik işaretlerinin farklı olduğu konusunda tartışmaktadırlar. Zekânın bir kısmı bir bilginin gelişiminin, tecrübeleri temel alabileceğini içermektedir. Duygular ve düşünceler arasındaki bağlantının bilgisi birinin plan yapmasında doğrudan kullanılabilir. Örneğin, bazı problemlerin çözüm çeşidinde bazı duygular kullanılmasına rağmen bazıları kullanılmamaktadır (Mayer, Salovey ve Caruso, 2004).

Bu bölüm ayrıca, duygunun bilişsel sisteme nasıl girdiğini ve düşünceye yardımcı olmak için bilişsel sistemde nasıl bir değişim yarattığı üzerinde odaklanmaktadır. Eğer kişi mutluya pozitif, üzgünse negatif etkiler doğurmaktadır. Bu değişimler bilişsel sistemin olayları farklı bakış açılarıyla ele almasını sağlamakta ve problemler hakkında daha derin ve belki de daha yaratıcı olunmasına olanak sağlamaktadır (Mayer, Salovey ve Caruso, 2000b).

Üçüncü bölüm, duyguları anlamak ve onlarla mantık yürütülmesini içermektedir. Ayrıca karmaşık duyguları ve duygu zincirlerini anlayabilme yeteneği ve duyguların belli bir seviyeden diğer bir seviyeye geçişini anlama yeteneğini de içermektedir (Caruso, Mayer ve Salovey, 2002). Duyguları anlamlarıyla beraber anlayabilen insan, insan doğasının ve bireylerarası ilişkilerin temel doğrularını anlama kapasitesine ulaşmış demektir (Mayer, Salovey ve Caruso, 2000b). Buna ek olarak; duyguları anlamak geniş bir duygusal kelime bilgisine de sahip olmayı gerektirmektedir. Geniş bir duygusal kelime hazinesine sahip olan kişi, kendisinin ve başkalarının duygularını daha net ifade edebilir (Casey ve ark., 2008).

Dördüncü bölüm, en yüksek derece olan duyguları yönetmeyi, bireyin kendi ve başkalarının duygularını düzenlemesini içermektedir (Mayer, Salovey ve Caruso, 2000c). Eğer bir kişi iyi bir duygusal algılamaya sahipse duyguları anlar ve ruh durumu değişikliklerini kullanabilir (Mayer, Salovey ve Caruso, 2000b).

Tablo 2. Mayer ve Salovey'in Duygusal Zekâ Modeli

Bölüm	İçerik
Duyguları algılama	Kendi ve başkalarının duygularını anlama ve ifade etme. Duyguların tam ifadesi ve gereksinimlerin iletimi. Farklı duygusal ifadeleri ayırt etme.
Duyguları düşünceye yardımcı olacak şekilde kullanma	Duygular dikkati yönetir ve düşünmeyi sağlar. Ruh hali kişinin algılamasını değiştirir ve Değişik bakış açılarından anlamaya neden olur.
Duyguları anlama	Duyguların içeriğini ve karşılıklı ilişkilerinin sahip olduğu bilgiyi anlamak. Karmaşık duyguları yorumlamak ve farklı duyguların bileşimini anlamak ile duygular arasındaki geçişleri anlamak.
Duyguları yönetme	Hoş ve hoş olmayan duygulara açık olmak, duyguları ayırt edebilmek. Olumsuz duyguların etkisini azaltarak ve olumlu duyguların etkisini artırarak, kendinin ve başkalarının duygularını yönetmek.

2.6.2. Karma Model Yaklaşımı

2.6.2.1. Bar-On'un Duygusal Zekâ Modeli

Bar-On duygusal-sosyal zekâ modelinin çerçevesini oluşturmak için 1980 yılında çalışmalarına başlamıştır. 1985 yılında da duygusal ve sosyal yeteneklerin değerlendirilmesi yaklaşımını EQ (Emotional Quotient) terimiyle ifade etmiştir (<http://eqi.org/reuven2.htm>, erişim tarihi:12.11.2015).

Bar-On “Hayatta neden bazı kişiler diğerlerinden başarılı olabilmektedir?” sorusunu irdelemek için yaptığı araştırmalarda hayattaki başarıda beş fonksiyonun ilişkisi olduğunu buna ek olarak her bir fonksiyonun da alt bağlamları olduğunu belirlemiştir (Mayer, Salovey ve Caruso, 2000 c). Bar-On'un modeli, duygusal ve sosyal yeterlilikler, beceriler ile ilgili çok boyutlu bir dizidir. Bu duygusal ve sosyal yetenekler, bireyin kendi duygularının farkında olması, onları anlaması ve yönetmesi, diğer bireylerle ilişkisi, kişiler ve kişilerarası değişimlere uyum sağlaması ve problem çözebilmesi, günlük talepler, mücadeleler ve baskılarla etkili bir şekilde başa çıkabilmesidir. Bar-On'un duygusal zekâ modeli daha çok bilişsel olmayan kişisel özelliklere odaklanmıştır (Bar-On, 2006a). Reuven Bar-On duygusal zekâyı, beş ana ve on beş yan bölümde açıklamaktadır. Beş ana bölüm şunlardır; (Bar-On, 2001).

1. İçsel dünya alanı,
2. Dış dünya alanı,
3. Uyum alanı,
4. Stresle başa çıkma alanı,
5. Genel ruhsal durum.

1. İçsel dünya alanı: “Kişinin kendinizi bilme ve kontrol etme yeteneğini gösterir. Bu alanda yer alan beş önemli unsur farkındalık, dışavurum, bağımsızlık, özsaygı ve kendini gerçekleştirmedir”.

a. Farkındalık: “Duyguların farkında olmak, niçin bu duyguların hissedildiğini bilmek ve bu duyguların sonucu olarak yapılan olası davranışların diğer insanlar üzerindeki etkisini fark etmek”.

b. Dışavurum: “Düşünce ve duyguları tam olarak ifade edebilme ve bu düşüncelerin arkasında durabilmek”.

c. Bağımsızlık: “Kendini kontrol etme, kendi kendine yetme ve kendini yönlendirebilme becerisi”.

d. Özsaygı: “Kişinin güçlü ve zayıf yanlarının bilincinde olması, kendini hatalarıyla kabul edebilmesi”.

e. Kendini gerçekleştirme: “Kişinin, potansiyelinin farkında olarak, gerek iş, gerekse özel yaşamındaki başarı derecesinden memnun olması”.

2. Dış dünya alanı: “Üç bölümden oluşur. Bunlar, empati, sosyal sorumluluk ve sosyal ilişkilerdir. Bu alan ilişki kurma becerilerini, kısacası başkaları ile ne derece anlaşılabilirliğini gösterir”.

a. Empati: “Karşıdaki kişinin olaylar sırasında nasıl düşündüğünü ve ne hissettiğini anlayabilme, kendini başka birinin yerine koyabilme becerisi”.

b. Sosyal sorumluluk: “Herhangi bir sosyal ortamda katılımcı ve paylaşımcı bir tutum sergilemek”.

c. Sosyal ilişkiler alanı: “Kişinin ilişki kurma ve sürdürme başarısını, duygusal yakınlık içeren verme ve alma güdüsünden ne derece yararlanabildiğini ölçer”.

3. Uyum alanı: “Ne derece esnek ve gerçekçi olduğuyula ilgilidir. Problem çözme yeteneğini gösterir. Üç ölçütü bulunmaktadır”. Bunlar:

a. Gerçeklik: “Olayları olacağı sanıldığı gibi değil olduğu gibi görmek”.

b. Esneklik: “Duygu ve düşüncelerinizi değişen durumlara uyarlama becerisi”.

c. Problem çözme: “Sorunları belirleme ve etkili bir çözüm üretme becerisi tekniği”.

4. Stresle başa çıkma alanı: “Stresi yönlendirme ve etkilerini en aza indirmeye ile ilgilidir”. İki ölçütü bulunmaktadır: Bunlar;

a. Strese karşı tolerans: “Karışık durumlarda sakin ruh durumunu korumak ve kişiyi baştan çıkaran durumlara sakinliğe odaklanarak baş edebilmek”.

b. Dürtü kontrolü: “Ani tepkileri kontrol etme, kendine zaman tanımak”.

5. Genel ruhsal durum: İki ölçütü bulunmaktadır.

a. İyimserlik: “Olumlu bir ruh hali içinde olmak ve bu durumu korumak”.

b. Mutluluk: “Yaşamdan tatmin olmak, kendini ve başkalarını olduğu gibi kabul etmek ve yaşam aktivitelerinin tadını çıkarmak” (Bar-On, 2006b).

Tablo 3. Bar-On Duygusal Zekâ Modeli

Boyutlar	Boyutların Yetenekleri
Kişisel Beceriler	Duygusal benlik bilinci Kendine güven Kendine saygı Kendini gerçekleştirme Bağımsızlık
Kişilerarası Beceriler	Bireyler arası ilişkiler Sosyal sorumluluk Empati
Uyumluluk Boyutu	Problem çözme Gerçeklik Testi Esneklik
Stresle Başa Çıkma Boyutu	Stres toleransı Dürtü kontrolü
Genel Ruh Durumu	Mutluluk İyimserlik

(Acar, 2001)

2.6.2.2. Goleman'ın Duygusal Zekâ Modeli

Goleman modelini oluştururken; iş başındaki yüksek performansa ve kurumsal liderliğe odaklandığını ve duygusal zekâ kuramını, yıldızları ortalama performans gösteren kişilerden ayırt eden yeterlilikleri örnekleme konusundaki onlarca yıllık araştırmalarla birleştirdiğini söylemektedir (Goleman, 2006).

“Duygusal yeterlilik”, iş başında yüksek bir performansla sonuçlanan, duygusal zekâyâ dayalı olan ve öğrenilen bir beceridir. Duygusal yeterlilikler gruplara ayrılır. Her bir yeterlilik, derinlerde yatan ortak bir duygusal zekâ kapasitesi ile ilişkilidir. İşyerinde başarılı olmak için gereken yeterlilikleri öğrenmeye istekli olan kişilerde, bu gizli duygusal zekâ kapasiteleri hayati derecede önem taşır. Bu duygusal kapasitelerin özellikleri ise şunlardır;

- “Bağımsızdır; Her biri iş performansına eşsiz bir katkıda bulunur”.
- “Karşılıklı bağımlıdır, Her biri, birçok kuvvetli etkileşim yoluyla, diğerlerinden bir ölçüde yararlanır”.
- “Hiyerarşiktir, Duygusal zekâ kapasiteleri birbiri üzerine kuruludur. Örneğin özbilinç, kendine çekidüzen verme ve empati için şarttır. Kendine çekidüzen verme ve özbilinç, motivasyona katkıda bulunur; ilk dört kapasitenin her biri sosyal becerilerde işbaşındadır”.
- “Gereklidir, ama yeterli değildir: Temelde bir duygusal zekâ yeteneğine sahip olmak, kişilerin bunlarla bağdaşan işbirliği ya da liderlik gibi yeterlilikleri geliştireceğini ya da sergileyeceğini garanti etmez. Örgütün havası ya da kişinin işine olan ilgisi gibi etkenler de, yeterliliğin kendini gösterip gösteremeyeceğini belirleyecektir”.
- “Kendine ait özellikleri vardır: Genel liste tüm işlere bir ölçüye kadar uygulanabilir. Ancak, farklı işler farklı yeterlilikleri gerektirir” (Goleman, 2007).

Goleman 2001’de modelini geliştirmiş ve model aşağıdaki şeklini almıştır (Tablo 4.), (Goleman, 2001).

Tablo 4. Goleman'ın Duygusal Zekâ Modeli (2001)

	Kendisine Ait (Kişisel Yeterlilikler)	Başkalarının (Sosyal Yeterlilikler)
Tanımlama	Özbilinç Duygusal Bilinç Doğru Özdeğerlendirme Özgüven	Sosyal Farkındalık Empati Hizmete Yönelik Olma Organizasyonel Farkındalık
Düzenleme	Kendini Yönetme Özdenetim Güvenilirlik Vicdanlılık Uyumluluk Başarma Dürtüsü İnisiyatif	İlişki Yönetimi Başkalarını Geliştirme Etki İletişim Çatışma Yönetimi Liderlik Değişim Katalizörlüğü Bağ Kurmak Takım Çalışması ve İşbirliği

(Goleman, 2001)

2.6.2.3. Cooper- Sawaf'ın Duygusal Zekâ Modeli

Kişilerin, işinde ve hayatında duygusal zekâsı üzerinde yoğunlaşması ve onu geliştirmeye başlaması için bir başlangıç çalışması planı önermektedir. Bu plan, duygusal zekâyı psikolojik çözümlene ve felsefe alanından çıkararak, doğrudan bilime, keşfe ve uygulamaya sokan “Dört Köşe Taşlı Model” ismini verdikleri modeldir (Sirem, 2009).

Birinci Köşe Taşı: Duyguları Öğrenmek

“Duyguları öğrenmek kişinin duygusal potansiyelinin farkında olması ve bunu ilişkilerde değerlendirmesi üzerine kuruludur. Duyguların doğuştan gelen hissiyatının farkında olmak, onlara anlam yüklemek ve değerlendirmek üzerine yoğunlaşır. Bu bağlamda duygusal bilgi edinme süreci: Duygusal zekânın alfabesini, yazılımını ve kelime bilgisini öğrenmek ve duyguların doğuştan gelen bilgeliğinin farkına varmak, ona saygı duymak ve değerlendirmek üzerine yoğunlaşma olarak ele alınıyor. Alt bileşenleri; duygusal dürüstlük, duygusal enerji, duygusal geribildirim ve pratik sezgidir”.

İkinci Köşe Taşı: Duygusal Zindelik

“Duygusal zindelik; kalpte güven duygusunun geliştirilerek duyguları tanıma becerisini tarif eder. Kişinin bu özelliğinin pratiğe dönüştürülmüş halidir. Gayret duygusunu geliştirerek kişinin zorluklara karşı yapıcı güç oluşturmasını sağlar. Kişi baskı ve problemlerle karşılaştığında duygusal zindelik sayesinde zihinsel uyumluluk sağlar ve daha kolay başa çıkabilir. Alt bileşenleri; duygusal zindelik, öz varlık, güven çemberi, yapıcı hoşnutsuzluk, esneklik ve yinelemedir”.

Üçüncü Köşe Taşı: Duygusal Derinlik

“Duygusal derinlik, kişinin temel karakter ve etkinliğini oluşturur. Kişinin potansiyelini, bütünlüğünü ve amacını geliştirir (Eröz, 2011). Duygusal derinlik, temel karakterimizi ve etkinliğimizi oluştururken, potansiyelimizi, bütünlüğümüzü ve amacımızın gelişmesine yardımcı olan bir araç olarak ele alınmaktadır. Gerekli adımları, duygusal derinlik aracılığıyla, yaşamı belirleyen tek potansiyeli keşfederek ve bunun sorumluluğunu üstlenerek çok daha büyük bir amacı uygulamak için atılması gerektiği belirtilmektedir. Alt bileşenleri; özgün potansiyel ve amaç, adanmışlık, dürüstlüğü yaşamak ve yetki olmadan etkidir”.

Dördüncü Köşe Taşı: Duygusal Simya

“Simya, değerinin az olduğu düşünülen basit bir maddeyi, daha değerli bir şey haline dönüştürme gücü olarak bilinmektedir bu bağlamda duygusal simya ise kaynağında güçlendirilmiş bir farkında olma duygusunu taşır. Alt bileşenleri; sezgisel akış, düşünsel zaman değişimi, fırsatı sezinlemek ve geleceği yaratmaktır”.

Tablo 5. Cooper- Sawaf'ın Duygusal Zekâ Modeli

Boyutlar	Duygusal Yeterlilikler
Duyguları Öğrenmek	Duygusal dürüstlük Duygusal enerji Duygusal geribildirim Pratik sezgi
Duygusal Zindelik	Öz varlık Güven Çemberi Yapıcı hoşnutsuzluk Esneklik ve yenileme
Duygusal Derinlik	Özgün potansiyel ve amaç Adanmışlık Dürüstlüğü yaşamak Yetki olmadan etki
Duygusal Simya	Sezgisel akış Düşünsel zaman değişimi Fırsatı sezinlemek Geleceği yaratmak

(Titrek, 2007)

2.7. Duygusal Zekânın Önemi

Kişilerarası iletişimin önemli olduğu sağlık alanında çalışanların hastaları ile ilişkileri, onları anlayabilme ve sorunlar karşısında çözüm üretme konusundaki becerileri sağlık alanında duygusal zekânın önemli olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Bilişsel zekânın kişinin gelecekteki başarısını belirlediğine inanılırken, son yıllarda bireysel başarı ve performansın duygusal zekâ ile direk ilişkisinin olduğunu gösteren birçok çalışma gerçekleştirilmiştir (Arıcıoğlu, 2002). McClelland'ın bu konuda yaptığı araştırmalar, “alanlarında başarılı kişileri sıradan meslektaşlarından ayıran niteliklerin, bilişsel zekâ testlerinin kesinlikle ölçemediği bazı temel insani beceriler olduğunu ortaya koymuştur. Bunların içinde duygusal okur-yazarlık ve sosyal beceriler başta gelmektedir“(Akt: Yeşilyaprak, 2001).

Son yıllarda yapılan araştırmalara göre, bilişsel zekânın hayattaki başarıya katkısının %10'dan fazla olmadığı belirtilmektedir. Yüksek bilişsel zekâ, başarının veya mutlu bir

yaşamın garantisi olmadığı halde, günümüzde hep öncelikli sırada olmaktadır. Kişilerarası ilişkilerimizi sergilediğimiz günlük hayatımızda büyük önem taşıyan sosyal ve duygusal becerilerin geliştirilmesi ise ihmal edilmektedir. Duygusal ve sosyal kapasitesi yüksek kişiler; duygularını iyi bilen, onları kontrol edebilen, başkalarının duygularını anlayan ve bunları ustalıkla idare edebilen, hayatlarının gerek özel gerekse mesleki alanlarında daha avantajlı bir konuma geçmektedirler. Duygularını kontrol edemeyen kişiler ise, net düşünebilme ve işlerine odaklanabilme yeteneklerini engelleyen içsel bir mücadeleye girmektedirler (Beceren, 2004).

2.8. Hemşirelerde Duygusal Zekânın Önemi

Sağlık, insanların en fazla ihtiyaç duydukları ve sağlık hizmetleri, ihtiyaçlar arasında ilk sıralarda yer alır. Yıllar geçtikçe sağlık bakımı uygulamaları değişip gelişirken, sağlık hizmetleride hızla gelişmiş ve yeni standartlar gelişmiştir. Hastaların ve hasta yakınlarının isteklerinin karşılanmasında hasta, hasta yakını ve sağlık çalışanı arasındaki iletişimin kaliteli olması gerekliliğinin önemi artmıştır. Hemşirelerin, hastaların duygularını anlama ve bunu hastaya iletebilmek sağlıklı iletişim açısından önemlidir.

Duygusal zekâ, ekip çalışması açısından da önemli bir yere sahiptir. Jordan ve Ashkanasy'nin yürüttüğü bir araştırma sonucunda, bu durum bilimsel olarak ortaya konulmuştur. "Çalışmalar sonucunda yüksek duygusal zekâyâ sahip takımın çok daha hızlı bir şekilde organize olmayı başardığı ve bu durumun verimlilik kaybını azalttığı ve çalışma saatlerinin boşa harcanmasının önüne geçtiği tespit edilmiştir" (Akt: Caruso ve Salovey 2007). Bu nedenle, özellikle ekip verimliliği ve zaman yönetiminin çok önemli olduğu sağlık kurumlarında duygusal zekâsı yüksek ekipler oluşturmak hayati önem taşımaktadır.

Bunun yanısıra, hemşirelerin etkili kişilerarası ilişkiler kurabilmeleri, hastaların hizmetten memnuniyetleri ile beraber tedaviye uyumlarının ve iyileşme motivasyonlarının artması gibi olumlu etkiler de yaratmaktadır (Özcan 2006). Hemşirelerde duygusal zekâ ile ilgili yapılan çalışmalarda duygusal zekâ becerilerinin hasta bakımı ve çalışanın iyilik durumunu olumlu yönde etkilediği, iş doyumunu arttırdığı ve stresle baş etmede büyük katkılar sağladığı bildirilmiştir (McQueen 2004; Lee ve Lee 2008).

Landa ve ark. (2008)'nin yapmış oldukları bir çalışmada, duygusal zekâ düzeyi yüksek olan hemşirelerin pozitif kişilerarası ilişkiler kurduğu, problem çözme becerilerinin

yüksek olduğu ve stresi azaltmak için uygun stratejiler kullandıkları saptanmıştır (Landa ve ark., 2008). Profesyonel hemşirelik uygulamalarının kendi duygularının farkında olma, başkalarının duygularını anlama, duyguların yönetimi, çevreye ve şartlara uyum sağlama, problem çözümünde uygun yaklaşımı uygulama, iyimserlik ve empati yapabilmek gibi duygusal zekâ becerileriyle ilişkili olduğu belirtilmektedir (Kooker ve ark 2007).

Duygusal zekaya sağlık profesyonelleri olan hemşireler açısından bakıldığında, hemşirelerin hastalar ile iyi bir ilişki kurabilmeleri için, önce kendilerinin duygularının farkında olabilmeleri ve duygularını yönetebilmeleri, empati kurabilmeleri, kendi kendini motive edebilmeleri ve etkin şekilde iletişim kurabilmeleri, bir başka deyişle duygusal zeka becerileri gelişmiş bireyler olmaları gerekmektedir.

Kendi duygularını anlamaya açık olan hemşireler hastaya nasıl cevap vereceklerini ve nasıl algılanabileceklerini bilirler. Hemşirelerin duyguları hastaların duyguları için değerli ipuçlarıdır. Hemşirenin başkalarının duygularını anlamasının yolu kendi duygu ve düşüncelerini tanıyabilmesinden, onları kontrol etmekten ve yönetebilmekten geçer (Karakaş ve Küçükoğlu, 2011).

Duygusal zekâsı gelişmiş hemşireler yaşamdan doyum alan, değişen koşullara uyum sağlayabilen ruhsal yönden sağlıklı bireyler olacaktır. Hasta ya da sağlıklı bireylerle çalışırken onların yalnız fizyolojik gereksinimlerine değil duygusal gereksinimlerine de duyarlı olup, uygun yaklaşımlarda bulunabileceklerdir (Karakaş ve Küçükoğlu, 2011).

Palmer ve ark (2003)'na göre, yaşadığımız yüzyılda duygusal zekâ, insanlarla birebir iletişimi gerektiren bazı meslek gruplarında olduğu gibi, hemşirelerin de işe alınmasında rol oynayan etkili bir ölçüt haline gelmiştir. Bu nedenle, hemşirelik okullarında duygusal zekâ, problem çözme ve iletişim becerilerini içeren konularla birlikte etik, psikoloji ve sosyoloji gibi derslerin eklenmesi ve işe alınma ölçütü olarak duygusal zekâ ölçüm araçları kullanılmalıdır (Palmer ve ark., 2003).

2.9. Duygusal Zekâ ve Kişilerarası İlişki Tarzları

Duyguları tanıma ve ifade etmenin, sağlıklı ve olumlu bir kendilik için aynı zamanda da kişilerarası ilişkilerin gelişmesi ve sürmesi için, önemli bir rolü vardır. Kişilerarası ilişkiler için, sosyal etkileşimin daha özel bir şekli olduğu, iki ya da daha fazla kişi

arasındaki her türlü ilişkiyi tanımladığı söylenebilir (Koç, 2008). Bu kavram genel olarak bireylerin diğerleriyle ilişkilerinde yaşadıkları duygu, düşünce ve davranış tarzlarıyla ilişkilidir (Saymaz, 2003). Kişilerarası ilişki tarzları ise, bireyin çeşitli ilişkilerde ve durumlarda genel olarak gösterdiği davranış eğilimi ve kişilik örüntüsüdür (Kiesler, 1983).

İnsan kendini ve çevresini tanımlamaya başladığında, ilk ve en yoğun ilişkide bulunduğu durum kişiler arası olandır. Kişiler arası ilişkide birincil koşul bireyin kendisiyle iletişimini gerçekleştirme kapasitesinin, becerisinin olmasıdır. Kişiler arası ilişkide kişinin kendisinden başlayarak kişi içi iletişim- diğer bir kişiyle olan ilişkiyi gerçekleştirmeyi sağlar. Dolayısıyla her iki kişi aynı anda hem kendi hem de diğeriyile ilişkiyi gerçekleştirmektedir (Erdoğan, 2002). Diğer kişilerin nasıl davrandıkları, onların algılayış biçimi hakkında çok önemli ipuçlarıdır. Başkalarının algılayış biçimi, bireyin kendisi ile ilgili düşüncelerini biçimlendirerek kendisi için oluşturduğu benlik algısını da etkiler.

Benlik algısı ve kendilik değeri de karşılıklı olarak birbirini etkiler. İlişkilerde problem yaşandığı bir dönemde, kendini sorgulama ve yargılamaya yatkınlık söz konusu olmakta ve öz-güven daha kolaylıkla incinebilmektedir. İlişkilerin iyi olduğu bir dönemde ise bireylerin kendilerinden hoşnut olma düzeyleri daha yüksektir. Kişiler arası ilişkide bireye benlik algısını, kendine verdiği değeri, kendine olan saygısını ve güvenini ölçme fırsatı verdiği için bireyin yaşamının çok önemli unsurlarından biri olma özelliği taşımaktadır (Giffin ve Patton, 1997). Sosyal hayatın büyük bir kısmında kişiler arası ilişki tarzları önemli bir yer tutmaktadır (Hargie ve Dickson, 2004). Kişiler arası ilişki tarzları bağlamında insan severlik, bağımsızlık, duyarlılık, dengelilik ve dışadönüklük alt boyutlarının olduğu belirtilmiş ve bu alt boyutların kişiler arası ilişkilerde kişi içi ilişkilerde de çok önemli olduğunu vurgulanmıştır (Öztan, 1994).

Duygusal zekânın gelişmiş olması kişilerin ilişkilerinin sürdürülebilirliğini sağlamanın yanı sıra, kişilerin birbirleri ile olan etkileşiminde yeni davranışlar sergilemesine sebep olacaktır.

2.10. Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi

Duygusal zekânın kökenleri Gardner ve Thorndike'in sosyal zeka tanımlamalarına dayanmaktadır (Gardner, 1993; Thorndike ve ark., 1921). Duygusal zekâ üzerine yazılmış

kitaplar ve yapılmış çalışmalar duygusal zekânın bilim dünyasında ve kişilerde popüler olmasını sağlamıştır (Chapman, 2004).

Son zamanlarda yapılmış olan girişimsel çalışmalar, özellikle organizasyonel yapılanmalarda ve profesyonel ekip işlerinde, duygusal zekânın geliştirilebilir olduğu ve eğitimlerinin yaygınlaşmasına olanak sağlamıştır. Sağlık alanında görev yapan, sağlık profesyonellerinden doktorlar, hemşireler ve diğer sağlık çalışanları duygusal zekânın önemi konusunda akla gelen mesleklerdir (Carrothers, Gregory ve Gallagher, 2004; Lewis, Ress ve Hudson, 2004; Cadman ve Brewer, 2001; Freshwater ve Stickley, 2004).

Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi bir tür psiko eğitim sürecidir. Psiko eğitim, eğitim içerikli olup becerileri geliştirmeyi amaçlayan, başarılması gereken hedeflerin doğrultusunda bir gruba yapılan eğitimidir. Psiko eğitim grupları, kişisel, sosyal, eğitimsel veya mesleki bir konuda, kişilere bilgi ve beceri kazandırarak kişilerin o konuda psikolojik sorunlarla karşılaşmalarını önlemek amacıyla oluşturulan gruplardır.

Duygusal zekâ geliştirilebilir bir zekâ türü olması nedeniyle, eğitim verilmesi planlanan gruba, duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi içeriği, duygusal zekâ modellerine göre yapılmaktadır. Literatür taramasında, yapılmış olan çalışmalarda, araştırmaların yapıldığı grubun niteliklerine göre düzenlenmiş olduğu görülmektedir (Schilling, D. 1996, Duygusal Zekâ Beceri Eğitimi Uygulamaya Yönelik Pratik Bir model ve “50 Aktivite”, çev. Fikret Karahan ve ark. 2009; DiNatale, 2001; Yılmaz, 2002; Ulutaş, 2005; Vincent, 2003; Özerbaş, 2004; Stenberg, 2004; Castro, 2005; Potter, 2005; Chang, 2007; Karahan ve Özçelik, 2006; Yaşarsoy, 2006; Merlevede ve ark. 2006; Boylan ve Laughrey, 2007; Eniola ve Adebisi, 2007; Nelis, Quoidbach ve ark, 2009; Kılıçarslan, F. 2010; Fletcher ve ark. 2009; Aranda ve ark, 2012; Mahdavi ve ark, 2015).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Araştırma, duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerine etkisini belirlemek amacıyla yarı deneysel tipte bir araştırma olarak planlanmıştır. Araştırmada, duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitiminin verildiği deney grubu ile duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitiminin verilmediği kontrol grubundan oluşmakta olup kontrol grubu duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimindeki tutarlılığı anlamak için deney grubu ile aynı özelliklere sahiptir. Duygusal Zekâ Geliştirme Beceri eğitiminin değişime olan katkısını ortaya koymak amacıyla deneysel araştırma modellerinden “ön test-son test kontrol gruplu” yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırma için planlanan eğitim sonrası grup ya da gruplara tekrar test yapılmakta ve eğitimin sonucu ön test-son test arasındaki farka göre değerlendirilmektedir. Deney sonunda elde edilen puan ortalamalarının anlamlı olup olmadığı, ön test ve son test puanlarının ortalamalarının karşılaştırıldığı “bağımlı gruplar için t testi” ile sınırlanır. Ön test-son test kontrol gruplu model bir ilişkili modeldir (Büyüköztürk ve ark., 2011).

Tablo 6. Ön Test- Son Test Kontrol Gruplu Model

Gruplar	Ön Test	Uygulama	Son Test
Deney Grubu (G1)	R O1.1	X	O1.2
Kontrol Grubu (G2)	R O2.1		O2.2

(Karasar, 1994)

Tablo 7. Çalışmaya ait Araştırma Modeli

Gruplar	Eğitim Öncesi	Eğitim	Eğitim Sonrası
Deney Grubu	Kişisel Bilgi Formu Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeği	Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi	Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeği
Kontrol Grubu	Kişisel Bilgi Formu Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği	-----	Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Araştırma, Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulunda yapılmıştır. Aydın Sağlık Yüksekokulu bünyesinde 3 bölüm mevcuttur. Bu bölümler hemşirelik, ebelik ve beslenme ve diyetetik bölümüdür. Araştırma hemşirelik bölümü 2014-2015 döneminde eğitim gören 1. sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Aydın Sağlık Yüksekokulu dersliklerinde veri toplanmış ve eğitim verilmiştir.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Büyüklüğü

Araştırmanın evrenini 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü 1. sınıfında öğrenim gören 252 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma süresi göz önüne alındığında, çalışmada veri kaybı olasılığı da göz önünde bulundurulmuş, deney ve kontrol grupları arasında yüksek etki büyüklüğü sağlamak için, iki grup arasındaki farkın büyüklüğünü standart biçimde ifade etmede kullanılan Cohen d(0.8) değerine göre hesaplanmış olup, yüksek düzeydeki etki büyüklüğü (d=0.8) tahmini, %95 güç ve %95 güven düzeyinde deney grubunda 35 öğrenci ve kontrol grubunda 35 öğrenci olmak üzere, en az ulaşılması gereken öğrenci sayısı toplamda minimum 70 olarak bulunmuştur.

3.4. Deney ve Kontrol Grubu İçin Örneklenme Alma ve Dışlanma Kriterleri

Alma Kriterleri

1. Hemşirelik eğitimine başlamış olduğu ilk yılı olması,
2. 18 yaş ve üzeri olması,
3. Araştırmanın yönergesini takip edecek zihinsel kapasiteye sahip olmak,
4. Çalışmaya katılmaya istekli olması.

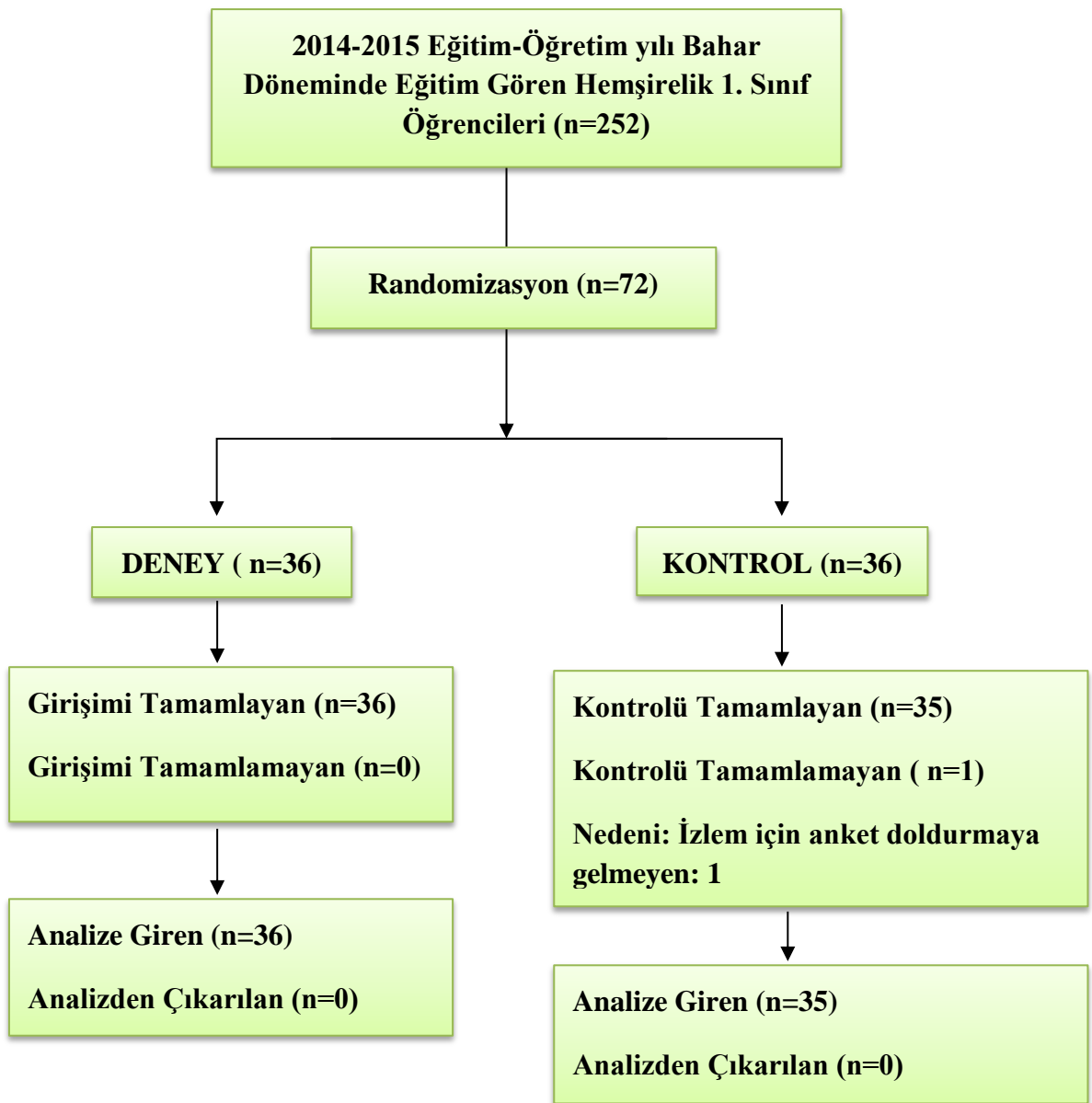
Dışlanma Kriterleri:

1. Deney grubunda olup eğitime 2 oturumdan fazla katılım sağlamamış olması.
2. Kendi isteğiyle çalışmadan ayrılma
3. Verilen ödevleri yapmama

3.5. Randomizasyon

Araştırmada basit randomizasyon yöntemi kullanılmıştır. Örneklem grubunu belirlemek için, 100 random sayı üretilmiştir. Bu sayılar öğrenci sınıf listesinden öğrenci numaralarının son iki rakamlarından oluşmuştur. Öğrenciler gönüllülük esasına göre çalışmaya alınmış olup, deney grubunda yer almak isteyen öğrenci sayısının 60 olması nedeniyle, deney veya kontrol grubunda yer alacak öğrencilerin seçiminde, öğrencilerin kura yöntemi ile gruplara dağılımı yapılmıştır (<http://stattrek.com/statistics/random-number-generator.aspx#table>, erişim tarihi: 09.02.2015).

Şekil 1. Araştırmanın Akış Şeması

Randomizasyon sonrası deney ve kontrol grubunda yer alan öğrenciler arasında, sosyo-demografik özellikler açısından fark olup olmadığının kontrolü yapılmıştır. Deney ve Kontrol grubu arasında sosyo-demografik özellikler açısından fark olup olmadığı ki-kare testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sosyo-demografik özellikler açısından aralarında istatistiksel olarak bir fark olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$), (Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10, Tablo 11, Tablo 12).

Tablo 8. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sosyo Demografik Özelliklerinin Karşılaştırılması

Sosyo Demografik Özellikler	Deney		Kontrol		Toplam		Test Değeri	p
	n	%	n	%	n	%		
Yaş ($\bar{X} \pm SS$)	18.83±0.77		19.20±0.93		19.01±0.87		1.148*	0.264
Cinsiyet								
Kız	31	86.1	26	74.3	57	80.3	0.910*	0.340
Erkek	5	13.9	9	25.7	14	19.7		
En Uzun Yaşadığı Yer								
Köy	5	13.9	3	8.6	8	11.3	1.502**	0.682
İlçe	16	44.4	19	54.3	35	49.3		
İl Merkezi	7	19.4	8	22.9	15	21.1		
Büyükşehir	8	22.2	5	14.3	13	18.3		
Kardeş Sayısı								
En fazla bir kardeş	14	38.9	11	31.4	25	35.2	0.168*	0.682
En az bir kardeş	22	61.1	24	68.6	46	64.8		
Mezun olduğu lise								
Lise	10	27.8	15	42.9	25	35.2	1.170*	0.279
Anadolu Lisesi	26	72.2	20	57.1	46	64.8		
Anne Eğitim Düzeyi								
İlkokul ve altı	20	55.6	21	60.0	41	57.7	0.019*	0.890
Ortaokul ve üzeri	16	44.4	14	40.0	30	42.3		
Baba Eğitim Düzeyi								
İlkokul ve altı	13	36.1	15	42.9	28	39.4	0.115*	0.735
Ortaokul ve üzeri	23	63.9	20	57.1	43	60.6		

*Yates Ki-Kare Testi **Fisher'in Kesin Testi

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin; yaş, cinsiyet, en uzun yaşadığı yer, kardeş sayısı, mezun oldukları lise, anne ve baba eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0.05$), (Tablo 8).

Tablo 9. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Anne ve Baba Mesleklerine İlişkin Karşılaştırılması

Sosyo Demografik Özellikler	Deney		Kontrol		Toplam		Test Değeri	p
	n	%	n	%	n	%		
Anne Mesleği								
Ev Hanımı	28	77.8	28	80.0	56	78.9	0.000*	1.000
Çalışan(Memur, İşçi)	8	22.2	7	20.0	15	21.1		
Baba Mesleği								
Serbest Meslek	13	36.1	17	48.6	30	42.3	0.676*	0.411
Çalışan (Memur, İşçi)	23	63.9	18	51.4	41	57.7		

*Yates Ki-Kare Testi

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin anne ve baba mesleklerine ilişkin yapılan karşılaştırılmada, istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$), (Tablo 9).

Tablo 10. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Aile Tipi ve Aile Sosyo Ekonomik Durumlarının Karşılaştırılması

Sosyo Demografik Özellikler	Deney		Kontrol		Toplam		Test Değeri	p
	n	%	n	%	n	%		
Aile Tipi								
Çekirdek A.	33	91.7	29	82.9	62	87.3	1.244**	0.307
Geniş A.	3	8.3	6	17.1	9	12.7		
Aile Sosyo Ekonomik Durum								
Gelir Giderden Az	11	30.6	6	17.1	17	23.9	1.094*	0.296
Gelir gidere denk veya fazla	25	69.4	29	82.9	54	76.1		

*Yates Ki-Kare Testi **Fisher'in Kesin Testi

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin aile tipi ve aile sosyo ekonomik durumları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$), (Tablo 10).

Tablo 11. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Hemşirelik Bölümü Tercih ve Akademik Başarı Durumlarının Karşılaştırılması

Sosyo Demografik Özellikler	Deney		Kontrol		Toplam		Test Değeri	p
	n	%	n	%	n	%		
Hemşirelik Bölümü Tercih								
İstedığı için	26	72.2	24	68.6	50	70.4	0.006*	0.939
İstemediği halde	10	27.8	11	31.4	21	29.6		
Akademik Başarı								
Kötü	16	44.4	21	60.0	37	52.1	1.154*	0.283
İyi	20	55.6	14	40.0	34	47.9		

*Yates Ki-Kare Testi

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin hemşirelik bölümü tercihi ve akademik başarı durumları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$), (Tablo 11).

Tablo 12. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Kitap Okuma, Kişilerarası İlişki ve Sosyal Etkinliklere İlişkin Özelliklerinin Karşılaştırılması

Sosyo Demografik Özellikler	Deney		Kontrol		Toplam		Test Değeri	p
	n	%	n	%	n	%		
Kitap Okuma								
Okumayan	7	19.4	8	22.9	15	21.1	0.004*	0.951
Okuyan	29	80.6	27	77.1	56	78.9		
Kişilerarası İlişki Durumu								
Kötü	8	22.2	5	14.3	13	18.3	0.311*	0.577
İyi	28	77.8	14	85.7	58	81.7		
Sosyal Etkinliklere Katılım								
Evet	33	91.7	32	91.4	65	91.5	0.001**	1.000
Hayır	3	8.3	3	8.6	6	8.5		
Sosyal Etkinliklere Katılım Sıklığı								
Haftada Bir Kez	14	38.9	11	31.4	25	35.2	0.815***	0.665
Ayda Bir Kez	9	25.0	12	34.3	21	29.6		
Yılda Birkaç Kez	13	36.1	12	34.3	25	35.2		

*Yates Ki-Kare Testi **Fisher'in Kesin Testi *** Pearson Ki-Kare Testi

3.6. Araştırmanın Hipotezleri

H₀: Duygusal zeka becerileri geliştirme eğitimi sonrası deney grubundaki öğrencilerin, duygusal zeka puan ortalamaları ile kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁: Duygusal zeka becerileri geliştirme eğitimi sonrası deney grubundaki öğrencilerin, duygusal zeka puan ortalamaları ile kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₀: Duygusal zeka becerileri geliştirme eğitimi sonrası deney grubundaki öğrencilerin, kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamaları ile kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁: Duygusal zeka becerileri geliştirme eğitimi sonrası deney grubundaki öğrencilerin, kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamaları ile kontrol grubundaki öğrencilerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₀: Deney grubu öğrencilerinin eğitim öncesi-eğitim sonrası duygusal zeka puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁: Deney grubu öğrencilerinin eğitim öncesi-eğitim sonrası duygusal zeka puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₀: Deney grubu öğrencilerinin eğitim öncesi-eğitim sonrası kişilerarası ilişki tarzları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁: Deney grubu öğrencilerinin eğitim öncesi-eğitim sonrası kişilerarası ilişki tarzları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₀: Kontrol grubu öğrencilerinin eğitim öncesi-eğitim sonrası duygusal zeka puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁: Kontrol grubu öğrencilerinin eğitim öncesi-eğitim sonrası duygusal zeka puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

H₀: Kontrol grubu öğrencilerinin eğitim öncesi-eğitim sonrası kişilerarası ilişki tarzları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁: Kontrol grubu öğrencilerinin eğitim öncesi-eğitim sonrası kişilerarası ilişki tarzları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.

3.7. Duygusal Zekâ Beceri Geliştirme Eğitimi Hazırlama ve Uygulama Süreci

Çalışmada, deney grubuna verilen Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi, yurt içi ve yurt dışında yapılmış çalışmalar değerlendirilmiş, Bar-On Duygusal zekâ ölçeğinde yer alan 5 boyut üzerinde temellendirilmiştir. Eğitim içeriği ve eğitimde yer alan aktiviteler için, (Schilling D. 1996, Duygusal Zekâ Beceri Eğitimi Uygulamaya Yönelik Pratik Bir model ve “50 Aktivite”, çev. Fikret Karahan ve ark. 2009; DiNatale, 2001; Yılmaz, 2002; Ulutaş, 2005; Vincent, 2003; Özerbaş, 2004; Stenberg, 2004; Castro, 2005; Potter, 2005; Chang, 2007; Karahan ve Özçelik, 2006; Yaşarsoy, 2006; Merlevede ve ark. 2006; Boylan ve Laughrey, 2007; Eniola ve Adebisi, 2007; Nelis, Quoidbach ve ark, 2009; Kılıçarslan, 2010; Fletcher ve ark. 2009; Aranda ve ark, 2012; Mahdavi ve ark, 2015) incelenmiştir.

Bu araştırmalar ışığında programın oturumları ve içeriği konusunda bilgi elde edilmiştir. Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi, 10 oturumdan oluşan bir psiko-eğitim sürecidir (Ek 1).

3.7.1. Deney Grubuna Verilen Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi

Deney grubunda yer alan öğrencilere, Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme eğitimi uygulanmıştır (Ek 1).

Uygulama Süreci:

- 1.** Deney grubu ile ilk buluşmada, tanışma yapıldı ve ardından çalışmanın amacı hakkında bilgilendirme yapıp, bilgilendirilmiş gönüllü onam formlarını dolduranlar çalışmaya dâhil edilmiştir.
- 2.** Bilgilendirme sonrası, eğitim öncesi doldurulması gereken kişisel bilgi formu, duygusal zekâ ölçeği ve kişilerarası ilişki tarzı ölçeği uygulanmıştır.
- 3.** Deney grubuna duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitiminin içeriği hakkında bilgi verilmiş ve oturumların yeri, zamanı ve süresi hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 13. Deney Grubu Öğrencilerine verilen Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitim İçeriği ve Süreç

Oturumlar	Eğitim İçeriği ve Süreç
1. Oturum Tarih: 24.02.2015 Süre: 30 dk.	Tanışma Çalışma hakkında bilgilendirme Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam formunun alınması Deney grubu öğrencilerine eğitim öncesi anket uygulanması
2. Oturum Tarih: 03.03.2015 Süre: 60-75 dk.	Isınma Aktivitesi Konu: Duygusal Zekâ Beceri Geliştirme Eğitimine Giriş Günün değerlendirilmesi
3. Oturum Tarih: 10.03.2015 Süre: 60-75 dk.	Isınma: Öykü Oluşturma Konu: Duygusal Zekâ- Kişisel Beceriler Boyutu Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi Günün değerlendirilmesi
4. Oturum Tarih: 17.03.2015 Süre: 60-75 dk.	Isınma Aktivitesi Konu: Duygusal Zekâ- Kişilerarası Beceriler Boyutu Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi Günün değerlendirilmesi
5. Oturum Tarih: 24.03.2015 Süre: 60-75 dk.	Isınma Aktivitesi Konu: Duygusal Zekâ-Uyumluluk Boyutu Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi Günün değerlendirilmesi
6. Oturum Tarih: 07.04.2015 Süre: 60-75 dk.	Isınma Aktivitesi Konu: Duygusal Zekâ- Stresle Başa Çıkma Boyutu Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi Günün değerlendirilmesi
7. Oturum Tarih: 14.04.2015 Süre: 60-75 dk.	Isınma Aktivitesi Konu: Duygusal Zekâ- Genel Ruh Durumu Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi Günün değerlendirilmesi
8. Oturum Tarih: 21.04.2015 Süre: 60-75 dk.	Isınma Aktivitesi Konu: İletişim Becerileri ve Beden Dili Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi Günün değerlendirilmesi
9. Oturum Tarih: 28.04.2015 Süre: 60-75 dk.	Isınma Aktivitesi Konu: Duyguları Sosyal İlişkilerde Kullanabilme Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi Günün değerlendirilmesi
10. Oturum Tarih: 05.05.2015	Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitiminin değerlendirilmesi Deney grubu öğrencilerine eğitim sonrası anket uygulanması

3.7.2. Kontrol Grubuna Verilen Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi

Kontrol grubunda yer alan öğrencilere, deney gurubu ile birlikte eğitim öncesi anket uygulandıktan sonra herhangi bir eğitim verilmemiştir. Deney grubu öğrencilerinin Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme eğitimi tamamlandıktan sonra her iki gruptan veri toplama işlemi için anket uygulanmıştır. Daha sonra, kontrol grubuna yer alan öğrencilere, toplamda 4 oturumdan oluşan ilk 2 oturumu veri toplamak amacıyla yapılan ve son 2

oturumu eğitimden oluşan toplamda 8 saat olmak üzere duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi verilmiştir.

Tablo 14. Kontrol Grubu Öğrencilerine verilen Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitim İçeriği ve Süreç

Oturumlar	Eğitim İçeriği ve Süreç
1. Oturum Tarih: 24.02.2015 Süre: 30 dk.	<ul style="list-style-type: none"> • Tanışma • Çalışma hakkında bilgilendirme • Bilgilendirilmiş gönüllü onam formunun alınması • Kontrol grubuna eğitim öncesi anket uygulaması
2. Oturum Tarih: 05.05.2015 Süre: 30 dk.	<ul style="list-style-type: none"> • Deney grubuna verilen Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi sonrasında kontrol grubuna eğitim sonrası anketlerin uygulanması
3. Oturum Tarih: 22.05.2015 Süre: 4 saat	<ul style="list-style-type: none"> • Duygusal Zekâ Beceri Geliştirme Eğitimine Giriş • Duygusal Zekâ- Kişisel Beceriler Boyutu • Duygusal Zekâ- Kişilerarası Beceriler Boyutu • Duygusal Zekâ-Uyumluluk Boyutu
4. Oturum Tarih: 25.05.2015 Süre: 4 saat	<ul style="list-style-type: none"> • Duygusal Zekâ- Stresle Başa Çıkma Boyutu • Duygusal Zekâ- Genel Ruh Durumu • İletişim Becerileri ve Beden Dili • Duyguları Sosyal İlişkilerde Kullanabilme • Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitiminin Değerlendirilmesi

3.8. Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmanın Bağımlı Değişkenleri: Duygusal zekâ ve Kişilerarası İlişki tarzı ölçeklerinden alınan puan ortalamaları

Araştırmanın Bağımsız Değişkeni: Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi

3.9. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Bar-On Duygusal Zekâ ölçeği ve Kişilerarası İlişki Tarzları ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

3.9.1. Kişisel Bilgi Formu (Ek 2)

Kişisel Bilgi Formu, toplam 27 sorudan oluşmaktadır. Formda yer alan bazı sorular evet-hayır şeklinde olup, bazı sorular 5'li likert tipinde hazırlanmıştır. Yarı deneysel bir çalışma olan bu araştırmanın modeli “ön test – son test kontrol gruplu” model olması

nedeniyle, kişisel bilgi formu çalışmaya alınan deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin arasında fark olup olmadığını değerlendirme açısından önemlidir. Bu nedenle deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin arasında fark olup olmadığına ilişkin değerlendirmenin, duygusal zeka becerileri geliştirme eğitimine uygun olması açısından, çalışmanın amacına yönelik ilgili literatür taraması yapılarak, kişisel bilgi formu oluşturulmuştur (Schilling D. 1996, Duygusal Zekâ Beceri Eğitimi Uygulamaya Yönelik Pratik Bir model ve “50 Aktivite”, çev. Fikret Karahan ve ark. 2009; DiNatale, 2001; Yılmaz, 2002; Ulutaş, 2005; Vincent, 2003; Özerbaş, 2004; Stenberg, 2004; Castro, 2005; Potter, 2005; Chang, 2007; Karahan ve Özçelik, 2006; Yaşarsoy, 2006; Merlevede ve ark. 2006; Boylan ve Laughrey, 2007; Eniola ve Adebisi, 2007; Nelis, Quoidbach ve ark, 2009; Kılıçarslan, 2010; Fletcher ve ark. 2009; Aranda ve ark, 2012; Mahdavi ve ark, 2015).

3.9.2. Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği (Ek 3)

Duygusal zeka konusunun çok yeni olmasına rağmen, yapılan literatür taramasından sonra, duygusal zekayı ölçtüğünü iddia eden onlarca anket elde edilmiştir. Ancak Haifan Üniversitesi'nde çalışan Dr. Reuven Bar-On'un geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını yaptığı Bar-On EQ anketi, şimdiye kadar birçok akademik çalışmada kullanılmıştır ve halen de bu konuda çalışan kişiler bu anketin duygusal zekâyı en iyi ölçen araç olduğunu ifade etmektedirler. Bar-On Duygusal zekâ ölçeğini Acar (2001) tarafından Türkçe'ye çevrilip geçerlilik güvenilirliği yapılmıştır. Anket hakkında Reuven Bar-On'la görüşülmüş ve anketin telif haklarının Amerika'da MHS şirketine verildiği öğrenilmiştir. Daha sonra MHS'den anket formu ve User's Manual kitapçığı alınmıştır. Üç İngilizce okutmanı tarafından ayrı ayrı Türkçe'ye çevrilen anket, dördüncü kişi tarafından tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Anketin orijinali ve yapılan çeviri karşılaştırılmış, yanlış anlaşılma tehlikesi olan ifadeler yeniden gözden geçirilmiştir.

Anketin pilot uygulaması sırasında, 5 banka müdürü 2 tane de müdür yardımcıyla yüz yüze görüşme yöntemiyle anket uygulanmış. İfadelerin içerik geçerliliği test edilmiştir. Bu arada anketin uygulanması aşamasındaki en büyük problem, ankette yer alan ifadelerin çok sayıda olması idi. Ana çalışmada da aynı problemin ortaya çıkacağı düşünülerek, ifadelerin sayısı azaltılmıştır. Ankette yer alan 133 ifadenin 15 tanesi hiçbir boyutta yer almayan, ancak ankete cevap veren kişinin anketi doldurma eğilimini ölçen ifadelerdi. Bu ifadeler anketten çıkarıldı. Konu hakkında bilgisi olan 4 kişiyle yapılan görüşmeler

sonrasında, muğlak ifadeler, çift anlamlılar ve benzer ifadeler belirlendi. Bu kişilerden gelen geri beslemeler dikkate alınarak benzer ifadeler anketten çıkartılmıştır. Bunun sonucunda toplam 5 boyut ve onlarında altında yer alan 15 boyutu ölçen 87 ifadeden oluşan bir anket oluşturuldu. 88. maddede “yukarıdaki ifadelere samimi ve doğru şekilde cevap verdim.” ifadesine “kesinlikle katılıyorum” seçeneğinin dışında cevap verenlerin anketleri değerlendirmeye alınmamıştır. Bu ifadeler, 5’li Likert ölçeğinde 1- Tamamen katılıyorum ile 5- Kesinlikle katılmıyorum arasında değişmektedir.

Bar-On EQ anketi bu çalışma için uyarlanırken dikkat edilen hususlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Önergelerin yeterince açık, anlaşılır ve kısa olmasına,
- Her boyutu ölçen yeterli sayıda önerme olmasına,
- Ölçülmesi gereken boyutla ilgisiz önerme bulunmamasına,
- Birbirinin yerine geçen önerme olmamasına,
- Önergelerin tek bir konuyu ölçmesine,

“Anketin güvenilirliğini artırmak amacıyla, anketin içinde yer alan önermeler arasında iç tutarlılık Cronbach Alpha Coefficiency güvenilirlik analizi ile test edilmiştir. Buna göre, 87 ifadenin yer aldığı anketin toplam boyutları itibarı ile Alpha katsayısı .92 olup, kabul edilebilir düzeydedir. Temel alt boyutlardan, kişisel yetenekler boyutunun Alpha katsayısı .83 olup, kabul edilebilir düzeydedir. Kişilerarası yetenekler boyutunun Alpha katsayısı .77 olup, kabul edilebilir düzeydedir. Uyumluluk boyutunun Alpha katsayısı .65 olup, kabul edilebilir düzeydedir. Stresle başa çıkma boyutunun Alpha katsayısı .73 olup, kabul edilebilir düzeydedir. Genel ruh durumu boyutunun Alpha katsayısı .75 olup, kabul edilebilir düzeydedir. Stresle başa çıkma boyutu içinde yer alan anketin 80. ifadesinin güvenilirlik katsayısı düşük olduğu için, bu ifade anketten çıkartılmış ve değerlendirilmemiştir” (Acar, 2001).

Yapılan bu araştırmada ise duygusal zekâ ölçeğinin Cronbach Alpha Değeri 0.94 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 15. Duygusal Zekâ Ölçeği Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Boyutlar	Cronbach's Alpha Score Türkçe Versiyonu (Acar, 2001)	Cronbach's Alpha Score Tez Çalışması
Kişisel Beceriler	0.83	0.86
Kişilerarası Beceriler	0.77	0.80
Uyumluluk	0.65	0.69
Stresle Başa Çıkma	0.73	0.82
Genel Ruh Durumu	0.75	0.82
Duygusal Zekâ Toplam	0.92	0.94

3.9.3. Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeği (Ek 4)

Lorr (1986) tarafından geliştirilen ölçek, bireyin diğer insanlarla olan etkileşim tarzını belirlemeyi amaçlamaktadır (Lorr, 1986). “Orjinali 300 maddeden oluşan ölçek, uzun zaman alması nedeniyle 150 maddeye indirgenmiştir. Tüm maddeler beş ana faktör; kişiler arası etkileşim, sosyalleşme, otonomi, kendini kontrol ve dengeli olma altında toplanmış, güvenilirlik katsayılarının .72 ile .89; test-tekrar test korelasyon katsayılarının .81 ile .95 arasında değiştiği görülmüştür. Geçerlik çalışmaları ise; Eysenck Kişilik Envanteri alt boyutları ile .51 ile .71; 16 Kişilik Faktörü Ölçeği alt boyutları ile .35 ile .71 arasında değişmektedir”. “Ölçeğin Türkçe’ye uyarlama çalışmaları Öztan (1994) tarafından yapılmış, daha kullanışlı bir ölçek oluşturmak için Cronbach Alpha değerleri en düşük alt boyutları ile her alt boyutta madde toplam korelasyonu en düşük olan maddeler ölçekten çıkarılarak 150 maddelik ölçek 55 maddeye indirilmiştir (Öztan, 1994). Böylelikle geçerliği ve güvenilirliği yüksek maddelerden oluşan daha kısa bir ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin Türkçe formu, 10 alt boyutu sosyal ($\alpha=.36$), yardıma açık olma ($\alpha=.65$), ilgili olma ($\alpha=.44$), duyarlı ($\alpha=.50$), insanlara güvenen ($\alpha=.61$), toleranslı ($\alpha=.37$), yönlendirici ($\alpha=.48$), bağımsız ($\alpha=.58$), kararlı ($\alpha=.50$) ve dengeli ($\alpha=.56$) ayrı tanımlayan bir açıklama ile birlikte psikoloji alanında en az master derecesi olan 10 uzmana verilerek, her maddeyi dikkatle okuduktan sonra hangi alt boyuta girdiğine karar vermeleri istenmiştir”. Uzmanlar arasındaki uzlaşma oranları %60 ile %100 arasında olup, ortalama %80’dir. Böylece toplam 10 boyut ve her boyutta 5 maddenin yer aldığı ve ölçekte 5 maddenin dolgu soruları olduğu 55 soruluk bir ölçek elde edilmiştir.

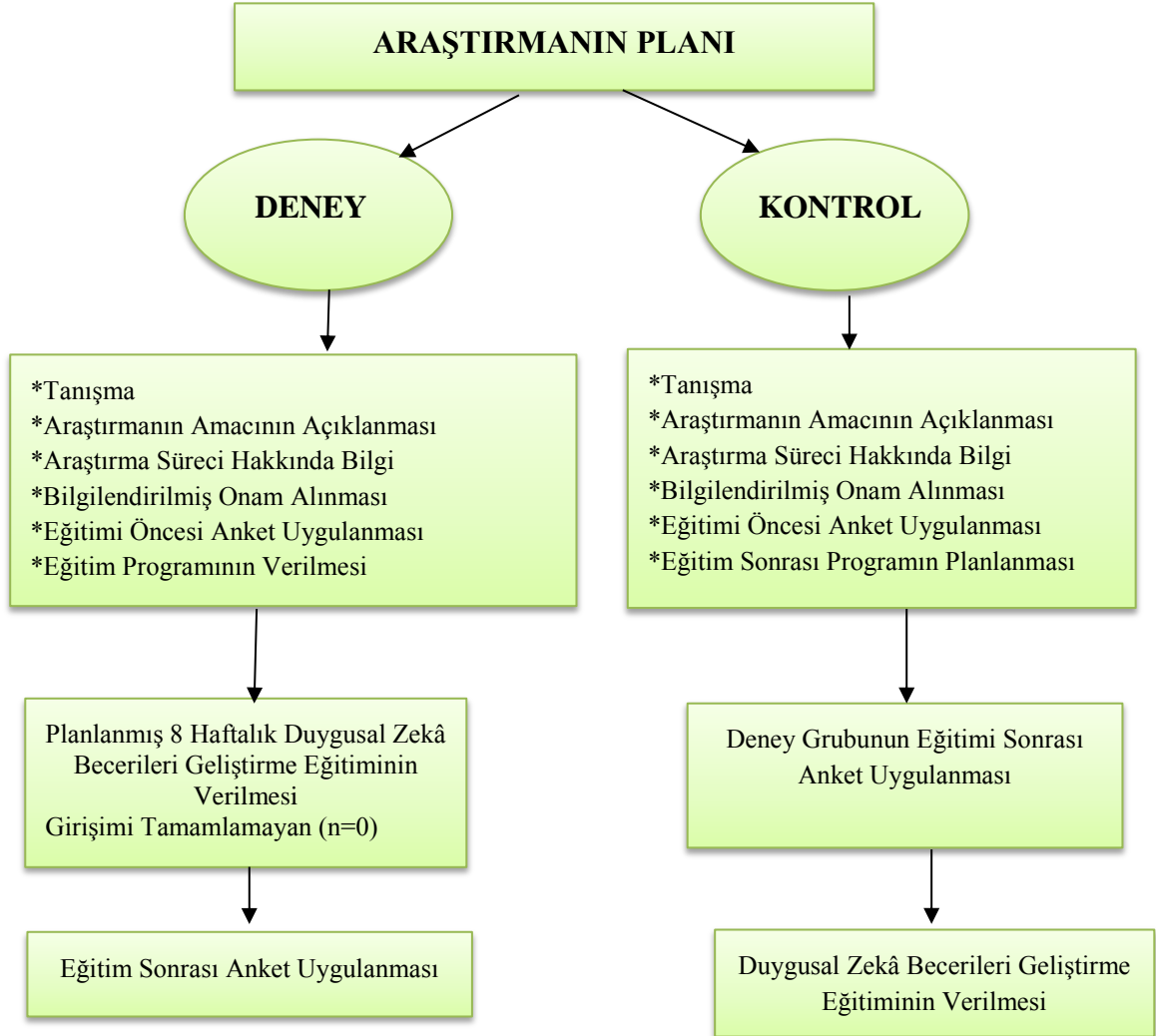
Yapılan bu çalışmada ise kişilerarası ilişki tarzı ölçeğinin Cronbach Alpha Değeri 0.74 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 16. Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Boyutlar	Cronbach's Alpha Score Türkçe Versiyonu (Özta, 1994)	Cronbach's Alpha Score Tez Çalışması
Sosyalik	.36	.69
Yardıma Açık Olma	.65	.70
İlgili Olma	.44	.67
Duyarlı	.50	.71
İnsanlara Güvenen	.61	.73
Toleranslı	.37	.68
Yönlendirici	.48	.70
Bağımsız	.58	.71
Kararlı	.50	.70
Dengeli	.56	.72

3.10. Araştırmanın Planı

Araştırma planı Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Araştırma Planı

3.11. Analiz Yöntemleri

Çalışmada elde edilen veriler, IBM SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Statistics Version 22 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada uygulama öncesinde ve uygulama sonunda deney ve kontrol grubu öğrencilerine eş zamanlı olarak uygulanan ölçeklerden elde edilen verilere göre karşılaştırmalar yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öntest ve sontest sonuçlarında duygusal zekâ puanları ve kişilerarası ilişki tarzı puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için İlişkili Örneklem t-testi (Paired Samples t test) tekniği kullanılmıştır. Deney ve kontrol grupları arasında öntest ve sontest sonuçlarında problem çözme puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için İlişkisiz Örneklem t-testi (Independent Samples t test) tekniği kullanılmıştır. Sonuçlar %95'lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde kabul edilmiştir.

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği gruplarda yer alan öğrenci sayılarının deney grubunda ($n = 36$) ve kontrol grubunda ($n = 35$) olduğu için Kolmogorov- Smirnov testi ile test edilmiştir. Ayrıca deney grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ($n = 36$) ve sonrası ($n = 36$) ile kontrol grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ($n = 35$) ve sonrası ($n = 35$) puanlarının normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov- Smirnov testi ile değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2000).

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin eğitim öncesi duygusal zekâ ölçeği puanlarının normal dağılıma uygunluk yönünden incelendiğinde, her iki grupta da normal dağılım göstermektedir ($p > 0.05$). Deney ve kontrol grubu eğitim öncesi kişilerarası ilişki tarzları puanları normal dağılıma uygunluk yönünden incelendiğinde, sosyallik, ilgili olma, yönlendirici ve kişilerarası ilişki tarzı toplam puanları normal dağılım göstermektedir ($p > 0.05$). Deney ve kontrol grubu eğitim sonrası duygusal zekâ ölçeği puanları normal dağılıma uygunluk yönünden incelendiğinde, uyumluluk boyutu puanları normal dağılım göstermemektedir ($p < 0.05$). Deney ve kontrol grubu eğitim sonrası kişilerarası ilişki tarzları puanları normal dağılıma uygunluk yönünden incelendiğinde, ilgili olma, kararlı ve kişilerarası ilişki tarzı toplam puanları normal dağılım göstermektedir ($p > 0.05$). Deney grubunun eğitim öncesi ve eğitim sonrası duygusal zekâ ölçeği puanları normal dağılıma uygunluk yönünden incelendiğinde, bütün boyutların puanları normal dağılım

göstermektedir ($p>0.05$). Deney grubunun eğitim öncesi ve eğitim sonrası kişilerarası ilişki tarzları puanları normal dağılıma uygunluk yönünden incelendiğinde, ilgili olma ve kişilerarası ilişki tarzı toplam puanları normal dağılım göstermektedir ($p>0.05$). Kontrol grubunun eğitim öncesi ve eğitim sonrası duygusal zekâ ölçeği puanları normal dağılıma uygunluk yönünden incelendiğinde, uyumluluk boyutu puanları normal dağılım göstermemektedir ($p<0.05$). Kontrol grubunun eğitim öncesi ve eğitim sonrası kişilerarası ilişki tarzları puanları normal dağılıma uygunluk yönünden incelendiğinde, ilgili olma, yönlendirici ve kişilerarası ilişki tarzı toplam puanları normal dağılım göstermektedir ($p>0.05$).

3.12. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmaya alınan hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik eğitimine yeni başlamış olmalarının yanısıra son sınıfta mezuniyet öncesi ve klinik ortamda çalışmaya başladıklarında yeniden değerlendirmenin yapılabilmesi için sadece 1. sınıfların çalışmaya alınmış olması.
2. Araştırma bulguları, duygusal zeka becerileri geliştirme eğitimi ve beceri eğitimini uygulamadaki etkinliği ile sınırlıdır.
3. Araştırma bulguları, Bar-On Duygusal Zeka ölçeği ve Kişilerarası İlişki Tarzı ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
4. Araştırma sonuçları, çalışmada kullanılan istatistiksel teknikler ile sınırlıdır.
5. Araştırma, konu ile ilgili ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır.

3.13. Araştırmada Karşılaşılan Güçlükler

Araştırmaya dahil olan deney grubu öğrencilerinin, ders programlarının yoğunluğu ve klinik uygulamalarının olması sebebiyle, öğrencilerin haftada bir gün saat 16.00'dan sonra çalışmaya katılmaları, öğrenciler açısından zorluk oluşturmuştur.

3.14. Araştırma Etiği

Araştırmaya başlamadan önce Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır (Ek 5). Aydın Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğü'nden izin alınmıştır (Ek 6). Araştırmaya katılmak isteyen öğrencilerden bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır (Ek 7). Araştırma da veri toplamada kullanılan ölçeklerin geçerlilik ve güvenirliliğini yapmış olan araştırmacılardan izin alınmıştır (Ek 8).

4. BULGULAR

Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerine etkisini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve sonrası duygusal zekâ puanları ve kişilerarası ilişki tarzları puanları karşılaştırılması yapılmıştır.

Tablo 17. Deney Grubu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Beceri Geliştirme Eğitimi Öncesi ve Eğitim Sonrası Bar-On Duygusal Zekâ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

(n=36)		Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği Boyutları					
		Kişisel Beceriler	Kişilerarası Beceriler	Uyumluluk	Stresle Başa Çıkma	Genel Ruh Durumu	DZ Toplam
		$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Eğitim Öncesi		57.69±12.53	32.47±6.91	36.86±7.36	36.55±8.84	22.61±5.64	186.19±34.53
Eğitim Sonrası		77.03±15.73	41.44±12.63	41.39±7.40	40.67±8.25	33.00±10.35	233.53±42.13
Test Değeri	t	-8.212	-4.909	-5.722	-4.245	-6.380	-8.719
	p	<0.000	<0.000	<0.000	<0.000	<0.000	<0.000

t=İlişkili Örneklem t-testi

Tablo 17’de çalışmada yer alan deney grubu öğrencilerinin duygusal zekâ beceri geliştirme eğitimi öncesi ve sonrası duygusal zekâ puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Deney grubunda yer alan öğrencilerin eğitim öncesi ve eğitim sonrası duygusal zekâ puan ortalamaları incelendiğinde, deney grubunda yer alan öğrencilerin, eğitim öncesi ve eğitim sonrası duygusal zekâ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p=0.000$). Kişisel beceriler boyutunda duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark elde edilmiştir ($57.69\pm 12.53 - 77.03\pm 15.73$, $p=0.000$). Kişilerarası beceriler boyutunda duygusal zekâ becerileri eğitimi öncesi ve sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($32.47\pm 6.91 - 41.44\pm 12.63$, $p=0.000$). Uyumluluk boyutunda duygusal zekâ becerileri eğitimi öncesi ve sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($36.86\pm 7.36 - 41.39\pm 7.40$, $p=0.000$). Stresle başa çıkma boyutunda duygusal zekâ becerileri eğitimi öncesi ve sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($36.55\pm 8.84 - 40.67\pm 8.25$, $p=0.000$). Genel ruh durumu boyutunda duygusal zekâ becerileri eğitimi öncesi ve sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($22.61\pm 5.64 - 33.00\pm 10.35$, $p=0.000$). Ve son olarak duygusal zekâ toplam puanlarına baktığımızda, duygusal zekâ becerileri eğitimi öncesi ve sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($186.19\pm 34.53 - 233.53\pm 42.13$, $p=0.000$), (Tablo 17).

Tablo 18. Deney Grubu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Beceri Geliştirme Eğitimi Öncesi ve Eğitim Sonrası Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

(n=36)	Kişilerarası İlişkiler Tarzı Ölçeği Boyutları											
	Yardıma açık olma	Dengeli	Duyarlı	Kararlı	Toleranslı	Bağımsız	Sosyallik	İnsanlara güvenen	Yönlendirici	İlgili olma	KİTÖ Toplam	
	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	
Eğitim Öncesi	13.41±2.00	12.61±2.56	15.61±2.87	12.47±2.72	11.08±1.71	13.94±1.88	13.72±2.31	14.55±2.33	12.88±2.36	14.80±2.62	135.11±10.57	
Eğitim Sonrası	13.61±1.96	13.13±3.28	16.53±2.66	13.05±2.51	11.19±2.99	13.91±1.87	14.30±2.59	14.97±2.79	13.36±2.62	15.11±2.79	139.19±12.88	
Test Değeri	t	-0.185**	-1.285**	-1.705**	-1.594**	-0.257**	-0.077**	-1.836**	-0.899*	-1.260*	-0.646*	-2.134*
	p	0.853	0.199	0.088	0.111	0.797	0.938	0.066	0.375	0.216	0.522	0.040

* İlişkili Örneklem T-Testi ** Willcoxon İlişkili Örneklem T-Testi

Tablo 18’de çalışmada yer alan deney grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve sonrası kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Deney grubunun eğitim öncesi ve eğitim sonrası kişilerarası ilişki tarzları puan ortalamalarına bakıldığında, deney grubunda yer alan öğrencilerin, duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve eğitimi sonrası, kişilerarası ilişki tarzı boyutlarından, yardıma açık olma (p=0.853), dengeli (p=0.199), duyarlı (p=0.857), kararlı (p=0.111), toleranslı (p=0.797), bağımsız (p=0.938), sosyallik (p=0.066), insanlara güvenen (p=0.375), yönlendirici (p=0.216) ve ilgili olma (p=0.522), boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0.05).

Deney grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve eğitimi sonrası, kişilerarası ilişkiler boyutlarında anlamlı bir fark bulunamamış olmasına rağmen kişilerarası ilişki tarzı toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (135.11±10.57 - 139.19±12.88, p=0.040), (p<0.05), (Tablo 18).

Tablo 19. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi Öncesi ve Eğitimi Sonrası Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

(n=35)		Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği Boyutları					
		Kişisel Beceriler	Kişilerarası Beceriler	Uyumluluk	Stresle Başa Çıkma	Genel Ruh Durumu	DZ Toplam
		$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$	$\bar{X}\pm SS$
Eğitim Öncesi		61.85±12.65	32.51±6.27	36.86±7.36	36.74±9.32	24.00±5.08	191.41±30.24
Eğitim Sonrası		62.26±11.37	34.34±6.77	41.39±7.40	37.71±7.84	28.11±7.34	199.40±30.22
Test Değeri	t	-0.469*	-2.004*	-0.519**	-1.170*	-1.389*	-2.031*
	p	0.642	0.053	0.604	0.250	0.165	0.064

* İlişkili Örneklem T-Testi ** Willcoxon İlişkili Örneklem T-Testi

Tablo 19’da kontrol grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve sonrası puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve eğitimi sonrası duygusal zekâ puan ortalamalarına baktığımızda, kişisel beceriler boyutunda anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (p=0.642). Kişilerarası beceriler boyutunda eğitim öncesi ve eğitim sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p=0.053). Uyumluluk boyutunda eğitim öncesi ve eğitim sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p=0.604). Stresle başa çıkma boyutunda eğitim öncesi ve eğitim sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p=0.250).

Genel ruh durumu boyutunda eğitim öncesi ve eğitim sonrası puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p=0.165) ve duygusal zekâ toplam puan (191.41±30.24 - 199.40±30.22, p=0.064) ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (p>0.05).

Tablo 20. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitim Öncesi ve Eğitim Sonrası Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

(n=35)	Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği Boyutlar											
	Yardıma açık olma	Dengeli	Duyarlı	Kararlı	Toleranslı	Bağımsız	Sosyallik	İnsanlara güvenen	Yönlendirici	İlgili olma	KİTÖ Toplam	
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	
Eğitim Öncesi	13.41±2.0 0	12.91±2.4 8	15.68±2.2 7	13.00±2.3 1	10.71±2.3 7	14.17±1.7 7	13.72±2.3 1	14.60±2.5 6	12.94±3.05	14.82±2.1 7	135.97±10.68	
Eğitim Sonrası	13.61±1.9 6	13.11±3.2 2	15.62±1.9 8	13.02±2.3 9	11.17±2.3 8	14.11±1.9 2	14.30±2.5 9	14.37±2.8 2	13.42±2.55	15.00±2.6 3	136.94±10.25	
Test Değeri	t	-0.147**	-0.542**	-0.155**	-0.115**	-1.348**	-0.115**	-0.239**	-0.322**	-1.412*	-0.450*	-0.851*
	p	0.883	0.587	0.877	0.908	0.178	0.908	0.811	0.747	0.167	0.656	0.400

p=0.05 * İlişkili Örneklem t-Testi ** Willcoxon İlişkili Örneklem t-Testi

Tablo 20’de kontrol grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve sonrası kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Kontrol grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve eğitimi sonrası kişilerarası ilişki tarzları puan ortalamalarına bakıldığında, yardıma açık olma (p=0.883), dengeli (p=0.587), duyarlılık (p=0.877), kararlı (p=0.908), toleranslı (p=0.178), bağımsız (p=0.908), sosyallik (p=0.811), insanlara güvenen (p=0.747), yönlendirici (p=0.167), ilgili olma (p=0.656) ve kişilerarası ilişki tarzı toplam (p=0.400) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0.05).

Tablo 21. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi Öncesi ve Eğitimi Sonrası Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği ve Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği Puan Ortalamaları

Grup	n	Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği		Test Değeri		Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği		Test Değeri	
		Eğitim Öncesi	Eğitim Sonrası			Eğitim Öncesi	Eğitim Sonrası		
		$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	t	p	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	t	p
Deney	36	186.19±34.54	233.53±42.14	-8.719**	<0.000	135.11±10.58	139.19±12.89	-2.134**	0.040
Kontrol	35	191.46±30.24	199.40±30.22	-2.031**	0.064	135.97±10.68	136.94±10.25	-0.851**	0.400
Test Değeri	t	-0.682*	3.912*			-0.341*	0.813*		
	p	0.497	<0.000			0.734	0.419		

*İlişkisiz Örneklem t-Testi **İlişkili Örneklem t-Testi

Tablo 21’de Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve eğitim sonrası duygusal zekâ ve kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. İlk olarak deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi duygusal zekâ puan ortalamalarını karşılaştırdığımızda, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin eğitim öncesi duygusal zekâ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p=0.497). Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi sonrası, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, eğitim sonrası duygusal zekâ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (233.53±42.14 - 199.40±30.22, p=0.000).

Deney grubunda yer alan öğrencilerin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve eğitimi sonrası duygusal zekâ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (186.19±34.54 - 233.53±42.14, p=0.000). Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve eğitimi sonrası duygusal zekâ puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (p=0.064).

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamalarını karşılaştırdığımızda her iki grupta yer alan öğrencilerin kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p=0.734). Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi sonrasında da deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamalarını karşılaştırdığımızda anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (p=0.419), (Tablo 21).

Deney grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi verilmeden önce ve eğitim sonrası kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamaları karşılaştırıldığında, öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamaları arasında fark bulunmuştur. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır (135.11±10.58 - 139.19±12.89, p=0.040). Kontrol grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve eğitimi sonrası kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamaları karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (p=0.400), (Tablo 21).

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada, duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası ilişki tarzına etkisi incelenmiştir.

Bu bölümde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin puan ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular, ilgili araştırmalarla karşılaştırılarak tartişılmıştır.

Bu araştırmada deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesinde karşılaştırılmış, deney ve kontrol grupları arasında sosyodemografik özellikler açısından bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Konuya ilişkin literatür genel olarak incelendiğinde, duygusal zekâ becerileri geliştirmeye yönelik araştırmalarda, eğitim öncesi deney ve kontrol grubunda yer alan bireylerin sosyo demografik özellikleri karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu sonuç yaptığımız çalışma ile benzer özellik göstermektedir (Di Natale, 2001; Slaski ve Cartwright, 2003; Yalcin, Karahan ve Ozelik, 2008; Fletcher, 2009; Karahan ve Yalçın, 2009; Di Fabio ve Kenny, 2011; Jahangard ve ark., 2012; Sharif ve ark., 2013; Pourmohamadreza-Tajrishi, Ashori, ve Jalilabkenar, 2013; Ashley ve ark., 2014).

Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi sonrasında ise, deney grubu öğrencilerinin duygusal zekâ puan ortalamasının anlamlı bir şekilde arttığı ve bunun yanı sıra kontrol grubu öğrencilerinin duygusal zekâ puan ortalaması ile arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi sonrasında deney ve kontrol grubu öğrencileri arasında kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamasında bir artış olmasına rağmen anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bulgusuna yönelik literatürde, duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitiminin kişilerarası ilişki tarzına olan etkisini inceleyen yapılmış herhangi bir girişimsel çalışma bilgisine rastlanmamıştır.

Deney grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve eğitimi sonrası duygusal zekâ puan ortalamaları ve kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamalarına baktığımızda ise, deney grubu öğrencilerinin hem duygusal zekâ hem de kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğunu söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra kontrol grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi öncesi ve eğitimi

sonrası kişilerarası ilişki tarzı puan ortalamalarına baktığımızda ise anlamlı bir fark olmadığı gözlenmektedir.

Literatürde yapılmış olan çalışmalara baktığımızda, Slaski ve Cartwright (2003), çalışmasında, duygusal zekâ beceri eğitiminin, iyi oluş ve performansa olan etkisini incelemek amacıyla, örneklemini yöneticilerin oluşturduğu, 60 deney ve 60 kontrol grubundan oluşan yöneticilere, haftada 1 gün olmak üzere 4 hafta süresince duygusal zekâ beceri geliştirme eğitimi verilmiştir. Çalışma sonucunda deney grubunun puanlarında az bir artış olmakla birlikte anlamlı bir sonuç bulunmuştur (Slaski ve Cartwright, 2003). Bu çalışmanın sonucu yapmış olduğumuz araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Yalçın ve ark., (2008) tarafından, diyabet hastalarına yönelik yapmış oldukları duygusal zekâ beceri geliştirme eğitiminde, yaş aralığı 40-60 arası olan, deney grubunda 18 ve kontrol grubunda 18 diyabet hastası ile 12 oturumdan oluşan bir eğitim programı oluşturulmuştur. Eğitim sonrası duygusal zekâ puanlarına bakıldığında, deney ve kontrol grubunda yer alan diyabetli hastaların duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (Yalçın ve ark., 2008).

Fletcher ve ark. (2009), yapmış oldukları çalışmada, Liverpool üniversitesinde öğrenim gören 3. sınıf tıp öğrencilerinden oluşan 36 kontrol ve 34 deney grubundan oluşan öğrencilere duygusal zekâ beceri eğitimi verilmiştir. Deney grubunda yer alan öğrencilere verilen eğitim sonrasında duygusal zekâ puanlarında anlamlı bir fark bulunmuştur (Fletcher ve ark., 2009). Çalışma sonuçları yapmış olduğumuz çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Karahan ve Yalçın (2009), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören gönüllü 215 öğrenci arasından, duygusal zekâ puanları düşük olan her bir cinsiyetten 20 öğrenci alınmıştır. Deney ve kontrol grubuna rastgele yerleştirilmiştir. Deney grubunda yer alan öğrencilere her biri 90 dakika olan toplam 12 oturum duygusal zekâ beceri eğitimi verilmiştir. Eğitim öncesi deney ve kontrol grubunun duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, eğitim sonrası deney ve kontrol grubunun puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuş olup, deney grubunun eğitim öncesi ve eğitim sonrası puanları arasında da anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir (Karahan ve Yalçın, 2009). Karahan ve Yalçın (2009) yapmış olduğu çalışma, çalışmamızın sonuçlarını desteklemekte olup, çalışmaya seçilen deney ve kontrol grubu öğrencilerinin duygusal zekâ puan ortalamaları en düşük olanların

seçilmiş olması açısından, örneklem seçimi bakımından yapmış olduğumuz çalışmadan farklı bir yöntem izlenmiş olduğu söylenebilir.

Di Fabio ve Kenny (2011), İtalya’da lise son sınıf öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada, deney grubuna 23 ve kontrol grubuna 25 öğrenci alınmıştır. Duygusal zeka beceri geliştirme eğitimi, 4 oturumdan oluşan ve her bir oturum 2-2.5 saat olacak şekilde planlanmıştır. Çalışma öncesinde deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Çalışma sonrası, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (Di Fabio ve Kenny, 2011). Di Fabio ve Kenny (2011)’in çalışmasının sonuçları araştırmamızın sonuçları ile aynı olduğunu söyleyebiliriz.

Jahangard ve ark. (2012), borderline kişilik bozukluğu ve depresyon tanısı almış 30 hasta üzerinde yapmış oldukları çalışmada, deney grubunda 15 ve kontrol grubunda 15 hasta yer almıştır. Birbirini izleyen 4 hafta süresince, haftada 3 gün 45 dakikalık duygusal zekâ eğitimi verilmiştir. Eğitim sonrası deney grubu ile kontrol grubu arasındaki duygusal zekâ puanları karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (Jahangard ve ark., 2012). Jahangard ve ark. (2012)’nin yapmış olduğu araştırma, çalışmamızın bulgularını desteklemektedir.

Pourmohamadreza-Tajrishi, Ashori ve Jalilabkenar (2013), Tahran’da yaşları 12-14 arasında olan işitme engelli ve ruhsal bozukluğu olan öğrenciler ile 12 oturumdan oluşan ve her bir oturum haftada 50 dakika olacak şekilde duygusal zekâ beceri eğitimi verilmiştir. Deney ve kontrol grubunda 20’şer öğrenci yer almaktadır. Eğitim sonrasında deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (Pourmohamadreza-Tajrishi, Ashori ve Jalilabkenar, 2013). Bu çalışmanın sonuçları, araştırmamızın bulgularını desteklemektedir.

Sharif ve ark. (2013), Shiraz üniversitesi yoğun bakım ünitesinde çalışan hemşireler ile yapılan duygusal zekâ beceri geliştirme eğitimine, deney grubunda 25 hemşire ve kontrol grubunda 27 hemşire yer almıştır. Duygusal zekâ beceri eğitimi öncesi her iki grupta duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Eğitim sonrası deney ve kontrol grubunda yer alan hemşireler arasında duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir (Sharif ve ark. 2013). Sharif ve ark. (2013)’ün bu çalışması, çalışmamız ile benzer sonuçları olup, yoğun bakım ünitesinde çalışan hemşirelere ile yapılmış

olması, çalışmamızda yer alan hemşirelik öğrencileri ile kıyaslanması ve ilgili literatürde hemşirelik alanında yapılmış duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitime örnek olması, hemşirelik mesleği açısından önemini ortaya koyduğunu söyleyebiliriz.

Vesely, Saklofske ve Nordstokke (2014)'ün öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmada, deney ve kontrol gurunda yer alan öğretmen adaylarını Kanada'nın iki farklı büyük üniversitesinden almışlardır. Deney grubunda yer alan 23 öğretmen adayı bir üniversiteden ve kontrol grubunda yer alan 26 öğretmen adayı başka bir üniversiteden seçilmiştir. Duygusal zeka beceri geliştirme eğitimi birbirini izleyen 5 haftalık bir süreçten ve her bir oturum 1-1.5 saatten oluşmuştur. Araştırma sonucunda, deney grubunda yer alan öğretmen adaylarının duygusal zekâ puanlarında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (Vesely, Saklofske ve Nordstokke, 2014). Vesely, Saklofske ve Nordstokke (2014) tarafından yapılan bu çalışmanın sonuçları, yapmış olduğumuz araştırma sonucu ile benzerdir.

Kontrol grubu öğrencilerinin duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi almamış olmalarına rağmen, eğitimi sonrası duygusal zekâ puan ortalamaları arasında az bir artış olmakla birlikte eğitim sonrasındaki farkın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Bu durumun kontrol grubunun, deney grubu ile olan deneyim ve bilgi paylaşımı nedeniyle olabileceği gibi aynı zamanda aynı sınıf öğrencileri olmaları sebebiyle teorik ve uygulamalarda etkileşim içinde olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir. Bu durum ile ilgili literatüre bakıldığında, DiNatale (2001) yapmış olduğu çalışmasında Duygusal Öğrenme Programı'nın ergenlerin duygusal zekâlarına etkisini incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre, deney grubunun ve kontrol grubunun eğitim sonrası puanları eğitim öncesi puanlarından yüksek çıkmıştır. Ancak kontrol grubunda yer alan öğrencilerin eğitim öncesi-eğitim sonrası puanları arasındaki fark, deney grubunun eğitim öncesi-eğitim sonrası puanları arasındaki farktan daha yüksek bulunmuştur. DiNatale, bu durumun, deney ve kontrol grubunun akran grup olmaları nedeniyle deney grubunda yer alan öğrencilerin kontrol grubunda yer alan öğrencileri etkilemiş olabileceğini ifade etmiştir (DiNatale, 2001).

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu araştırma duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma bulgularından yola çıkılarak aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir;

- Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ özelliklerinin gelişmesini sağlamaktadır.
- Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır.
- Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi verilmeyen kontrol grubu hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası ilişki tarzlarında eğitim öncesine göre bir farklılık bulunmamıştır.

6.2. Öneriler

Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi sonrası elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Duygusal zekâ beceri geliştirme eğitimlerinin hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerine seçmeli ders ya da kurs olarak entegre edilmesi,
- Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin eğitimin başında ölçülmesi ve bu doğrultuda gereksinimi olan sosyal öğrencilerin sosyal beceri ve kişilerarası ilişkilerin geliştirilmesine yönelik seçmeli dersleri ya da kursları almaları için yönlendirilmeleri,
- Klinik ortamdan çalışan hemşirelere yönelik duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitimi verilmesi ve yaygınlaştırılmasının sağlanması,
- Duygusal zekâ becerilerini geliştirmeye yönelik farklı yöntemlerin kullanıldığı araştırmaların yapılması,
- Duygusal zekâ becerileri geliştirme eğitiminin etkinliğine yönelik uzunlamasına takip araştırmalarının yapılması,

➤ Hemşirelerin yaşamış oldukları kişilerarası ilişki sorunlarına, çatışmalarına ve tükenmişlik gibi sorunlar ile baş etmesinde yardım etmek için hastane yönetimlerinin çalışan hemşirelere duygusal zekâ becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimler düzenlemeleri önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Acar F.** Duygusal zekâ ve liderlik. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2002; 12: 53-68.
- Acar F.** Duygusal Zekâ Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları ile İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması, İstanbul Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, İstanbul, 2001.
- Akerjordet K. Severinsson E.** Emotional intelligence in mental health nurses talking about practice. International Journal of Mental Health Nursing 2004, 13, 164–170.
- Akerjordet K. Severinsson E.** Emotional intelligence: a review of the literature with specific focus on empirical and epistemological perspectives. Journal of Clinical Nursing. 2007, 16(8), 1405-1416.
- Appelbaum PS.** Ought we to require emotional capacity as part of decisional competence? Kennedy Institute of Ethics Journal 1998, 8(4), 377–387.
- Aranda DR, Castillo R, Salguero JM, Cabello R, Berrocal PF. ve Balluerka N.** Short- and Midterm Effects of Emotional Intelligence Training on Adolescent Mental Health, Journal of Adolescent Health 2012, 51, 462–467.
- Arıcıoğlu A.** Yönetmel başarının değerlemesinde duygusal zekânın kullanımı. Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2002, Nisan.
- Aslan S. Özata M.** Sağlık yöneticilerinde duygusal zekâ boyutlarının Cooper Sawaf haritasıyla araştırılması. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi 2006, 9(2), 197-222.
- Bagshaw M.** Emotional Intelligence-Training People To Be Affective Sothey Can Be Effective, Industrialand Commercial Training, 2000, 32(2), 61-65.
- Baltaş Z.** İnsanın dünyasını aydınlatan ve işine yansıyan ışık: Duygusal zekâ. İstanbul: Remzi Kitabevi. 2006.
- Bar-On R.** “Emotional Intelligence and Self-Actualization”, Emotional Intelligence in Everyday Life: A Scientific Inquiry, ed. Joseph Ciarrochi, Joseph P. Forgas, John D. Mayers, Psychology Press, 2001, 89.
- Bar-On R.** “The Bar-On Model of Emotional-Social Intelligence (ESI)”, Psicothema, 18, supl., 2006a, ss.13-25.

- Bar-On R.** “The Bar-On Model of Emotional-Social in Organizations”, Issues in Emotional Intelligence, Consortium for Research on Emotional Intelligence, 2006 b, 21.
- Bar-On R.** Development of the Bar-on EQ-İ: A measure of emotional and social intelligence. The 105th Annual Convention Of The American Psychological Association, Chicago: August 1997, 1-13.
- Becerem E.** Duygusal zekâ nedir? Duygusal zekâ kavramının gelişimi, Aralık 2004.
- Becerra RM, Greenblatt M. ve Serafitinides EA.** “Social Networks and Mental Health: An Overview”, American Journal of Psychiatry, 1982, 139, 8.
- Bechara A.** The role of emotion in decision-making: evidence from neurological patients with orbitofrontal damage. Brain and Cognition, 2004, 55 (1), 30–40.
- Bellack JP.** Emotional Intelligence: A Missing Ingredient? Journal of Nursing Education 1999, 38(1), 3-4.
- Benner PA, Tanner CA ve Chesla CA.** Expertise in Nursing Practice: Caring, Clinical Judgment, and Ethics. Springer, NY. 1996.
- Bennett K, Sawatzky JV.** Building emotional intelligence: a strategy for emerging nurse leaders to reduce workplace bullying. Nursing Administration Quarterly. 2013.
- Benson G, Ploeg J. ve Brown B.** A cross-sectional study of emotional intelligence in baccalaureate nursing students. Nurse Education Today 2010, 30(1), 49-53.
- Boyce DA.** The Correlation Of Emotional Intelligence, Accademic Success and Cognitive Ability. Spalding University, Doktora Tezi, 2001.
- Boylan O. Loughrey C.** Developing emotional intelligence in GP trainers and regisrars. Teaching Exchange, 2007, 745-748
- Bradberry T. Greaves J.** Duygusal Zekânızı Keşfedin Duygusal Zekâ Cep Kitabı, çev. Sevda Kubilay, Truva Yayınları, yayın no:137, birinci basım, İstanbul, Eylül 2006, s.127.
- Brockert S. Braun G.** Duygusal Zekânızı Değerlendirin. Çeviren: Nurettin Süleymangil İstanbul: 2000, MNS Yayıncılık, 7-33.
- Büyüköztürk Ş, Kılıç Çakmak E, Akgün ÖE, Karadeniz Ş. ve Demirel F.** Bilimsel araştırma yöntemleri. (8. baskı), Ankara: 2011, Pegem Akademi.
- Cadman C. Brewer J.** Emotional intelligence: A vital prerequisite for recruitment in nursing. Journal of Nursing Management, 2001, 9(6), 321-324.

- Carrothers MA, Gregory SW. ve Gallagher TJ.** Measuring emotional intelligence of medical school applicants. *Academic Medicine*, 2000, 75, 456-463.
- Caruso DR. Mayer JD. Salovey P.** “Relation of an Ability Measure of Emotional Intelligence to Personality”, *Journal of Personality Assessment*, 79, 2002, 306-320.
- Caruso DR. Salovey P.** *Duygusal Zekâ Yöneticisi*, çev: Hale Kayra, Crea Yayıncılık, Ekim 2007.
- Caruso DR. Salovey P.** *The emotionally intelligent manager*. Jossey-Bass, San Francisco, 2004.
- Casey J. Garrett J. Brackett MA. Rivers S.** “Emotional Intelligence, Relationship Quality and Partner Selection”, *Mating Intelligence: Sex, Relationships and The Mind's Reproductive System*, ed. Glenn Geher, Geoffrey Miller, Lawrence Erlbaum Associates, Taylor and Francis Group, 2008.
- Castro V.** The efficacy of an emotional intelligence based program: resilient behaviors of seventh and eight grade students. Doctoral dissertation. The faculty of the graduate school of education at Texas A&M University. 2005.
- Chang KBT.** Can we teach emotional intelligence? Doctoral dissertation. The Graduate Division of the University of Hawai. 2006
- Chapman M.** Our future in focus. A case study of developing team emotional intelligence in the public sector. *Competency and Emotional Intelligence Quarterly*, 2004, 11(3), 37-42.
- Clore CL. Huntsinger JR.** How emotions inform judgment and regulate thought. *Trends in Cognitive Sciences* 2007, 11 (9), 393–399.
- Cobb C. Mayer JD.** “Emotional Intelligence: What The Research Says”, *Educational Leadership*, 58, 2000, 14-18, s.15.
- Cooper RK. Sawaf A.** *Liderlikte Duygusal Zekâ*. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2003, 14-376.
- Çakar U. ve Arbak Y.** “Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu- Zekâ İlişkisi ve Duygusal Zekâ”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2004, 6(3):23-48.
- Damasio AR.** *Descartes'in Yanılgısı*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1999.
- Davis M.** *EQ: Duygusal zekânızı ölçün*. (Çev. Solina Silahlı) İstanbul, 2004, Alfa Yayınları.

- Di Fabio A, and Kenny M.** Promoting Emotional Intelligence and Career Decision Making Among Italian High School Students, *Journal of Career Assessment* 2011, 19(1) 21-34.
- DiNatale SM.** The impact of an emotional learning curriculum on the emotional intelligence of adolescents. Doctoral dissertation in Health Science with a specialization in developmental psychology. The Union Institute, Cincinnati, Ohio. 2001.
- Edward KL. Warelow P.** Caring as a resilient practice in mental health nursing. *International Journal of Mental Health Nursing* 2007, 16, 132–135.
- Eniola M. Adebisi K.** Emotional intelligence and goal setting-An investigation into interventions to increase motivation to work among visually impaired students in Nigeria *British Journal of Visual Impairment*, Vol 25(3), Sep 2007. p. 249-253. US: Sage Publications.
- Erdoğan İ.** İletişimi Anlamak. Erk Yayıncılık. Ankara. 2002.
- Evans D. Allen H.** Emotional intelligence: its role in training. *Nursing Times* 2002, 98(27), 41–42.
- Fisher AB.** *Interpersonal Communication*, New York: Random House, Inc. 1987.
- Fletcher I. Leadbetter P. Curran A. ve O’Sullivan H.** A pilot study assessing emotional intelligence training and communication skills with 3rd year medical students, *Patient Education and Counseling* 2009, 76, 376–379
- Freshwater D. Stickley T.** The Heart Of The Art: Emotional Intelligence In Nurse Education. *Nursing Inquiry*. 2004, 11(2); 91-98.
- Gardner H.** *Multiple Intelligences* (1st ed), Basic Books, New Horizons, 2006, 8-16.
- Gardner H.** *Multiple intelligences: The theory in practice*. New York: Basic Books, 1993.
- Giffin K. Patton BR.** *Basic Readings in Interpersonal Communication*. Harper Row, NewYork. 1997.
- Gillespie M. Melby V.** Burnout among nursing staff in accident and emergency and acute medicine: a comparative study, *Journal of Clinical Nursing* 2003, 12, 842–851.
- Goleman D.** “Emotional Intelligence: Issues in Paradigm Building”, ed. C. Cherniss, D. Goleman, *The Emotionally Intelligence Workplace*, San Francisco: Jossey-Bass, 2001, s.29.
- Goleman D.** Duygusal Zekâ IQ’dan Neden Daha Önemlidir (7. Baskı), Yüksel BS. (çev), Varlık Yayınları, İstanbul, 1998: 17- 359.

- Goleman D.** Duygusal Zekâ Neden IQ'dan Daha Önemlidir (30. Baskı), Yüksel BS. (çev), Varlık Yayınları, İstanbul, 2006.
- Goleman D.** İş Başında Duygusal Zekâ, Türkçeleştiren: Handan Balkara, Redaksiyon: Filiz Deniztekin - Osman Deniztekin, Varlık Yayınları, sy. 942, beşinci basım. 2007.
- Hançer M. Tanrısevdi A.** Sosyal zeka kavramının bir boyutu olarak empati ve performans üzerine bir inceleme. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi 2003, 27(2): 211 – 225.
- Hargie O. Dickson D.** Skilled Interpersonal Communication: Research Theory and Practice. Routledge, London. 2004.
- Henderson A.** Emotional labour and nursing: an underappreciated aspect of caring work. Nursing Inquiry 2001, 8(2), 130– 138.
- Hildegard EP.** Peplau's Theory of Interpersonal Relations, Nurs Sci Q 1997 10: 162
- Hurley J. Rankin R.** As mental health nursing roles expand, is education expanding mental health nurses? An emotionally intelligent view towards preparation for psychological therapies and relatedness. Nursing Inquiry 2008, 15, 199–205.
- Jahangard L. Haghghi M. Bajoghli H. Ahmadpanah M. Ghaleiha A. Zarrabian MK ve Brand S.** Training emotional intelligence improves both emotional intelligence and depressive symptoms in inpatients with borderline personality disorder and depression, International Journal of Psychiatry in Clinical Practice, 2012, 16, 197–204
- Joyce R.** Emotional Intelligence: An Essential Skill for Nurses. Health Network Career 2010.
- Karahan FT. Özçelik M.** Bir duygusal zekâ beceri eğitimi programının diyabet hastalarının duygusal zekâ düzeylerine etkisi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2006, 19(2), 301-320.
- Karahan TF. Yalçın BM.** The Effects of an Emotional Intelligence Skills Training Program on the Emotional Intelligence Levels of Turkish University Students, Eurasian Journal of Educational Research, Issue 36, Summer 2009, 193-208.
- Karakaş S. Küçüköğlü S.** Bir Eğitim Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Zekâ Düzeyleri, Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2011, 14(3), 9-10.
- Karasar N.** Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. 1994.

- Kılıçarslan F.** On adımda duygusal zekâ: Yaşam boyu başarıyı yakalamanın sırları. 2. Baskı İstanbul: Nobel Yayınları. 2010.
- Kiesler DJ.** The 1982 Interpersonal Circle: A taxonomy for complementarity in human transactions. *Psychological Review*, 1983, 90, 185-214.
- Koç V.** Kişilerarası tarz, kendilik algısı, öfke ve depresyon. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Uygulamalı/Klinik Psikoloji) Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara, Türkiye. 2008.
- Konrad S. Hendl C.** Başarılı ve mutlu bir hayat için duygularla güçlenmek (EQ). (Çev. M. Taştan). İstanbul: Hayat Yayınları. 2004.
- Kooker BM. Shoultz J. Codier E.** Identifying emotional intelligence in professional nursing practice. *Journal Of Professional Nursing*, 2007; 23(1): 30-36.
- Köknel Ö.** Kaygıdan Mutluluğa Kişilik, Altın Kitaplar Yayınevi, 15. basım, 1999, s.42.
- Kulaksızoğlu A.** Ergen Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul 2005.
- Kuşaklı B.** “Yönetici Hemşirelerin Duygusal Zekâ Yetenekleri ve Liderlik Davranışları” Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. İstanbul, 2008.
- Lailawati MS.** Communication Competence of Malaysian Leaders as a Function of Emotional Intelligence and Cognitive Complexity, Ohio University, (Doktora Tezi), 2007.
- Landa JMA. Lopez-Zafre E. Martos MPB. ve deCarmen Aguilar-Luzon M.** The relationship between emotional intelligence, occupational stress and health in nurses: A questionnaire survey. *International Journal of Nursing Studies*, 2008, 45, 888-901.
- Lee M. Lee S.** The influence of emotional intelligence and organization alclimate for nurse job satisfaction. *Journal of Business Administration*, 2008, 4, 1-10.
- Lewis, N. Ress, C. ve Hudson N.** Helping students identify their emotional intelligence. *Medical Education*, 2004, 38, 545-576.
- Lorr M.** Development of interpersonal style inventory. *Journal of Research in Personality* 1986; 20: 107-144.
- Mahdavi A. Taghizadeh ME. Isazadeh S. Rezaei A. Eghtedarnejad S. Sepehryeganeh S.** Effectiveness of emotional intelligence components on Social adjustment and Social intimacy of Women with breast cancer, *GMP Review*, 2015; V16.

- Mann S. Cowburn J.** Emotional labour and stress within mental health nursing. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing* 2005, 12, 154–162.
- Mason DJ. Backer BA. Georges CA.** Towards a feminist model for the political empowerment of nurses. *Image: Journal of Nursing Scholarship* 1991, 23(2), 72–77,
- Mayer JD.** “A Field Guide to Emotional Intelligence”, *Emotional Intelligence and Everyday Life*, ed. J. Ciarrochi, J. P. Forgas, J. D. Mayer, New York: Psychology Presss. 2001a.
- Mayer JD. Caruso D. Salovey P,** “Emotional Intelligence Meets Traditional Standarts for an Intelligence”, *Intelligence* 27 (4), 1999a.
- Mayer JD. Salovey P. Caruso D.** “Models of Emotional Intelligence” *Handbook of Intelligence*, New York: Cambridge University Press. 2000.
- Mayer JD. Salovey P. Caruso D.** Emotional intelligence: new ability or eclectic traits? *The American Psychologist* 2008, 63(6), 503–517.
- Mayer JD. Salovey P. Caruso DR.** “Emotional Intelligence as Zeitgeist, as Personality and as a Mental Ability,” *The Handbook of Emotional Intelligence, Theory, Development, Assessment and Application at Home, School and in the Workplace.*, ed. R. Bar-On, J. D. A. Parker, San Francisco, Jossey-Bass., 2000b.
- Mayer JD. Salovey P. Caruso DR.** “Emotional Intelligence: Theory, Findings and Implications”, *Psychological Inquiry*, vol.15, no. 3, 2004, 197-215.
- Mayer JD. Salovey P. Caruso DR.** “Models of Emotional Intelligence”, *Handbook of Intelligence*, ed. R. J. Sternberg, Cambridge, England: Cambridge University Press. (2000 c), 396-420.
- Mayer JD. Salovey P.** *Emotional Intelligence*, Baywood Publishing Company, 1990: 187-188.
- McMullen B.** Emotional intelligence. *British Medical Journal* 2003, 326(7381), 19.
- McQueen AC.** Emotional intelligence in nursing work. *Journal Of Advanced Nursing*, 2004, 47(1), 101–108.
- Megens Y. van Meijel BKG.** Quality of life for long-stay patient of psychiatric hospitals: a literature study. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing* 2006, 13, 704–712.
- Merlevede PE. Vandamme R. Bridoux D.** *7 Steps to Emotional Intelligence / 7 Adımda Duygusal Zekâ*, çev: Tuğba Kırca, 1. Baskı: Omega Yayınları, İstanbul. 2006.

- Nelis D. Quoidbach J. Mikolajczak M. Hansenne M.** Increasing emotional intelligence: (How) is it possible? *Personality and Individual Differences*, 2009, 47, 36-41.
- Newsome S. Day AL. Catano VM.** “Assessing The Predictive Validity of Emotional Intelligence”, *Personality and Individual Differences*, vol. 29, 2000.
- Özcan A.** Hemşire Hasta İlişkisi ve İletişim. 2. Baskı. Ankara: Sistem Ofset Basım; 2006.
- Özdemir L.** “Yaratıcı Drama Dersinin Duygusal Zekâ Gelişimine Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2003.
- Özerbaş DH.** Durumlu öğrenmenin duygusal zekâ yeterliliklerinin geliştirilmesine etkisi. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004.
- Öztan N.** Kişiler arası İlişkiler Tarzı Ölçeği Geçerlik ve Güvenirliği: Bir Ön Çalışma. VIII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Türk Psikoloji Derneği Yayınları, (1994).
- Palmer BR. Gardner L. Stough C.** The relationship between emotional intelligence, personality, and leadership. *Australian Journal Of Psychology*, Melbourne, 2003, 55, 140-145.
- Poncet MC. Toullic P. Papazian L. Kentish-Barnes N. Timsit JF. Pochard F. Chevret S. Schlemmer B. ve Azoulay E.** Burnout Syndrome in Critical Care Nursing Staff *Am J Respir Crit Care Med* 2007, 175, 698–704.
- Potter GR.** The impact of an emotional intelligence intervention program on freshmen at a South Texas higher education institution. Doctoral dissertation. The College of Graduate Studies Texas A&M University. 2005.
- Pourmohamadreza-Tajrishi M. Ashori M. Jalilabkenar SS.** The Effectiveness of Emotional Intelligence Training on the Mental Health of Male Deaf Students, *Iranian J Publ Health*, Vol. 42, No. 10, Oct 2013, pp.1174-1180.
- Sadler P. Woody E.** Is Who You Are Who You’re Talking to? Interpersonal Style and Complementarity in Mixed-Sex Interactions, *Journal of Personality and Social Psychology* 2003, Vol. 84, No. 1, 80–96
- Salovey P. Mare AB. Mayer JD.** Emotional intelligence (Key Readings on the Mayer and Salovey Model) (2nd ed), Dude Publishing, USD, 2004, 1- 3.
- Salovey P. Mayer JD.** “Emotional Intelligence”, *Imagination, Cognition, and Personality*, 9, 1990, 186.

Saymaz İ. Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye. 2003.

Schilling D. Duygusal Zekâ Beceri Eğitimi Uygulamaya Yönelik Pratik Bir model ve “50 Aktivite”, çev: Fikret Karahan ve ark. 2009.

Sharif F. Rezaie S. Keshavarzi S. Teaching emotional intelligence to intensive care unit nurses and their general health: a randomized clinical trial. *Int J Occup Environ Med* 2013, 4, 141-148.

Sirem S. Duygusal Zekâ Düzeyi ve İş Tatmini İlişkisinin Analizi: Afyonkarahisar İli Kamu Sağlık Çalışanlarına Yönelik Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, 2009.

Slaski M. Cartwright S. Emotional intelligence training and its implications for stress, health and performance, *Stress and Health* 2003, 19, 233–239.

Smith KB. Profetto MJ. Cummings GG. Emotional intelligence and nursing: an integrative literature review. *International Journal of Nursing Studies* 2009, 46, 1624-1636.

Smith P. *The Emotional Labour of Nursing.* Macmillan, Houndmills, 1992.

Stein SJ. Book HE. EQ Duygusal Zekâ ve Başarının Sırrı (Birinci basım), Müjde Isık (çev), Özgür Yayınları, İstanbul, 2003, 30- 302.

Stenberg MJ. The impact of emotional intelligence training and coaching on student attrition in private post secondary education. Master dissertation. Leadership and Training Program, Royal Roads University. 2004.

Sü Eröz S. Duygusal Zekâ ve İletişim Arasındaki İlişki, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2011.

Thorndike EL. Intelligence and its uses. *Harper’s Magazine* 1920, 140, 227–235.

Thorndike EL. Terman LM. Freeman FM. Colvin SS. Pintner R. Pressey SL. Intelligence and its measurement: A symposium. *Journal of Educational Psychology*, 1921, 12(3), 123-147.

Titrek O. IQ’dan EQ’ya: Duyguları zekice yönetme. Ankara: Pegem A Yayıncılık. 2007.

Ulutaş İ. Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının duygusal zekâlarına duygusal zekâ eğitiminin etkisi. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 2005.

Vesely AK, Saklofske DH, Nordstokke DW. EI training and pre-service teacher wellbeing, *Personality and Individual Differences* 2014, 65, 81–85.

Vincent DS. The evaluation of a social-emotional intelligence program: Effects on fifth graders' prosocial and problem behaviors. Doctoral dissertation. University at Albany, State university of New York. School of Education, Department of Educational and Counseling Psychology. 2003.

Vitello-Ciccio JM. Exploring Emotional Intelligence: Implications for Nursing Leaders. *Journal of Nursing Administration*. 2002, 32(4): 203-210.

WEB_1. (2015). Random Number Generator. (<http://stattrek.com/statistics/random-number-generator.aspx#table> 09.02.2015).

WEB_2. (2015). About Reuven Bar-On's Involvement in Emotional Intelligence. <http://eqi.org/reuven2.htm> (12.09.2015).

WEB_3. (2015). Türk Dil Kurumu. <http://www.tdk.gov.tr/> (10.12.2015).

WEB_4. (2015). Türk Dil Kurumu. <http://www.tdk.gov.tr/> (10.10.2015).

Weisinger H. İş yaşamında duygusal zekâ. (Çev: Nurettin Süleymangil). İstanbul: Mns Yayıncılık. 1998.

Wells-Federman CL. Awakening the nurse healer within. *Holistic Nursing Practice* 1996, 10(2), 13–29.

Wittmann-Price RA. *Nursing Education: Foundation for Practice Excellence*. F.A. Davis Company, Philadelphia. 2008.

Yalcin MD, Karahan TF, Ozelik M, Artiran I. The Effects of an Emotional Intelligence Program on the Quality of Life and Well-Being of Patients With Type 2 Diabetes Mellitus, *The Diabetes EDUCATOR*, Volume 34, Number 6, November/December 2008

Yaşarsoy E. Duygusal zekâ gelişim programının, eğitilebilir zihinsel engelli öğrencilerin davranış problemleri üzerindeki etkisi. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Adana, 2006.

Yesilyaprak B. Duygusal zekânın eğitim açısından doğurguları. *Eğitim Yönetimi Dergisi* 2001, 25: 139- 146.

Yılmaz M. Duygusal Zekâ Düşünme Becerileri Eğitiminin Annelerin Duygusal Zekâ Düzeyine Etkisi. Doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 2002.

EKLER

Ek 1. Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitimi İçeriği

1. Oturum		Tarih: 24.02.2015	Süre: 30 dk.
<ul style="list-style-type: none"> • Tanışma • Çalışma hakkında bilgilendirme • Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam formunun alınması • Deney ve kontrol grubunu eğitim öncesi anket uygulaması			
2. Oturum		Tarih: 03.03.2015	Süre: 60-75 dk.
Eğitim Öncesi	Isınma: İsimlere Duygu Ekleme Amaç: Tanışma, ısınma ve eğitime hazırlık Sayı: 10-15 kişilik olacak şekilde 3 grup Süre: 10 dk. Açıklama: Eğitime katılan kişilerin, birbirlerini görecektir şekilde daire yapmaları sağlanır, ilk başlayan kişi isminin ilk harfi ile başlayan bir duygu ifadesi ekleyip ismini söyler. Ör. <i>Endişeli Ezgi</i> gibi. Ardından duygu ve isim ifade edecek olan kişi, öncekinin duygu ve ismini söyleyip sonrasında <i>Endişeli Ezgi, Sakin Süleyman</i> şeklinde ifade eder.		
Eğitim	Konu: Duygusal Zekâ Beceri Geliştirme Eğitimi Giriş Konu İçeriği: Zekâ Nedir? Duygu Nedir? Duygu ve Zekâ İlişkisi Duygusal Zekâ Duygusal Zekânın Boyutları Amaç: Duygusal zekâ kavramı hakkında bilgi sahibi olunacak Hedefler: Duygusal zekâ ile ilişkili temel kavramların öğrenilmesi Zekâ ve duygu nedir? Tanımlayabilmesi Duygu ve zekâ ilişkisinin kurulabilmesi Duygusal zekâyı ifade edebilmesi		
Eğitim Sonrası	-		
3. Oturum		Tarih: 10.03.2015	Süre: 60-75 dk.
Eğitim Öncesi	Isınma: Öykü Oluşturma Amaç: Isınma ve eğitime hazırlık Sayı: Herhangi bir sayı ya da 10-15 kişilik olacak şekilde 3 grup Süre: 10-15 dk. Açıklama: Katılımcılar bir daire etrafında toplanır ya da oturma düzenine göre gruptan bir lider belirlenir ve bir cümle kurarak öyküyü başlatır. Sırayla tüm katılımcılar birer cümle ile anlamlı bir öykü oluşturmaya çalışırlar. Gruptan belirlenen bir kişi öykü için kurulan her bir cümleyi kâğıda yazar. Öyküyü başlatacak olan kişi o an ki ruh hali veya aklında geçen bir düşünce ile başlatabilir. Tek bir grup olsun ya da birden fazla grup olmasında eğitim verecek olan kişi eğitim, eğitim ortamı ile ilgili bir cümleyle öyküyü başlatarak katılımcıların eğitim hakkındaki düşünce ve beklentilerini öğrenebilir.		
Eğitim	Konu: Duygusal Zekâ- Kişisel Beceriler Boyutu Konu içeriği: Duygusal Benlik Bilinci, Kendine Güven/Atılmanlık, Kendine Saygı, Kendini Gerçekleştirme, Bağımsızlık Amaç: Duygusal zekânın alt boyutlarından olan Kişisel Beceriler Boyutu hakkında bilgi sahibi olunacak Hedefler: Kişisel Beceriler Boyutunda yer alan kavramların öğrenilmesi		
Eğitim Sonrası	Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi “Bu Benim!” Yaşantı Sayfası Açıklama: Bu bölümde yer alan faaliyetlerle eğitime katılan öğrencilerin aşağıda yer alan becerilerin öğretilmesi amaçlanmaktadır: 1. Bireysel ilgilerini, yeteneklerini, güçlü ve zayıf yönlerini tanıtmak. 2. Başka insanların duygu ve düşüncelerinin farkına varmak ve bireysel farklılıklar		

	<p>olduğunu görmek.</p> <p>3. Kişisel yargılarının, önemli yaşantılarının ve ilişkilerinin farkına varmak ve kabul etmek.</p> <p>Amaçlar:</p> <p>1. Kişisel ilgilerini, yeteneklerini, güçlü ve zayıf yönlerini tanıyacaklar.</p> <p>2. Bireysel farklılıklarını belirleyecekler.</p> <p>Materyal:</p> <p>Her katılımcı için “ Bu Benim !” isimli yaşantı sayfası</p> <p>Uygulama: Öğrencilere oturumun bu kısmında, kendimizle ilgili, en iyi yaptığımız ve hoşlandığımız şeyleri konuşacağımızı söyleyip, yaşantı sayfaları dağıtılır ve yaşantı sayfasında yer alan yönerge öğrencilere okunur. Yaşantı sayfalarını doldurmaları için öğrencilere 5-6 dk süre verilir. Daha sonra aşağıda verilen tartışma sorularını gruba sırasıyla sorarak tartışma başlatılır. Tartışma bitiminde oturum sonlandırılır.</p> <p>Tartışma Soruları:</p> <p>1. Kendinizi tanıtırken hangi sözcükleri kullandınız?</p> <p>2. Yapmaktan hoşlandığınız şeyler neler? Açıklayın.</p> <p>3. En iyi yaptığınız şey neler? Açıklayın.</p> <p>4. Yaşantı sayfasına yaptığınız işaretlemeler birbirlerinden farklı görünüyorsa nedeni nedir?</p> <p>5. Kendimizi ve başka insanları tanımak neden önemli? Açıklayın.</p>
4. Oturum	Tarih: 17.03.2015 Süre: 60-75 dk
Eğitim Öncesi	<p>Isınma: Ben Yaparım/ Biz Yaparız</p> <p>Amaç: Isınma ve eğitime hazırlık</p> <p>Sayı: Herhangi bir sayı ya da 10-15 kişilik olacak şekilde 3 grup</p> <p>Süre: 10-15 dk.</p> <p>Açıklama: Sevgi, ilgi, yardımlaşma gibi davranışları ifade eden sözcükleri, listeler halinde tahtaya yazmak.</p> <p>Liste oluşturulduktan sonra, listeden rastgele bir ifade seçilip, rol oynama yapmak için öğrencilerden senaryo oluşturup gruplar halinde oluşturulan senaryolar sergilenir. Sergilenen senaryo sonunda, anlatılan ifadenin ne olduğunu ve nasıl anlatıldığını sorup grupla tartışma yapılır.</p> <p>Tartışma soruları:</p> <p>1. Başka bir kişinin ne hissettiğini nasıl anlarsınız?</p> <p>2. Grupta hazırlanan ve canlandırılan senaryolar, başkalarıyla ilişki kurarken nasıl davranacağımız konusunda yardımcı oldu mu?</p> <p>3. Empati nedir? Başka insanlar ile empati kurduğunuzu nasıl anlarsınız?</p> <p>4. Tanımadığınız kişilere yardım etmek ve sevgi gösterisinde bulunmak mümkün mü?</p>
Eğitim	<p>Konu: Duygusal Zekâ- Kişilerarası Beceriler Boyutu</p> <p>Konu içeriği: Empati</p> <p>Kişilerarası İlişkiler ve Sosyal Sorumluluk</p> <p>Amaç: Kişilerarası Beceriler boyutunda, Empati ve Kişilerarası ilişkiler hakkında bilgi sahibi olunacak</p> <p>Hedefler: Kişisel Beceriler Boyutunda yer alan kavramların öğrenilmesi</p>
Eğitim Sonrası	<p>Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi</p> <p>Bir Duyguyu Oyna</p> <p>Açıklama: Öğrencilerin yaşadığı deneyimleri sorgulayarak ortaya çıkan her bir duygu ifadesini kâğıtlara yazıp bir torbaya atın. Paylaşım sonrası torbaya atılan her bir duygu öğrencilerin rastgele çekmesini ve duyguyu canlandırmasını ve grubun tahmin etmesi sağlanır.</p> <p>Tartışma soruları:</p> <p>1. Herkes burada canlandırılan duyguları yaşıyor mu?</p> <p>2. Empati yapabilmek için o durumu yaşamak gerekir mi?</p> <p>3. Empati yapma için gereklilikler neler?</p> <p>4. En iyi kimler empati yapabilir?</p>

	<p><u>Yaşadığım Duyguyu Yazmak/ Duygular için Sözcük Dağarcığı oluşturmak</u> Amaçlar: Duygularını ifade eden sözcükler ve anlamlarını öğrenecekler Uygulama: Beyin fırtınası yardımıyla duyguları tanımlayan sözcükleri öğrencilere sorarak uygulamaya başlanır ve belirlenen duygu ifade eden sözcükler tahtaya liste halinde yazılır. Katılımcılardan listeden bir duygu seçmelerini ve bu duyguya neden olan gerçek ya da hayal ürünü bir durumu gruba anlatmaları istenir. Daha sonra listeden beş duygu seçmelerini ve ayrı ayrı cümlelerde kullanmaları istenir. Tartışma soruları: 1. Duygu ifade eden sözcükleri öğrenmenin yararı nedir? 2. Benzer duyguları ifade eden birçok sözcüğün olmasının güzel yanı nedir? 3. Bu listede daha önce ismini bilmediğiniz halde hissettiğiniz duygular hangileri? İsmi bildiğiniz halde daha önce yaşamadığınız duygular hangileri?</p>
5. Oturum	Tarih: 24.03.2015 Süre: 60-75 dk.
Eğitim Öncesi	<p>Isınma: Beni Öfkeliendiren Şeyler Amaç: 1. Kendilerini öfkeliendiren insanları, koşulları ve durumları ifade edecekler. 2. Öfkeyi uygun bir şekilde kontrol etme ya da başa çıkmanın yollarını öğrenecekler. Süre: 10-15 dk. Açıklama: Tahtaya öfke ifade eden duyguları yazıp, her öğrencinin bu duygulara olan farklı seviyedeki tepkileri üzerine konuşulur. Tartışma soruları: 1. Kızgın olduğunuzda vücudunuzda neler hissediyorsunuz? 2. Başka birinin öfkeli olduğunu nasıl anlayabilirsiniz?</p>
Eğitim	<p>Konu: Duygusal Zekâ-Uyumluluk Boyutu Konu içeriği: Problem Çözme, Öfke ve Esneklik Amaç: Karşılaşılan problemlerin çözümünde duyguların rolü, problemler karşısındaki öfke duygusu ve esneklik Hedefler: Uyumluluk boyutu kavramlarının anlaşılıp özümsemesi</p>
Eğitim Sonrası	<p>Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi Bir Çatışma ve Üç Ayrı Çözüm Yolu Amaçlar: Çatışma karşısında verilen; çatışmayı yok sayma saldırgan tepki verme ve anlaşarak çatışmayı çözme tepkileri arasındaki farkları öğrenecekler. Materyal: Yazı tahtası, Öykü ve öyküde yaşanan çatışma ile ilgili üç ayrı çözüm yolu. Uygulama: Öğrencilere öykü okunur. Öykü ilk okunduğunda birinci çözüm yolu ile ikinci kez okunduğunda ikinci çözüm yolu ile ve üçüncü kez okunduğunda da üçüncü çözüm yolu ile birleştirilerek öğrencilere okunur. Burada verilen çözüm yolları aynı zamanda öykünün üç farklı şekilde nasıl sona erdiğini de göstermektedir. Daha sonra öyküde anlatılan üç ayrı çözüm yolunun, öğrenciler tarafından rol oynama tekniğinin kullanılarak grup karşısında sergilenir. Rol oynama uygulamasında; her çözüm yolu için üç ayrı öğrencinin rol alması, rollerini paylaşması ve iki dakika içinde hazırlık yaparak grup karşısında oynaması gerekmektedir.</p>
6. Oturum	Tarih: 07.04.2015 Süre: 60-75 dk.
Eğitim Öncesi	<p>Isınma: Stresli olduğumda ne yaparım? Amaç: Bu aktivitede; 1. Gerilim ya da strese neden olan yaşantılarını belirleyecekler. 2. Gerilim ya da stresle başa çıkmada işlevsel yolları öğrenecekler. Uygulama: Bu oturumda, stresli olduğunuzda stresle başa çıkmak için ne yaptığımızı, bunu yaptığımızda kendinizi nasıl hissettiğinizi gruba anlatacağız. Tartışma soruları: 1. Stresli olduğumuzda işlevsel olan yollar neler olabilir? 2. İşlevsel olmayan yollar neler olabilir?</p>
Eğitim	<p>Konu: Duygusal Zekâ- Stresle Başa Çıkma Boyutu Konu içeriği: Stres tanımı, Olumlu-olumsuz stres, Stresle Başa çıkma Amaç: Stresle Başa çıkma da stresi tanımlayacak Hedefler: Stresi ve stresli durumları fark etme, üstesinden gelme</p>

Eğitim Sonrası	<p>Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi Stres Yönetiminde ABC modeli Açıklama: Bu bölümde öğrencilere stresli durum karşısındaki inançları ve sonucundaki bedensel ve duygusal değişimleri ifade edecekler. A-Aktive eden olaylar (Activating event) B-İnançlar (Beliefs) C-Sonuçlar (Consequences) Uygulama: Öğrencilere oturumun bu kısmında, kendilerine verilen örnek olaya ilişkin Stres Yönetimin ABC modelini yapacaklar. Formu doldurduktan sonra grup içerisinde örnek olması açısından ABC modelleri üzerine tartışılacak.</p>
7. Oturum	Tarih: 14.04.2015 Süre: 60-75 dk.
Eğitim Öncesi	<p>Isınma: Sevgi ve İlgi gösterme Amaç: Isınma ve eğitime hazırlık Sevgi göstermenin yollarını tartışacaklar, sevgi göstermeye yönelik davranışları tartışacaklar. Açıklama: İnsanlara karşı sevgi gösterisinde bulunup, hem onları hem kendimizi mutlu etmenin birçok yolu olduğu üzerine tartışıp sevgilerini nasıl gösterip mutluluklarını nasıl paylaştıkları üzerine konuşulur. Ve listeler halinde tahtaya yazılır.</p>
Eğitim	<p>Konu: Duygusal Zekâ- Genel Ruh Durumu Konu içeriği: Mutluluk, Sevgi gösterme ve iyimserlik Amaç: Mutluluğu, Sevgi göstermeyi ve iyimserliği ifade edebilecek Hedefler: Genel Ruh Durumunu farkında olup ifade edebilmesi</p>
Eğitim Sonrası	<p>Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi Mutluyum, Sevgi Gösterebilir ve İyimser olabilirim Açıklama: Bu bölümde genel ruh durumu boyutuna ilişkin, ifadelere özgü durumlar anlatılıp öğrencilerin bu durumlardan ne hissettiklerini ifade etmeleri istenir. Öğrencilerden mutlu oldukları zamanı, sevgi gösterdikleri ve iyimser olduklarını ifade eden durumları kâğıtlara yazmaları istenir. Kâğıtlar toplanır. Ve rastgele kâğıtlar seçilerek, yazılan ifadeler okunup duruma katılıp katılmadıkları üzerine tartışılır Amaçlar: 1. Kişisel mutluluklarını, sevgi gösterme anlarını ve iyimserlik hallerini tanıyacaklar. 2. Bireysel farklılıklarını belirleyecekler. Tartışma Soruları: 1. Mutluluk bir durumda herkeste aynı mıdır? Açıklayın. 2. Sevgiyi göstermek sizce zor mu? Kolay mı? Açıklayın. 3. İyimser olmak, olumlu mu olumsuz mu? Açıklayın.</p>
8. Oturum	Tarih: 21.04.2015 Süre: 60-75 dk
Eğitim Öncesi	<p>Isınma: Birisinin Beni Dinlemediği Bir Zaman Amaç: Isınma ve eğitime hazırlık Karşılıklı olarak dikkatli dinlemekten kaynaklanan bir anlaşmazlık örneği gösterecekler. Dinlemenin iyi bir iletişim için önemi ve gereğini tartışacaklar. Süre: 10-15 dk. Açıklama: Öğrenciler geçmiş yaşantılarından iletişimde yaşadığı sıkıntıyı, yani birisinin kendisini dinlemediğinde ne hissettiğini ve bu durum karşısında ne yaptığını grup içerisinde paylaşacak. Tartışma Soruları: 1. Birisi sizi dikkatlice dinlediğinde hissettiğiniz duygular ile dinlemediğinde hissettiğiniz duygular arasındaki farklar nelerdir?</p>
Eğitim	<p>Konu: İletişim Becerileri ve Beden Dili Konu içeriği: İletişimde Duyguların ifadesi, Beden Dili ile yansıttığımız duygularımız Amaç: İletişim Becerileri ve Beden dilinde duyguların önemi kavranacak. Hedefler: İletişimde duyguları fark edebilme</p>
Eğitim Sonrası	<p>Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi Sözsüz Duygusal Mesajı Fark Etmek Amaçlar: 1. Bu aktivitede sözsüz mesajları fark etmeyi öğrenecekler. 2. İnsanlardan gelen sözsüz mesajı anlamak için alıştırmaya yapacaklar.</p>

	<p>Materyal: Grup üyelerine, olumlu ya da olumsuz duygulara neden olabilen olaylar listesi verilecek.</p> <p>Uygulama: Grup üyelerine verilen olayı sözsüz bir şekilde diğer grup üyelerine beden dili ile ifade etmesi istenir. Ve diğer grup üyelerinin beden dilinde yer alan duyguyu tanımlamaları ve isimlendirmeleri istenir.</p> <p>Tartışma Soruları:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Olumlu ya da olumsuz duyguları sözsüz biçimde ifade ederken ne tür mimikler veya tepkiler kullanıldı? 2.Olumlu durumlar için yapılan canlandırmalarda, arkadaşlarınızın sergilediği tepkiler arasında bir farklılık gördünüz mü? Açıklayın. 3.Olumsuz durumlar için yapılan canlandırmalarda, arkadaşlarınızın sergilediği tepkiler arasında bir farklılık gördünüz mü? Açıklayın. 4. Yüz ifadelerinden neler anladınız? 5. Sözsüz duygusal tepkiler neden iletişimin önemli bir parçasıdır? Açıklayın.
9. Oturum	Tarih: 28.04.2015 Süre: 60-75 dk.
Eğitim Öncesi	<p>Isınma: İşbirliği Yapmak</p> <p>Amaç: Isınma ve eğitime hazırlık</p> <p>İşbirliği sözcüğünü tanımlayacak ve başkalarıyla işbirliği yapmanın önemini öğrenecek.</p> <p>Süre: 10-15 dk.</p> <p>Açıklama: Tahtaya işbirliği sözcüğü yazılıp, her bir katılımcıya bu sözcükten ne anladıkları sorulur ve verilen cevaplar tahtaya yazılır. Daha sonra her bir katılımcıdan işbirliği yaptıklarında neler hissettikleri sorulur. Öğrencilerin cevapları tahtaya yazılır. Verilen cevapların içeriği zamandan tasarruf, daha yaratıcı, daha çok eğlenceli ve üretken ifadelerini içerip içermediği kontrol edilir.</p> <p>Tartışma Soruları:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Grup içinde işbirliği yapmayan biri varsa ne hissedersiniz? 2. İşbirliği yapmayanlar ile nasıl bir çalışma yolu izlersiniz?
Eğitim	<p>Konu: Duyguları Sosyal İlişkilerde Kullanabilme</p> <p>Konu içeriği: Sosyal ilişkileri kontrol etme becerisinin önemi, duyguların sosyal ilişkileri kontrol etmedeki önemi konusu ilgili açıklama</p> <p>Amaç: Empati becerisini geliştirme, kişinin bir ilişkiyi şekillendirebilmesi, başkalarını harekete geçirip teşvik edebilmesi, yakın ilişkileri sürdürebilmesi.</p>
Eğitim Sonrası	<p>Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Aktivitesi</p> <p>Başkalarının Duygularını Anlayabilmek</p> <p>Amaçlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Başka insanların duygularını anlayacak ve tanımlayacaklar. 2. Başka insanların ihtiyaçlarını anlayacak ve açıklayacaklar. 3. Başka insanların da kendileri ile benzer ya da aynı duygulara sahip olduklarını görecekler. <p>Uygulama: Öğrencilere kısa öyküler okunup öyküde geçen insanların yerine kendilerini koymaları ve onların sorunlarına çözüm bulmaları istenecek. Daha sonra öykülerdeki insanların yaşadıkları duygu, düşünce ve bakış açılarının ne olduğu sorulur. Öğrencilere tartışma soruları yöneltilir ve ardından, okunan öykülere bir son yazmaları istenir. Daha sonra her öğrencinin öykü için yazmış olduğu “sonu” grupla paylaşmaları istenir.</p>
10. Oturum	Tarih: 05.05.2015 Süre: 60 dk.
	Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitiminin Değerlendirilmesi
	Deney grubuna eğitim sonrası anketlerin uygulanması

Ek 2. Kişisel Bilgi Formu

Bu anket ile **öğrencilerde duygusal zekâ, kişilerarası ilişki tarzları ve iletişim becerileri** incelenecektir.

“Bu araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Sorulara verdiğiniz yanıtlar **tamamen gizli tutulacak**, kişi ya da kurumlarla paylaşılmayacaktır. Bu çalışmaya isteyerek katılmanız, bu alanda yapılan bilimsel çalışmaların geliştirilmesi için önemli bir etkiye sahiptir. Bu araştırma ile ilgili sormak istediğiniz tüm soruları (Arş. Gör. Orkun ERKAYIRAN, iletişim bilgileri: 0507 748 2445, e-posta: orkunerKayiran@gmail.com) uygulama sırasında veya sonrasında e-posta yoluyla veya telefonla sorabilirsiniz.”

Arş. Gör. Orkun ERKAYIRAN

Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Doğum tarihiniz -- Gün: Ay: Yıl: Rumuz:

2. Cinsiyetiniz: 1. Kız   2. Erkek

3. Yaşınız:.....

4. En uzunun süre yaşadığınız yer

1. Köy   2. İlçe   3. İl merkezi   4. Büyük şehir

5. Kaç kardeşiniz var? .....

6. Mezun olduğunuz lise:

1. Lise   2. Sağlık Meslek Lisesi   3. Anadolu lisesi   4.
Fen lisesi   5. Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

7. Annenizin eğitim düzeyi:

1. Okur yazar değil   2. Okur yazar   3. İlkokul
4. Ortaokul   5. Lise   6. Yüksekokul

8. Babanızın eğitim düzeyi:

1. Okur yazar değil   2. Okur yazar   3. İlkokul
4. Ortaokul   5. Lise   6. Yüksekokul

9. Annenizin mesleği?

1.Ev hanımı   2.İşçi   3.Serbest meslek
4.Memur   5.Emekli   6. Diğer(Lütfen belirtiniz).....

10. Babanızın mesleği?

1. İşsiz   2.İşçi   3.Serbest meslek
4.Memur   5.Emekli   6. Diğer(Lütfen belirtiniz).....

11. Anne-Babanız hayatta mı?

1. Her ikisi de hayatta değil	2. Babam hayatta, annem hayatta değil
3. Annem hayatta, babam hayatta değil	4. Her ikisi de hayatta
5. Diğer (Lütfen Belirtiniz).....	

12. Anne ve babanızın birliktelik durumu:

1. Ayrı evlerde yaşıyorlar, boşandılar	2. Aynı evde yaşıyorlar, ancak boşandılar
3. Ayrı evde yaşıyorlar, ancak evliler	4. Aynı evde yaşıyorlar, evliler
5. Diğer (Lütfen belirtiniz)	

13. Aşağıdakilerden hangisi içinde büyüdüğünüz aile tipine uygundur?

1.Çekirdek aile	2.Geniş aile	3.Tek ebeveynli aile
4. Kurum (Sosyal Hizmet) aile	5.Diğer (Lütfen belirtiniz)	

14. Size göre ailenizin sosyo-ekonomik durumu nedir?

1. Gelir giderden az	2.Gelir gidere denk	3.Gelir giderden fazla

15. Size göre sosyoekonomik durumunuz nasıldır?

1. Çok kötü	2. Kötü	3.Orta	4. İyi	5.Çok iyi

16. Ailenizden gelen aylık para miktarı nedir (Aileniz ile yaşıyorsanız sizin aylık harcamanız)?

17. Gelir getiren bir işte çalışıyor musunuz?

1. Hayır	2. Evet (Lütfen Belirtiniz).....

18. Nerede yaşıyorsunuz?

1. Yurttta (KYK)	2. Özel Yurttta	3. Evde	4. Sosyal tesiste / Misafirhane
5. Diğer (Lütfen belirtiniz)			

19. Kimlerle yaşıyorsunuz?

1. Yalnız	2. Ailem ile	3. Akraba yanında	4. Arkadaş(lar)ımla
5. Diğer (lütfen belirtiniz).....			

20. Hemşirelik bölümünü tercih etme sebebiniz nedir?

1. Puanım bu bölümü tuttuğu için	2. Ailemin isteğiyle	3. İş bulma imkanı var	4. Bu mesleği sevdiğim için tercih ettim	5. İstemedim ama şikayetçi de değilim.
6. Çok istediğim için seçtim	7. Diğer (Lütfen Belirtiniz).....			

21. Size göre akademik başarınız nasıldır?

1. Çok kötü   2. Kötü   3.Orta   4. İyi   5.Çok iyi

22. Kitap okuma durumunuz nedir?

1. Hiç kitap okumam
2. Düzenli kitap okuma alışkanlığım yok
3. Her gün yaklaşık ..... dakika / saat kitap okurum.
4. Haftada ..... dakika / saat kitap okurum
5. Ayda ..... adet kitap okuyup bitiririm.

23. Kişilerarası ilişkileriniz size göre nasıldır?

1. Çok kötü   2. Kötü   3.Orta   4. İyi   5.Çok iyi

24. Atılganlık dersi alıyor musunuz?

1. Evet   2. Hayır

25. Sosyal etkinliklere katılır mısınız?

1. Evet   2. Hayır

26. Sosyal etkinliklere ne sıklıkta katılırsınız?

1. Haftada bir   2. Ayda bir   3. Yılda birkaç kez

27. Şimdiye kadar katıldığınız spor takımları (futbol, basketbol, tenis, voleybol, yüzme vb.), sanat (resim, dans, müzik, tiyatro, halk oyunları vb.) alanlarda etkin olarak yer aldınız mı?

1. Hayır   2. Evet (Lütfen Belirtiniz).....

Ek 3. Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği

Yönerge: Aşağıda kişisel becerilere ilişkin 88 Soru bulunmaktadır. Aşağıdaki ifadelere vereceğiniz cevapları 1'den 5'e kadar sıralanan;

- 1- Tamamen katılıyorum   2- Katılıyorum   3- Kararsızım**
4- Katılmıyorum   5- Kesinlikle katılmıyorum

Yanıtların belirtilen bölümlere (X) işareti konarak verilmesi gerekmektedir. Her ifadeye ilişkin 5 seçenekten yalnız birini işaretlemeniz ve cevapsız bırakmamanız gerekmektedir. Gerekli özeni göstereceğinizi umar, katkılarınız için teşekkür ederim.

Lütfen hiç bir soruyu atlamayınız. Teşekkür ederiz.

1. Zorluklarla baş edebilme yaklaşımım, adım adım ilerlemektir.	1	2	3	4	5
2. Duygularımı göstermek benim için oldukça kolaydır.	1	2	3	4	5
3. Çok fazla strese dayanamam.	1	2	3	4	5
4. Hayallerimden çok çabuk sıyrılabilir ve o anki durumun gerçekliğine	1	2	3	4	5
5. Zaman zaman ortaya çıkan tersliklere rağmen, genellikle işlerin	1	2	3	4	5
6. Üzücü olaylarla yüz yüze gelmek benim için zordur.	1	2	3	4	5
7. Biriyle aynı fikirde olmadığımda bunu ona söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
8. Kendimi kötü hissettiğimde beni neyin üzdüğünü bilirim.	1	2	3	4	5
9. Başkaları benim iddiasız biri olduğumu düşünürler.	1	2	3	4	5
10. Çoğu durumda kendimden eminimdir.	1	2	3	4	5
11. Huysuz bir insanımdır.	1	2	3	4	5
12. Çevremde olup bitenlerin farkında değilimdir.	1	2	3	4	5
13. Derin duygularımı başkaları ile kolayca paylaşamam.	1	2	3	4	5
14. İyi ve kötü yanlarıma baktığım zaman kendimi iyi hissedirim.	1	2	3	4	5
15. Yaşamımı elimden geldiğince anlamlı hale getirmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
16. Sevgimi belli edemem.	1	2	3	4	5
17. Tam olarak hangi konularda iyi olduğumu bilmiyorum.	1	2	3	4	5
18. Eski alışkanlıklarımı değiştirebilirim.	1	2	3	4	5
19. Hoşuma giden şeyleri elimden geldiğince sonuna kadar öğrenmeye	1	2	3	4	5
20. Başkalarına kızdığımda bunu onlara söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
21. Hayatta neler yapmak istediğime dair kesin bir fikrim yok.	1	2	3	4	5
22. Yapacaklarımın bana sık sık söylendiği bir işte çalışmayı tercih	1	2	3	4	5
23. Bir problemi çözerken her bir olasılığı inceler, daha sonra en iyisine	1	2	3	4	5
24. Bir liderden çok, takipçiyimdir.	1	2	3	4	5
25. Doğrudan ifade etmeseler de, başkalarının duygularını çok iyi	1	2	3	4	5
26. Fiziksel görüntümden memnunum.	1	2	3	4	5
27. İnsanlara ne düşündüğümü kolayca söyleyebilirim.	1	2	3	4	5
28. İlgilimi çeken şeyleri yapmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
29. Sabırsız bir insanım.	1	2	3	4	5
30. Diğer insanların duygularını incitmemeye özen gösteririm.	1	2	3	4	5
31. İşler gittikçe zorlaşsa da genellikle devam etmek için	1	2	3	4	5
32. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurarım.	1	2	3	4	5
33. Güç bir durumla karşılaştığımda konuyla ilgili olabildiğince bilgi	1	2	3	4	5
34. İnsanlara yardım etmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5
35. Son birkaç yılda çok az başarı elde ettim.	1	2	3	4	5
36. Öfkemi kontrol etmem zordur.	1	2	3	4	5
37. Hayattan zevk almıyorum.	1	2	3	4	5

Ek 4. Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği

Açıklama: Aşağıda kişilerarası ilişkilerinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Lütfen her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 4 seçenekli ölçek üzerinde değerlendiriniz. Her ifadenin yanındaki kutulardan size en uygun olan birisinin içine (X) işareti koyunuz. Her ifadeye ilişkin 4 seçenekten yalnız birini işaretlemeniz ve cevapsız bırakmamanız gerekmektedir

1- Hiç uymuyor 2- çok az uyuyor 3- çoğu kez uyuyor 4- tam uyuyor

1. Fazla hareketli olmayan, sessiz ve sakin bir tatili tercih ederim.	1	2	3	4
2. Zor bir duruma düştüğüm zaman, genellikle arkadaşlarımdan yardım isterim.	1	2	3	4
3. Birisi kendini iyi hissetmiyorsa ondan uzak durmaya çalışırım.	1	2	3	4
4. Birisi bana haksızlık etse bile onunla iyi geçinebilirim.	1	2	3	4
5. Başkaları ile karşılaştırıncı, kendimi oldukça dikkatli ve tedbirli bulurum.	1	2	3	4
6. Popüler olmayan görüşleri destekleyen insanlarla çok nadir olarak aynı fikri paylaşıyorum.	1	2	3	4
7. Sık sık belirli bir nedeni olmaksızın kendimi bitkin ve karamsar hissederim.	1	2	3	4
8. Bir grupla çalışırken başkasının liderliğini kabul ederim.	1	2	3	4
9. Eğer insanlara iyi davranırsan, onlarda sana iyi davranırlar diye düşünürüm.	1	2	3	4
10. Aptalca hatalar yapan insanlara hiç tahammülüm yoktur.	1	2	3	4
11. Birini incittiğimi hemen her zaman anlarım.	1	2	3	4
12. Düşünmeden hemen harekete geçme isteğimi kontrol etmekte zorlanırım	1	2	3	4
13. Etrafımda kim olursa olsun, inandığım şeyi söylerim.	1	2	3	4
14. Eğer yaptığım işte bir yere varamıyorsam, başka bir işle uğraşmaya başlarım.	1	2	3	4
15. Sinirlendiğim zaman çok çabuk kendimi toplarım.	1	2	3	4
16. Yapılması gereken bir iş olduğunda emirler vererek işi başlatırım.	1	2	3	4
17. İşyerinde/sınıfta resmi ve mesafeli olmayı tercih eden yalnız bir insanımdır	1	2	3	4
18. Bir karar vermem gerektiğinde arkadaşlarımla fikrini sorarım	1	2	3	4
19. Başkasının kişisel sorunlarını dinlemek zorunda kalmaktan hoşlanmam	1	2	3	4
20. Sık sık bir işi bitirmek için geç vakitlere kadar çalışırım	1	2	3	4
21. Bir grubun lideri olmak gibi özel bir isteğim yok	1	2	3	4
22. Birçok yakın arkadaşım var	1	2	3	4
23. Çoğu insanın sözünde duracağına inanırım	1	2	3	4
24. İnsanlar beni rahatsız ettiklerinde, alaycı konuşurum	1	2	3	4
25. Çoğunlukla şakalarımla birini incitip incitmediğimin farkına varırım	1	2	3	4
26. Genellikle sonra devam etmek üzere bıraktığım bazı zor işlere geri dönmeyi unuturum	1	2	3	4
27. Bazen davetleri geri çevirip evde oturmayı tercih ederim	1	2	3	4
28. Bir işe başladıktan sonra daha eğlenceli bir şey yapma fırsatı çıksa bile işi yarıda bırakmam	1	2	3	4
29. Gelecek hakkında endişelerim var	1	2	3	4
30. Yönetici olmamı gerektirecek durumlardan uzak dururum	1	2	3	4
31. Kişisel sorunlarımı başkasının yardımı olmadan kendi başıma çözmeyi tercih ederim	1	2	3	4

Ek 5. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurul Kararı

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU

Sayı : 56989545/050.04-52
Konu : Çalışmanız hk.

30.01.2015
AYDIN

Sayın, Prof.Dr. Fatma DEMİRKIRAN
ADÜ ASYO/Hemşirelik Bölümü
Ruh Sağ. ve Hast. Hemş. AD

Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 29.01.2015 tarihinde yapılan olağan toplantısında çalışmanızla ilgili alınan 15 nolu karar aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Prof.Dr. Nefati KIYIIOĞLU
Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar
Etik Kurul Başkanı

KARAR 15

Protokol No : 2014/520
Sorumlu Yürütücü : Prof.Dr. Fatma DEMİRKIRAN
ADÜ ASYO/Hemşirelik Bölümü
Ruh Sağ. ve Hast. Hemş. AD

Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Ruh Sağlığı Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof.Dr.Fatma DEMİRKIRAN'ın "**Duygusal zeka becerileri geliştirme eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerine etkisi**" başlıklı klinik araştırmasınının 15.01.2015 tarihli kurul kararında eksiklikler saptanmıştı. 20.01.2015 tarihli gelen dilekçesi ve ekleri görüldü. İstenen bilgi ve belgelerin dosyaya konulduğu görülmüştür.

Sonuçta klinik araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup, çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına oy birliğiyle karar verilmiştir.

Yine sorumlu araştırmacıya; Form 2'nin 11.1.'in son bölümünde taahhüt edilen çalışma bittikten sonra nihai raporun, [Sonuç Raporu (web'te), BGOF (Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu-gönüllüler tarafından bizzat kendilerinin kendi adı-soyadını yazması ve imzalamasının sağlanması ile adreslerinin eksiksiz olarak formlara yazılmasına dikkat edilmelidir.) ve ORF (Olgu Rapor Formu/Anket)] lerin gönderilmesi gerektiğinin hatırlatılmasına ve sorumlu yürütücülerinin bu hususa özen göstermesi gerektiğinin bir kez daha vurgulanmasına oy birliğiyle karar verilmiştir.

Adres: Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Merkez Kampüsü – Kepez Mevkii- AYDIN
Tel: 256- 225 31 66
Faks : 256-212 31 69
Web : <http://www.site.adu.edu.tr/etikkurulu/goek/>
e-posta: goetik@adu.edu.tr

Ek 6.

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
Aydın Sağlık Yüksekokulu

SAYI : 88776343 /605.01 3154
KONU : Araştırma İzin İsteği

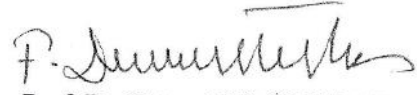
AYDIN
24.12.2014

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 25.11.2014 Tarih ve 19504407/300- 999 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Orkun ERKAYIRAN tarafından 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılında Hemşirelik Bölümü Öğrencilerine yönelik “Duygusal Zeka Becerileri Geliştirme Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkilerine Etkisi” konulu yüksek lisans tezi ilgili çalışmanın yapılması uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Fatma DEMİRKİRAN
Müdür

Görüşme Notu	
Tarih	25.12.2014
Sayı	1211
Dosya No.	300

Ek 7. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Araştırmanın Adı : Duygusal Zeka Becerileri Geliştirme Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkilerine Etkisi

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU (FORM 4)

LÜTFEN DİKKATLİCE OKUYUNUZ !!!

Bu çalışmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunmaktasınız. Bu çalışmada yer almayı kabul etmeden önce çalışmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme sonrası özgürce vermeniz gerekmektedir. Size özel hazırlanmış bu bilgilendirmeyi lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınıza açık yanıtlar isteyiniz.

ÇALIŞMANIN AMACI NEDİR?

Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkilerine etkisi olup olmadığının araştırılmasıdır.

KATILMA KOŞULLARI NEDİR?

Bu çalışmaya dahil edilebilmeniz için;

- 18-20 yaş arasında olmak,
- Araştırmanın yönergesini takip edecek zihinsel kapasiteye sahip olmak,
- Sorulan soruları anlayabilme,
- İşitme ve görme problemine sahip olmama
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olmanız gerekir.

NASIL BİR UYGULAMA YAPILACAKTIR?

. Duygusal Zekâ Becerileri Geliştirme Eğitiminin içeriğinde duygusal zeka hakkındaki genel bilgiler, kişilerarası ilişkilerde beceri, empati, duyguları anlama, farkında olma ve yönetme, sosyal farkındalık, kendini yönetim, kendini motive etme, kişisel farkındalık ve sosyal farkındalık gibi duygusal zekanın alt boyutlarını içeren ve kişiler arası ilişkilerde dikkat edilmesi gereken önemli konuları içermektedir. Bunlarla; hemşirelik öğrencilerinin kişilerarası ilişkilerinde, iletişim becerilerini artırma amaçlanmıştır.

SORUMLULUKLARIM NEDİR?

Araştırma ile ilgili olarak haftada iki gün belirlenen saatte eğitimlere katılmak, uygulanacak ölçekleri doldurmak sizin sorumluluklarımızdır. Bu koşullara uymadığımız durumlarda araştırmacı sizi uygulama dışı bırakabilme yetkisine sahiptir.

KATILIMCI SAYISI NEDİR?

Araştırmada yer alacak gönüllülerin sayısı 70'dir.

KATILIMIM NE KADAR SÜRECEKTİR?

Bu araştırmada yer almanız için öngörülen süre 2 aydır.

ÇALIŞMAYA KATILMA İLE BEKLENEN OLASI YARAR NEDİR?

Bu araştırmada sizin için beklenen yararlar kişilerarası ilişki ve iletişim becerilerini arttırmak, sorunlarla nasıl başedebileceğinizi göstermek, duygusal zeka hakkında bilgilerinizi arttırmak, duyguların farkına varma, duygularımızı yönetme ve kişilerarası ilişkileri geliştirmek, ilişkilerde daha yapıcı iletişim kurabilmek.

Tarih/ Versiyon: 25.12.2014

Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	Belge Kodu	Rev. Tarihi / No.su:	Sayfa
	Form 4	02.03.2012/ADÜTF GOEK03	1/3

Araştırmanın Adı : Duygusal Zeka Becerileri Geliştirme Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkilerine Etkisi

HANGİ KOŞULLARDA ARAŞTIRMA DIŞI BIRAKILABİLİRİM?

Kendi isteğinizle çalışmadan çıkmamız, 2 oturum üst üste eğitimlere gelmemeniz, verilen ödevleri yapmamanız, psikiyatrik bir rahatsızlık tanısı almanız sizin izniniz olmadan sizi çalışmadan çıkarabilir.

ARAŞTIRMA SÜRESİNCE ÇIKABİLECEK SORUNLAR İÇİN KİMİ ARAMALIYIM?

Uygulama süresi boyunca, Sorumlu Araştırmacıyı önceden bilgilendirmek için, araştırma hakkında ek bilgiler almak için ya da çalışma ile ilgili herhangi bir sorun, istenmeyen etki ya da diğer rahatsızlıklarımız için 0542 257 4444 no.lu telefonda Prof. Dr. Fatma DEMİRKİRAN'ı arayabilirsiniz.

ÇALIŞMA KAPSAMINDAKİ GİDERLER KARŞILANACAK MIDIR?

ÇALIŞMAYI DESTEKLEYEN KURUM VAR MIDIR?

Çalışmayı destekleyen kurum ÖYP ödeneği.

ÇALIŞMAYA KATILMAM NEDENİYLE HERHANGİ BİR ÖDEME YAPILACAK MIDIR?

Bu araştırmada yer almanız nedeniyle size hiçbir ödeme yapılmayacaktır.

ARAŞTIRMAYA KATILMAYI KABUL ETMEMEM VEYA ARAŞTIRMADAN AYRILMAM DURUMUNDA NE YAPMAM GEREKİR?

Bu araştırmada yer almak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da herhangi bir aşamada araştırmadan ayrılabilirsiniz. Araştırmanın sonuçları bilimsel amaçla kullanılacaktır; çalışmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından çıkarılmanız durumunda, sizle ilgili veriler bilimsel amaçla kullanılmayacaktır.

KATILMAMA İLİŞKİN BİLGİLER KONUSUNDA GİZLİLİK SAĞLANABİLECEK MIDIR?

Size ait tüm veriler ve kimlik bilgileriniz gizli tutulacaktır ve araştırma yayımlansa bile kimlik bilgileriniz verilmeyecektir, ancak araştırmanın izleyicileri, yoklama yapanlar, etik kurullar ve resmi makamlar gerektiğinde bilgilerinize ulaşabilir. Siz de istediğinizde kendinize ait bilgilere ulaşabilirsiniz.

Çalışmaya Katılma Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllüye verilmesi gereken bilgileri gösteren 2 sayfalık metni okudum ve sözlü olarak dinledim. Aklıma gelen tüm soruları araştırmacıya sordum, yazılı ve sözlü olarak bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğime karar vermem için bana yeterli zaman tanıdı. Bu koşullar altında, bana ait bilgilerim gözden geçirilmesi, transfer

Tarih/ Versiyon: 25.12.2014

Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	Belge Kodu	Rev. Tarihi / No.su:	Sayfa
	Form 4	02.03.2012/ADÜTF GOEK03	1/3

Araştırmanın Adı : Duygusal Zeka Becerileri Geliştirme Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkilerine Etkisi

edilmesi ve işlenmesi konusunda araştırma yürütücüsüne yetki veriyor ve söz konusu araştırmaya ilişkin bana yapılan katılım davetini hiçbir zorlama ve baskı olmaksızın büyük bir gönüllülük içerisinde kabul ediyorum. Bu formu imzalamakla yerel yasaların bana sağladığı hakları kaybetmeyeceğimi biliyorum.

Bu formun imzalı ve tarihli bir kopyası bana verildi.

GÖNÜLLÜNÜN		İMZASI
ADI & SOYADI		
ADRESİ		
TEL. & FAKS		
TARİH		

VELAYET VEYA VESAYET ALTINDA BULUNANLAR İÇİN VELİ VEYA VASİNİN		İMZASI
ADI & SOYADI		
ADRESİ		
TEL. & FAKS		
TARİH		

ARAŞTIRMA EKİBİ DIŞINDAN YETKİN BİR HEKİM (GEREKLİ OLAN DURUMLARDA)		İMZASI
ADI & SOYADI		
TARİH		

GEREKTİĞİ DURUMLARDA TANIK		İMZASI
ADI & SOYADI		
GÖREVİ		
TARİH		

Tarih/ Versiyon: 25.12.2014

Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar İçin Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	Belge Kodu	Rev. Tarihi / No.su:	Sayfa
	Form 4	02.03.2012/ADÜTF GOEK03	1/3

Ek 8.

E-posta gönderiliyor: Baron ANKET, reuvon baron boyutlar son, anket açıklaması

Gelen Kutusu x

Füsün Acar <acarf@erciyes.edu.tr>

19 10 2015

Alıcı: bana

İletiniz aşağıdaki dosya veya bağlantı ekleriyle gönderilmeye hazır:

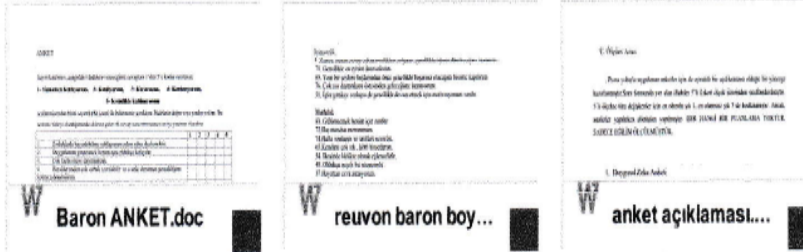
Baron ANKET
reuvon baron boyutlar son
anket açıklaması

Not: Bilgisayar virüslerinden korunmak için e-posta programın belirli türde dosya eklerinin gönderilmesini ya da alınmasını engelleyebilir. Eklerin işleme yöntemini anlamak için e-posta güvenlik ayarlarınızı gözden geçirin.

Bu e-posta ve ekleri sadece yukarıda isimleri belirtilen kişiler arasında özel habersiz iletişim amacıyla tasimaktadır. Bu mesaj size yanlışlıkla ulaşmışsa lütfen gönderen kişiyi bilgilendiriniz ve mesajı sisteminizden siliniz. Erciyes Üniversitesi bu mesajın içeriği ve ekleri ile ilgili hukuki hiçbir sorumluluğu kabul etmez.

This e-mail communication and its attachments are intended only for the private use of the people named above. If you received this message in error, please immediately notify the sender and delete it from your system. Erciyes University does not accept any legal responsibility for the contents of this message.

3 Ek

Orkun ERKAYIRAN <orkuner kayiran@gmail.com>

19 10 2015

Alıcı: Füsün

Günaydın Hocam, çok teşekkür ederim, ilginiz ve yardımınız için, aldığım en güzel e-posta oldu. Çok teşekkür ederim Hocam. İyi günler, iyi çalışmalar.

Saygılarımla.

19 Ekim 2015 09:03 tarihinde Füsün Acar <acarf@erciyes.edu.tr> yazdı:

Orkun ERKAYIRAN <orkun.erkayiran@adu.edu.tr>

26 10 2015

Alıcı: bana

Arş. Gör. Orkun ERKAYIRAN
Adnan Menderes Üniversitesi,
Aydın Sağlık Yüksekokulu,
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
Gençlik Cad. No.7, 09100 Aydın/TÜRKİYE
[+90 256 213 8866](tel:+902562138866) -178

Orkun ERKAYIRAN, GRA
Adnan Menderes University,
Aydın School of Health Sciences,
Department of Mental Health Nursing
Gençlik Cad. No.7, 09100 Aydın/TURKEY

[+90 256 213 8866](tel:+902562138866) - 178

Kimden: "nedret oztan" <nedretoztan@gmail.com>

Kime: "Orkun ERKAYIRAN" <orkun.erkayiran@adu.edu.tr>

Gönderilenler: 22 Ekim Perşembe 2015 19:22:01

Konu: Re: Kişilerarası ilişki tarzları ölçeği kullanım izni ve yardım ricası

Merhabalar

Çalışmanızda ölçeği kullanmak istemeniz beni çok sevindirdi. Ekte kodlama anahtarını bulacaksınız, umarım işe yarar.

Yardıma ihtiyacınız olursa tekrar haberleşmek üzere,

İyi çalışmalar dileğiyle

nedret oztan

21 Ekim 2015 09:37 tarihinde Orkun ERKAYIRAN <orkun.erkayiran@adu.edu.tr> yazdı:

Merhaba Hocam,

Ben Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda Araştırma görevlisiyim ve aynı zamanda tezli yüksek lisans öğrencisiyim.

Tez çalışmamı Duygusal zeka ve kişiler arası ilişki tarzları üzerine yapmayı planlıyorum, tez çalışmamda Türkçe'ye uyarlanmış olduğunuz 55 maddeden oluşan bu ölçeğinizi kullanmak istiyorum, bu konuda izninize ve yardımınıza ihtiyacım var.

Ölçeğinizi kullanmama izin vermeniz durumunda hangi soruların hangi alt boyutlara girdiği ve ters kodlanan ölçek sorusu olup olmadığı konusunda da bana bilgi verebilerseniz çok memnun olurum.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, iyi günler dilerim.

Saygılarımla,

Arş. Gör. Orkun ERKAYIRAN
Adnan Menderes Üniversitesi,
Aydın Sağlık Yüksekokulu,
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
Gençlik Cad. No.7, 09100 Aydın/TÜRKİYE
[+90 256 213 8866](tel:+902562138866) -178

Orkun ERKAYIRAN, GRA
Adnan Menderes University,
Aydın School of Health Sciences,
Department of Mental Health Nursing
Gençlik Cad. No.7, 09100 Aydın/TURKEY

ÖZGEÇMİŞ

Soyadı, Adı : Erkayıran, Orkun
Uyruk : T.C.
Doğum yeri ve tarihi : Kadirli, 1984
Telefon : 05077482445
E-mail : orkunerkayiran@gmail.com
Yabancı Dil : İngilizce

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet tarihi
Y. Lisans	ADÜ- Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	
Lisans	MSKÜ- Hemşirelik	2012

BURSLAR ve ÖDÜLLER:

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer/Kurum	Ünvan
2014-	Aydın, Adnan Menderes Üniversitesi	Araş. Gör.
2013-2014	Karaman, Karamanoğlu Mehmebey Üniversitesi	Araş. Gör.

AKADEMİK YAYINLAR

1. MAKALELER

2. PROJELER

3. BİLDİRİLER

A) Uluslararası Kongrelerde Yapılan Bildiriler

Birgili F, Erkayıran O, Yavuz D. (2012). Investigation The Status of Ethical Dilemmas Faced by Nurses and Job Satisfaction, ICNE 13 th. International Nursing Ethics Conference October 4-6, 2012 Selçuk, İzmir. pp.129. – 2012

-Funny patient care: Young nurses' style of humor and self-esteem of impact, Presenter: Pelin Karataş Hantal, Süleyman Ümit Şenocak, Orkun Erkayıran, Fatma Demirkiran, Filiz Adana, Nursing Faculty, Adnan Menderes University, Turkey. 14th International Summer School on Humour and Laughter: Theory, Research and Applications, At the University of Sheffield United Kingdom 14th-19th July, 2014.

Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Arş. Gör. Orkun Erkayıran, Arş. Gör. Süleyman Ü. Şenocak, Arş. Gör. Pelin Karataş, Prof. Dr. Fatma Demirkıran, Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu, 3. Uluslararası- 7. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi 1-3 Eylül 2014, Ankara

Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerileri Düzeyleri ve Bazı Değişkenlerle Olan İlişkisinin İncelenmesi, Süleyman Ümit Şenocak, Pelin Karataş Hantal, Orkun Erkayıran, Fatma Demirkıran, Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu, 3. Uluslararası- 7. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi 1-3 Eylül Ankara

B) Ulusal Kongrelerde Yapılan Bildiriler

Adana F., Arslantaş H., Sarıyar B., Erkayıran O. Lise öğrencisi ergenlerin sınav kaygısı düzeyleri ve eğitimin sınav kaygısı üzerine etkisi: Pilot çalışma, 17. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi-Sanayileşme, Çevre, Halk Sağlığı-Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 20 – 24 Ekim 2014, Edirne, Poster Bildiri No:150. S. 1447-1448